

**MYKOLO RIOMERIO UNIVERSITETAS
VIEŠOJO VALDYMO IR VERSLO FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS**

RŪTA JURGELIONIENĖ

**„TARPTAUTIŠKUMAS NAMUOSE” KAIP STUDIJŲ KOKYBĖS
VEIKSNYS VALSTYBINĖSE KOLEGIJOSE**

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas

Prof. dr. *Algirdas Monkevičius*

VILNIUS

2024

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS.....	
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	
PRIEDŲ SĄRAŠAS.....	
IVADAS.....	6
1. KOLEGINIŲ STUDIJŲ TARPTAUTIŠKUMO TEORINIAI ASPEKTAI.....	11
1.1. Lietuvos aukštasis koleginis sektorius: raida ir iššūkiai	11
1.2. Tarptautiškumas kaip studijų kokybės veiksnys aukštajame moksle	15
1.2.1. Tarptautiškumo mokytuvai.....	22
1.2.2. Tarptautiškumo rūšys.....	26
1.2.3. Lietuvos studijų tarptautiškumas.....	30
1.3. Lietuvos aukštojo mokslo studijų kokybės samprata tarptautiškumo aspektu.....	33
1.3.1. Regionuose esančių kolegijų aplinka.....	36
2. TYRIMO METODOLOGIJA.....	40
3. TARPTAUTIŠKUMO NAMUOSE POVEIKIS KOLEGINIŲ STUDIJŲ KOKYBEI.....	47
3.1. Valstybinių kolegijų išorės veiksnių aplinkos analizė.....	47
3.2. Tarptautiškumo samprata ir matavimo rodikliai.....	49
3.3. Studijos ir jų kokybės vertinimas.....	57
3.4. „Tarptautiškumo namuose“ poveikio vertinimas.....	60
IŽVALGOS.....	61
REKOMENDACIJOS.....	63
BIBLIOGRAFINIŲ ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	64
ANOTACIJA.....	72
ANNOTATION.....	73
SANTRAUKA.....	74
SUMMARY.....	75
PRIEDAI.....	77

LENTELIŲ SĄRAŠAS

<i>1 lentelė.</i>	Interviu struktūra	43
<i>2 lentelė.</i>	Duomenys apie tyrimo dalyvius	44
<i>3 lentelė.</i>	Išorės veiksnių analizė	47
<i>4 lentelė.</i>	Tarptautiškumo samprata	49
<i>5 lentelė</i>	Tarptautiškumo tikslai	51
<i>6 lentelė.</i>	Tarptautiškumo stipriosios pusės ir tobulintini aspektai	52

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav.	Magistro darbo loginė struktūra	10
2 pav.	Tarptautiškumo prieigos	19
3 pav.	Požiūriai į tarptautiškumą	20
4 pav.	Tarptautiškumo motyvai	23
5 pav.	Tarptautiškumo ramsčiai	26
6 pav.	Teorinis tyrimo modelis	41
7 pav.	Duomenų analizės etapai	46

PRIEDŲ SĄRAŠAS

<i>1 priedas</i>	Interviu klausimynas	76
------------------	----------------------	----

IVADAS

Temos aktualumas. 2018–2024 metais pasaulyje įvyko didelių pokyčių, kurie ryškiai atspindi aukštajame moksle ir jo tarptautinėse veiklose. Pasauliniu lygiu didėjant valstybių ekonominiam atvirumui, plėtojantis technologijoms, judant tarptautiniam kapitalui, vykstant gyventojų migracijai, didėjant ES Erasmus+ programos populiarumui, aukštojo mokslo sektorius susiduria su dideliais iššūkiais. Pokyčiai pasaulyje koreguoja darbo rinkos poreikius ir reikalavimus aukštojo mokslo paslaugų ir studijų kokybei, skatina aukštųjų mokyklų, darbdavių ir visuomenės bendradarbiavimą, lemiantį aukštųjų mokyklų absolventų išsimokslinimą, jo kokybę ir sėkmingą integraciją į darbo rinką. Globalizacija yra glaudžiai susieta su tarptautiškumu, kuris, kaip strateginė programa, yra pakankamai naujas, platus ir įvairus aukštojo mokslo fenomenas, veikiamas politinių, ekonominių, sociokultūrinių ir akademinių pagrindų ir socialinių dalininkų kombinacijos (Wit ir Altbach, 2021). Konkurencija dėl užsienio studentų stiprėja, ji tapo globalesne ir konkurencingesne pramone. COVID-19 pandemija taip pat buvo aukštojo mokslo tarptautiškumo lūžio taškas. Įvestas sienų uždarymas ir kelionių apribojimai pandemijos pradžioje sustabdė visų rūšių akademinį mobilumą. Aukštosios mokyklos visame pasaulyje pradėjo svarstyti savo tarptautiškumo strategijas ir veiklą instituciniais, vidiniais tarptautiškumo aspektais.

Lietuvos aukštojo mokslo kaita priklausė nuo pasaulinių pokyčių. Visuomenei aukštasis mokslas yra labai svarbus skatinant ekonomikos augimą, mažinant skurdą ir didinant bendrą šalies gerovę. Lietuvos aukštasis mokslas, veikiamas tarptautinio, nacionalinio, socialinio ir ekonominio konteksto bei atliepdamas globalizacijos iššūkius, tarptautinių ryšių plėtrą, prisideda prie globalios aukštojo mokslo sistemos plėtos bei vidaus ir tarptautinių problemų sprendimų. Tuo pat metu spartėjantys globalizacijos ir tarptautiškumo procesai, stiprėjanti konkurencija, skaitmenizavimas, „žaliosios“ ekonomikos kūrimasis bei technologijų tobulėjimas sąlygoja naujus reikalavimus aukštojo mokslo institucijų veikloms.

Temos ištirtumas ir naujumas. Užsienio mokslininkai tarptautiškumą aukštajame moksle įvardija kaip pasaulinį reiškinį (Bernnell, 2020; Altbach ir Knight, 2007; Ennew ir Greenaway, 2012; Kapur ir Crowley, 2008). Tarptautiškumas yra orientuotas į skirtingus paslaugų teikimo aspektus. Europos universitetuose skiriamas dėmesys akademinių studijų programų teikimui anglų kalba, Skandinavijos universitetai koncentruojasi į mobilumą, savo ruožtu Jungtinėje Karalystėje tarptautiškumas orientuojamas į studentų įdarbinimą (Clarke et al., 2018). Mokslinėje literatūroje analizuojama tarptautiškumo samprata, jo pridėtinė vertė, iššūkiai ir poveikis (Maringe, 2010; Jiang ir Carpenter, 2013; Knight, 2013; Urbanovič ir Wilkins, 2013; Svetlik ir Bracek Lalic, 2016). Tarptautiškumo etinius aspektus aukštajame moksle nagrinėjo Hoey, 2016. Anglijos universitetų tarptautiškumo strategijas tyrė Soliman, Anchor ir Taylor, 2018. Politinį ekonomikos poveikį

aukštajam mokslui post- sovietinėse šalyse nagrinėjusi Brajkovich (2016) klausia, ar tai investicija į žmogiškąjį kapitalą, ar akademinis marginalizmas. Tarptautiškumą, kaip investiciją į aukštąjį mokslą, nagrinėjo Khalid, Ali, Islaam, Khaleel ir Shu (2017), kurie teigė, kad tarptautiškumo efektyvumas priklauso nuo „tarptautiškumo namuose“ veiklų, mainų programų, tarptautinio bendradarbiavimo tinklų ir alijansų.

Sultanova, Milto, Zhuludenko (2021) apžvelgia COVID-19 pandemijos poveikį Europos ir Ukrainos aukštojo mokslo plėtrai. Kostiuk, Vyhovska ir Mankovska (2021) kelia klausimą apie tarptautiškumo keliamas grėsmes nacionalinėms švietimo sistemoms.

Bolonijos universitete 2020 m. atliktas tyrimas, kurio tikslas lūžio taškas – išsiaiškinti, kaip universiteto bendruomenė konceptualizuoja tarptautiškumą namuose, atsižvelgdama į egzistuojančias praktikas bei ateities scenarijus. Tyrimo metu buvo išskirtos trys pagrindinės kryptys: daugiakalbystė, tarpkultūriškumas ir studijų turinio atnaujinimas (Borghetti ir Zaroni, 2020).

Mokslininkai Kosior- Kazberik (2019) išanalizavę dabartines Lenkijos aukštojo mokslo problemas ir pasiekimus, teigia, kad būtina padidinti universitetų, kaip tarptautinių partnerių studijose ir moksle, patrauklumą, suteikti daugiau tarptautinio charakterio švietimo ir mokslo veikloms, pagerinti Europos aukštojo įvaizdį.

Demografinių pokyčių keliamas problemas regionuose esančioms aukštojo mokslo institucijoms nagrinėjo Tamtik ir Kirss (2015); Krysztofik, Zagorrowska, Kantor-Pietraga, Malchar-Micjalska, Lamparska ir Dudek (2021); Chankseliani ir Wells (2019); Jekabsone, (2020); Alexiadou, Ronneberg, (2023).

Tarpkultūrinės komunikacijos kurso kaip „tarptautiškumo namuose“ formą nagrinėjo Makeeva ir Lopukhova (2018).

Lietuvos mokslininkės, nagrinėjusios Nepriklausomos Lietuvos aukštojo mokslo politikos raidą 1990–2018 metais atskleidė, kad Lietuvos aukštojo mokslo politikos formavimą teigiamai veikė globalūs neoliberalios politikos veiksniai, bet, mokslininkių nuomone, pagrindinės problemos buvo susijusios su finansinių išteklių paskirtymu, politinių partijų nepastovumu bei nuoseklios aukštojo mokslo strategijos stygiumi (Miseliūnaitė ir Vaidelytė, 2018).

Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumą ir jo patirtį Bolonijos procese nagrinėjusios mokslininkės tyrė politinių, teisinių, organizacinių, finansinių reikalavimus tarptautiškumo Lietuvos aukštajame moksle plėtrai ir apibrėžė makro, mezzo ir mikro lygmenis (Zuzeviciūtė, Pranevicienė, Simanavicienė ir Vasiliauskienė, 2017).

Darbuotojų mobilumo vaidmenį institucijų tarptautiškumo procese nagrinėjusi Preidienė (2015) teigia, kad tarptautinio akademinio personalo judumo tyrimams būtina skirti daugiau dėmesio, siekiant aukštojo mokslo kokybės.

Studijų kokybė, tarptautiškumas ir jo plėtra yra sudėtingas procesas, kuriame svarbūs ne tik instituciniai sprendimai, bet ir akademinės bendruomenės aktyvumas tarptautiškumo kontekste, siekiant ne tik aukštesnės švietimo kokybės, bet ir finansinės institucijos gerovės. Ši apibrėžtis atspindi didėjančią suvokimą, kad tarptautiškumas turi tapti labiau įtraukiantis ir mažiau elitinis. Neabejotina, kad aukštajam mokslui tapus masiniu reiškiniu, kinta aukštojo mokslo samprata, sistema orientuojama į visuomenės jai keliamus tikslus. Švietimo tikslų transformaciją į rezultatų rodiklius nagrinėję Želvys, Dukynaitė, Vaitiekaitis ir Jakaitienė (2020) teigia, kad šalies švietimui būdinga sociakultūrinės paradigmos slinktis ekonominės link, nėra aiškos vizijos, tvarios ir tęstinės švietimo politikos, pabrėžiamas atsainus besikeičiančių vyriausybių požiūris į Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimą.

Aukštojo mokslo internalizuotų studijų kokybės vertinimo metodiką pateikė Juknytė-Petreikienė, 2013. Tarptautiškumo politikos poveikio aukštojo mokslo kokybei ir jos įtakos visuomenės raidai vertinimo parametrus analizavo Šumskaitė ir Juknytė-Petreikienė, 2016.

Kokybės kaip idėjos raišką aukštojo mokslo institucijų strateginiuose dokumentuose nagrinėjo Tamutienė ir Matkevičienė, 2018. Aukštojo mokslo studijų kokybės užtikrinimą pokyčių kontekste nagrinėjo Gasiūnaitė- Binkienė, 2018. Švietimo kokybės, ypač, jo efektyvumo problemą kelia Želvys, Dukynaitė, Stumbienės ir Jakaitienė, 2021.

Problema. Lietuvoje žmonių su aukštuoju išsilavinimu skaičius yra vienas didžiausių Europos Sąjungoje. Aukštąjį išsilavinimą Lietuvoje galima įsigyti 37 aukštųjų mokyklų: 14 kolegijų ir 23 universitetuose. Vis dėlto Lietuvoje egzistuoja pakankamai didelis neatitikimas tarp Lietuvos darbo rinkos poreikių ir absolventų turimų žinių (STRATA, 2018). Studijų kokybė yra įvardijama kaip viena iš priežasčių, kuri riboja kvalifikuotos darbo jėgos pasiūlą, šalies ūkio inovatyvumą ir konkurencingumą. Lietuvos aukštojo mokslo ir studijų kokybė sulaukia tarptautinių organizacijų kritikos (Valstybinio audito ataskaita, 2021). Studijų tarptautiškumas įvardijamas kaip vienas iš studijų kokybės veiksnių. XVIII-iosios vyriausybės programoje tarp kitų siekių numatoma stiprinti studijų tarptautiškumą ir skatinti studentų ir dėstytojų judumą. Pagal EBPO, priimančioms šalims mobilūs studentai galėtų būti ne tik pajamų šaltiniu, bet ir prisidėti prie inovacijų kūrimo ir tolesnio ekonomikos augimo (Education at Glance, 2019). Lietuvos aukštasis mokslas neturi patvirtinto strateginio tarptautiškumo plėtros dokumento, yra nurodomi tik plėtros prioritetai, nors valstybinėje audito ataskaitoje teigiama, kad visų aukštųjų mokyklų atstovai mano, kad nacionalinis

tarptautiškumo skatinimo strateginis dokumentas būtų naudingas, nes šiuo metu aukštosios mokyklos pačios atsakingos už tarptautiškumo plėtojimą (Valstybinio audito ataskaita, 2021). Nors XVIII Vyriausybės programoje numatyta išgryninti kolegijų ir universitetų misijas ir pabrėžti tarptautinius studijų kokybės rodiklius, tarp jų – tarptautiškumą ir judumą, be pradėto valstybinių kolegijų tinklo pertvarkos proceso daugiau postūmių neįvyko. Lietuvos aukštasis mokslas nėra pakankamai patrauklus užsienio studentams, didžioji dauguma užsienio studentų studijuoja universitetuose ir tik mažas studijuojančiųjų procentas – kolegijose. Iš dalies tai lemia, kad kolegijose yra siūlomas per mažas užsienio kalba vykdomų studijų programų skaičius. Norint pritraukti studijuoti užsienio studentus ir teikti kokybiškas studijų paslaugas, būtinas „tarptautiškumo namuose“ stiprinimas, kuris suteiktų pridėtinės vertės tiek nacionaliniams studentams, tiek ir akademinėi bendruomenei, institucijai, regionui ir šaliai.

Darbo naujumas. Atlikus mokslinės literatūros analizę, atrasta, kad užsienio ir Lietuvos mokslininkai daugiausia nagrinėjo tarptautiškumo sąvokas, akademinius mainus, bet mažai atlikta tyrimų, kurie nagrinėtų „tarptautiškumo namuose“ poveikį studijų kokybei.

Darbo reikšmingumas. Darbas bus vertingas aukštųjų mokyklų vadovybei, tarptautinių ryšių skyrių darbuotojams, kokybės užtikrinimo specialistams bei įvietimo politiką formuojantiems asmenims ir institucijoms.

Darbo objektas – „tarptautiškumo namuose“ sąsajos su koleginių studijų kokybe.

Darbo tikslas – atlikus tarptautiškumo ir studijų kokybės elementų analizę, įvertinti „tarptautiškumo namuose“ poveikį koleginių studijų kokybei.

Problemų išspręsti keliama šie klausimai:

1. Kokie veiksniai įtakoja kolegijų tarptautiškumo veiklas?
2. Kaip suprantamas ir matuojamas tarptautiškumas aukštojoje mokykloje?
3. Kokie tarptautiškumo plėtros tikslai?
4. Kaip suprantama ir vertinama „tarptautiškumo namuose“ studijų kokybė?
5. Kokią įtaką „tarptautiškumas namuose“ turi studijų kokybei?

Siekiant tikslo naudojami šie tyrimo metodai:

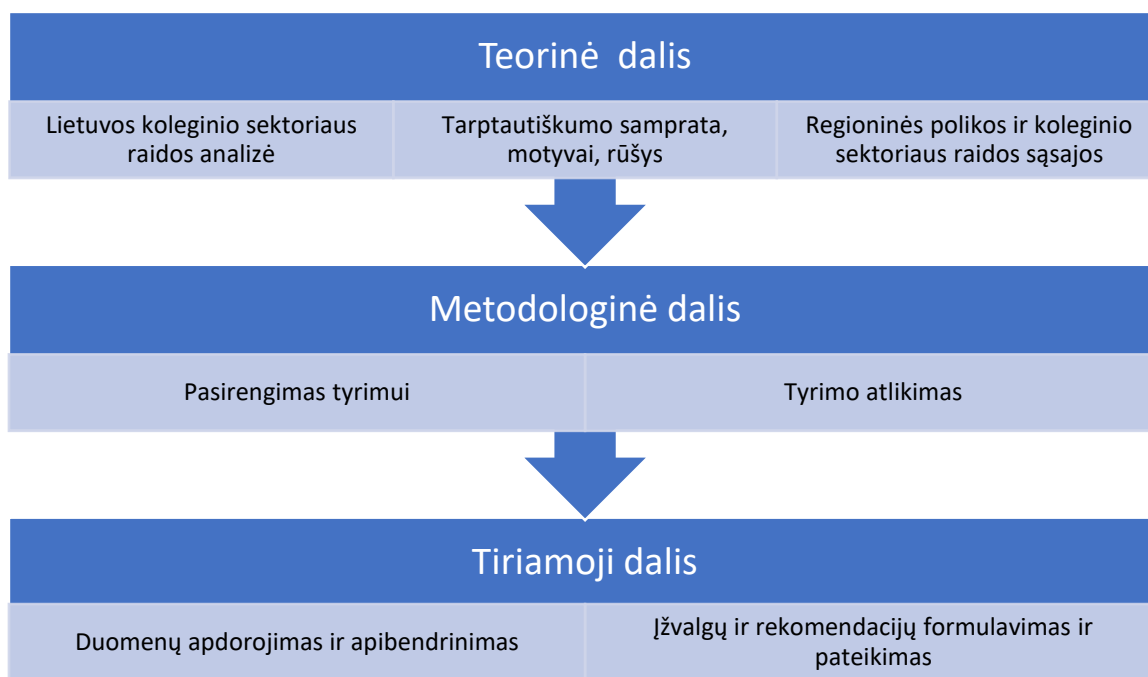
1. Atlikta Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos dokumentų, reglamentuojančių aukštąjį mokslą, mokslinių tyrimų, ataskaitų, statistinių duomenų analizė.
2. Atlikta aukštųjų mokyklų aplinkos veiksmų analizė (PESTE metodas).
3. Po literatūros ir dokumentų analizės, parengtas tyrimo instrumentas- klausimynas ir atlikta ekspertų apklausa naudojant pusiau strukturuotą interviu su 7 tyrimo dalyviais- valstybinėse kolegijose dirbančiais direktorių pavaduotojais ar fakultetų dekanais. Vėliau atlikta kokybinė turinio

analizė, siekiant įvertinti „tarptautiškumo namuose” praktikas ir poveikį studijų kokybei ir institucijų veiklai. Parengtos įžvalgos bei pateiktos rekomendacijos.

Darbo struktūra. Teorinėje dalyje aptariama Lietuvos koleginio sektoriaus raida, tarptautiškumo samprata, tikslai, motyvai bei „tarptautiškumo namuose”, „tarptautiškumo užsienyje”, visapusiško tarptautiškumo „Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo raida, studijų kokybės samprata bei apžvelgiama kolegijų veikla regionų kontekstuose.

Metodologinėje dalyje pristatoma 2023-2024 m. atliktas kokybinis tyrimas. Apklausti 7 ekspertai iš 5 valstybinių kolegijų. Tyrimu buvo siekiama nustatyti kokį poveikį „tarptautiškumas namuose” turi koleginių studijų kokybei.

Tiriamąjoje dalyje pateikiama nagrinėta koleginio sektoriaus išorės aplinka, siekta apibrėžti, kaip suprantamas tarptautiškumas, kokie jo tikslai, siekta nustatyti, kaip yra vertinama edukacinė ir socialinė aplinka, kokios vidinės ir išorinės studijų kokybės vertinimo priemonės ir kaip naudojami gauti rezultatai bei kokį poveikį turi institucijos tarptautinėms veikloms. Darbo pabaigoje pateikiamos įžvalgos ir rekomendacijos. Darbe yra 7 paveikslų ir 6 lentelių. Darbui parengti panaudota 134 šaltiniai, kurie pateikiami bibliografinių šaltinių sąrašė.

1 paveikslas. Magistro darbo loginė struktūra

1. KOLEGINIŲ STUDIJŲ TARPTAUTIŠKUMO TEORINIAI ASPEKTAI

1. 1. Lietuvos aukštasis koleginis sektorius: raida ir iššūkiai

Lietuvai 1998 m. ratifikavus Lisabonos konvenciją dėl Europos Tarybos ir UNESCO kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo, o 1999 m. tapus Bolonijos proceso nare, prasidėjo Lietuvos aukštojo mokslo sistemos pertvarkymai. Miseliūnaitė ir Vaidelytė (2018) išskiria tris Lietuvos aukštojo mokslo politikos raidos etapus.

Pirmasis etapas prasidėjo nuo Lietuvos nepriklausomybės atgavimo 1990 m. ir tęsėsi iki 2000 m., kada buvo kuriama teisinė bazė, buvo riboti finansiniai ištekliai, kuriant sistemą ieškoma tarptautinių partnerių ir sekama vakarietiškais pavyzdžiais.

Nuo 2000 iki 2010 m. mokslininkės išskiria antrąjį Lietuvos aukštojo mokslo etapą, kurio metu greta lokalių veiksmų, tokių kaip aukštųjų mokyklų ir studijų programų skaičiaus padidėjimas, dėstytojų ir studentų skaičiaus augimas, atsirado globalūs veiksniai, kuriuos lėmė Lietuvos įstojimas į Europos Sąjungą 2004 m. Nors vadovaujamasi nuostata, kad kiekviena ES valstybė narė yra atsakinga už savo švietimo politiką, vis dėlto Europos Sąjunga turėjo įtakos šalių nacionaliniams veiksniams, keldama bendrus uždavinius valstybėms narėms. Dalyvavimas Bolonijos procese įpareigojo Lietuvą pertvarkyti aukštojo mokslo erdvę taip, kad ji atitiktų Europos aukštojo mokslo reikalavimus (ŠMM, 2013, p. 4–17). Lietuvos aukštojo mokslo reformos dokumentuose nurodomos dvi esminės reformą paskatinusios priežastys: poreikis užtikrinti studijų kokybę ir nepakankamas studijų finansavimas iš valstybės biudžeto lėšų (Mokslo ir studijų reforma: pristatymas, 2008).

2009 m. Lietuvos aukštojo mokslo reformos dokumentų analizė rodo, kad reformuojant Lietuvos aukštojo mokslo sistemą rinkos santykių įvestis yra grindžiama neoliberalizmo doktrina. Mokslo ir studijų būklės apžvalgoje (2009) teigiama, kad reformą įgyvendinančiu Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymu (2009) inicijuojami pokyčiai lemia valstybės sąveikos su aukštosiomis mokyklomis pokyčius – Lietuvos aukštojo mokslo sistemoje įdiegiamas naujosios viešosios vadybos modelis, kurio didžiausias poveikis siejamas su aukštojo mokslo finansavimu, aukštųjų mokyklų valdymu bei jų ilgalaikio turto nuosavybe ir valdymu (Mokslo ir studijų būklės apžvalga, stebėseną ir analizę, 2009).

2009 m., siekiant išspręsti švietimo problemas, buvo pasirašyta 2020 m. švietimo ir mokymo programa „ET 2020“. Programoje buvo nustatyti standartai, kuriais vadovaujantis, lyginami

kiekvienos šalies pasiekti rodikliai ir pažanga. Toks šalių pasiekimų palyginimas sudarė sąlygas aukštojo mokslo konkurencingumui. Lietuvos aukštojo mokslo sistemoje pastebimas ne tik studentų skaičiaus augimas, bet ir kokybės užtikrinimo priemonių trūkumas, rinkos ekonomiką išmanančių specialistų trūkumas. Aukštajam mokslui teko vaidmuo parengti specialistus, gebančius kurti viešąją vertę naujai susiformavusioms sąlygomis. Jau tuo metu pradedama kalbėti apie aukštojo mokslo masiškumą bei diskusijas apie jo kokybę (Jucevičienė 2010, p. 101). Želvys (2013) išskiria tuo metu egzistavusią rinkos ekonomikai pritaikytos kvalifikuotos jėgos trūkumą. Mokslininko nuomone, Lietuva dar nebuvo pasirengusi rinkos ekonomikai ir tokioms pasekmėms, kaip jaunimo nedarbas, visam gyvenimui garantuotos darbo perspektyvos išnykimas, masiškai realią rinkos ekonomiką išmanančių specialistų ir dėstytojų trūkumas (p. 77-81).

Nors Europoje profesinis aukštasis mokslas egzistuoja nuo dvidešimto amžiaus pradžios, Lietuvoje 2000 m., priėmus Aukštojo mokslo įstatymą, įvesta binarinė aukštojo mokslo sistema. 2000 m. rugsėjo 1 d. įsakymu buvo įsteigtos pirmosios valstybinės kolegijos: Vilniaus, Kauno, Alytaus ir Utenos kolegijos. Tais pačiais metais buvo įsteigtos pirmosios nevalstybinės kolegijos. Iki 2003 m. buvo įsteigta 16 valstybinių ir 11 nevalstybinių kolegijų. Kolegijoms nuo 2007 m. suteikta teisė teikti profesinio bakalauro laipsnį, o nuo 2009 m. koleginių studijų vyksta tik kolegijose. 2024 m. Lietuvoje veikia 12 valstybinių, iš jų 2 kolegijos yra specializuotos, ir x nevalstybinių kolegijų

Kolegijų sektorius orientuotas į ir santykius su darbo pasauliu, jame akcentuojamas labiau integruotos į specifinį kontekstą kompetencijos, vykdomi tyrimai labiau orientuoti į darbo rinkos poreikius. Kolegijos aktyviau dalyvauja suaugusių mokyme, Mokymosi visą gyvenimą programose, praktiniu mokyme, neformalaus ir savaiminio išsilavinimo pripažinime, vykdo eksperimentinį mokymą. Kolegijos yra labiau orientuotos į pasirengimą profesinei veiklai, vykdančios kolegines studijas, plėtojančios taikomuosius mokslinius tyrimus ir (arba) profesionalųjį meną.

Trečiasis Lietuvos aukštojo mokslo etapas, prasidėjęs 2010 m., tęsiasi iki šiol (Miseliūnaitė ir Vaidelytė, 2018). 2010 m. pradėtas Lietuvos kvalifikacijų sąrangoje (LTK) aukštojo mokslo kvalifikacijos susiejimo su 6–8 lygmenimis, atitinkančiais Europos kvalifikacijų sandaros (EKS) 6–8 lygmenis, procesas, kuris buvo baigtas 2012 m. Atsižvelgiant į darbo rinkos poreikį ir Paryžiaus komunikatą, 2018 m. Lietuvoje buvo įteisintos trumposios studijos susietos su 5 LTK / EKS lygmeniu. Trumposios studijos tipiškai trunka 1,5 ar 2 metus, susideda iš 90–120 ECTS kreditų ir gali parengti studentą darbo rinkai. Deja, trumpųjų studijų realizavimas vis dar išlieka problema Lietuvos aukštajame moksle. Taigi koleginių studijų bus vykdomas trumpajame ir I pakopos lygmenyje, universitetinės studijos išlieka trijų ciklų pakopoje. Visos studijų programos privalo būti akredituotos.

Naujame etape buvo sukurti nauji standartai, tokie kaip Tarptautiniai švietimo ir mokymo standartai ISCED-F (2013), kuriais vadovaujamosi pasauliniu lygiu. Nuo 2014 m. iki 2018 m. smarkiai kito aukštasis mokslas. 4-oji pramonės revoliucija, Jungtinių Tautų (JT) organizacijos kuriamas ateities scenarijus ir Darnaus vystymosi tikslai, Pasaulio Banko, EBPO, Pasaulio ekonomikos forumo ir ES įgalino pamatyti detalesnę paveikslą, į kurią veda globalizacija, jos neigiamus aspektus ir kuriamus iššūkius (Bollaert 2019, p. 13). Minėtos organizacijos aktyviai dalyvavo ir dalyvauja formuojant aukštojo mokslo politiką.

2015 m. Jerevano konferencijos metu buvo patvirtinti atnaujinti Europos aukštojo mokslo standartai ir gairės (ESG 2015), kurie įtvirtinto į studentą orientuotų studijų modelį (angl. student-centred learning), taip pat buvo patvirtintas Europos kreditų perkėlimo vadovas (ECTS 2015), kuriame įtvirtinti studijų rezultatai kaip pagrindiniai kokybės užtikrinimo ir tarptautinio pripažinimo elementai.

Nuo 2015 m. liepos mėn. įtvirtinta bendra nuostata, kad profesinio bakalauro ir bakalauro laipsniai suteikia teisę tęsti studijas magistrantūroje. Universitetinių ir koleginių studijų trukmės suvienodinimas, tiksliau universitetinių studijų trukmės sutrumpinimas iki 3 metų trukmės kelia nemažai diskusijų ir konkurencinės įtampos tarp kolegijų ir universitetų. Nemažai diskusijų keliama ir dėl profesinės magistrantūros studijų realizavimo, t. y. klausimo, kas turės teisę jas realizuoti.

2017 m. pakeista studijų klasifikavimo sistema, taigi šiuo metu Lietuvos aukštosiose mokyklose vykdomos 17 studijų kryptių programos. Kvalifikacijos siejamos su kiekvienos pakopos studijų rezultatais, kurie parengti vadovaujantis Europos aukštojo mokslo erdvės sąranga (EAME) ir jos aprašais (Dublino aprašais).

2015 m. Beniliukso šalys buvo pirmosios Europoje, kurios tarpusavyje susitarė dėl automatinio aukštojo mokslo diplomų pripažinimo. 2019 m. pradžioje įsigaliojo ir pradėta taikyti trišalė Lietuvos, Latvijos ir Estijos vyriausybių sutartis dėl automatinio su aukštuoju mokslu susijusių kvalifikacijų pripažinimo. 2021 m. lapkričio mėn. ratifikuota Globalaus su aukštuoju mokslu susijusių kvalifikacijų pripažinimo konvencija.

Aukštųjų mokyklų autonomija grindžiama akademinė laisve ir pagarba žmogaus teisėms. Tai suteikia Lietuvos aukštosioms mokykloms laisvę spręsti dėl bendradarbiavimo su užsienio partneriais, verslo įmonėmis ir kitomis organizacijomis formų, rinktis partnerius šalyje ir užsienyje, taip pat savarankiškai spręsti studijų programų ir užsienio studentų studijų valdymo klausimus. Autonomija suteikti galimybę laisvai veikti tarptautinio švietimo ir bendradarbiavimo srityje. Švietimo politika paprastai yra nacionalinės politikos dalis, visgi tarptautinės organizacijos per struktūrinį sureguliovimą arba regioninę politiką daro įtaką švietimo politikai ir Lietuvoje. Aukštųjų mokyklų jungimasis į tinklus yra svarbus jų plėtrai.

Lietuvos politinės partijos teikė siūlymus dėl aukštojo mokslo problemoms spręsti. Pasirašytas susitarimas dėl Lietuvos švietimo politikos (2021–2030). Nacionaliniuose ir tarptautiniuose dokumentuose nagrinėjami AM tikslai, tokie kaip kokybės užtikrinimas, prieinamumas ir efektyvumas.

Aukštojo mokslo įtraukčiai (prieinamumui) didinti kuriamos sąlygos gauti kokybiškų švietimo ir mokslo paslaugų nepalankias sąlygas turinčioms socialinėms grupėms gerinti; vienodų reikalavimų stojantiejiems į aukštąsias mokyklas nepriklausomai nuo finansavimo šaltinio ir išsilavinimo įgijimo šalies įdiegimas. Tyrimais įrodyta, kad aukštosios mokyklos, turinčios daug mokančių už studijas studentų, mokydamos nevienodo pasirengimo studentus neretai aukoja studijų kokybę. Dar viena aukštojo mokslo problema, kad vis daugiau studentų dirba, studijuoja nenuosekliai. Didėjant studentų, studijų programų skaičiui vyksta institucinė stratifikacija, didėja skirtumai tarp aukštųjų mokyklų. Didėjant bendrajam aukštojo mokslo prieinamumui, socialinė diferenciacija pasireiškia renkantis aukštojo mokslo instituciją ar studijų pakopą. Su institucine stratifikacija siejamas studentų darbas studijų metu. Dėl studentų darbo nukenčia studijų kokybė, patiriamas stresas. Studentų įsitraukimas į studijas yra jų išsilavinimo kokybės pagrindas. Studentai renkasi darbą studijų metu ir dėl bendrų vertybių ir tendencijų visuomenėje. Lietuvos aukštųjų mokyklų absolventai susiduria su iššūkiais darbo rinkoje. Atlikus 2016 m. absolventų karjeros apžvalgą, matyti, kad praėjus pusmečiui po studijų baigimo, dalis absolventų neįsidarbina aukštos kvalifikacijos darbuose ir dirba darbus, kuriems užtektų profesinėse mokymo programose įgyjamų kompetencijų.

Valstybės teikiamos paramos studentams studijų įmokoms ir pragyvenimo išlaidoms sistema nėra patraukli. Bolonijos procese aktualizuojamas tarptautinis judumas studijuojant ir įsidarbinant kaip veiksminga studentų kompetencijų ir įsidarbinimo galimybių plėtros priemonė.

Nuo aukštojo mokslo finansavimo priklauso dėstytojų atlyginimai bei studijų materialinis aprūpinimas. Siekiant studijų kokybės, didelis dėmesys turi būti skiriamas dėstytojų žmogiškojo intelektualio potencialo vystymui, kompetencijų stiprinimui. Svarbios yra kvalifikacijos kėlimo galimybės stažuojantis užsienio universitetuose, susipažįstant su inovatyviomis dėstyto ir tyrimų vykdymo metodikomis, tendencijomis ir pasauliniais pasiekimais dėstomo dalyko srityje, didinant stažuotų finansavimą.

Lietuvos aukštosiose mokyklose siūlomos studijos užsienio kalba. 2017 m. Lietuvos aukštosios mokyklos drauge su užsienio institucijomis vykdė 30 jungtinių studijų programų. Tiek Europos Sąjungos, tiek Lietuvos aukštosios mokyklos ateityje yra skatinamos spręsti pasaulinius, su

globalizacija, klimato kaita ir skaitmeninė pertvarka susijusius uždavinius, intensyvinti tarptautinį mobilumą ir bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis. Taip pat skatinama padedama propaguoti vertybes, principus ir interesus, susijusius su žmogaus ir institucine raida, ekonomikos augimu ir užimtumu, geru valdymu ir taika bei saugumu.

Lietuvos aukštajam mokslui siekiant būti konkurencingu tarptautinėje erdvėje keliama ne tik nemažai reikalavimų, bet ir laukia daug švietimo politikos sprendimų.

1.2. Tarptautiškumas kaip studijų kokybės veiksnys aukštajame moksle

Globalėjantis pasaulis nuolat koreguoja darbo rinkos poreikius ir kelia naujus reikalavimus AM paslaugų ir mokymo(si) kokybei, skatina aukštųjų mokyklų, darbdavių ir visuomenės bendradrabiavimą, lemiantį aukštųjų mokyklų absolventų išsimokslinimą, jo kokybę ir sėkmingą integraciją į darbo rinką. Šiuo aspektu tarptautiškumas aukštosios mokyklos veikloje yra vienas iš kertinių strateginių veiksmų, padedantis atliepti reikalavimus bei išlikti konkurencingu bei patraukliu rinkoje. Mokslininkų darbuose tarptautiškumo aukštajame moksle sąvoka suprantama kaip tarptautinės, tarpkultūrinės ar globalios dimensijos integracijos procesas į aukštojo mokslo institucijos tikslus, funkcijas ir veiklą instituciniu ir nacionaliniu lygmeniu (de Wit, 1995, p. 9-14; Knight, 1994, p. 3; Knight & de Wit, 1997, p. 8). Ellingboe (1998) tarptautiškumą apibrėžia kaip tarptautinės perspektyvos integravimo į aukštosios mokyklos sistemą procesą bei vadovybės skatinamą viziją, reaguojant ir prisitaikant prie nuolat kintančios išorinės aplinkos. Soderqvist (2002) tarptautiškumą apibrėžia kaip kaitą, vedančią visų tarptautiškumo dimensijų įtraukties į visą holistinę vadybą link, sustiprinant mokymo ir mokymosi kokybę ir siekiant pasiekti trokšamas kompetencijas. Bartell (2003) teigia, kad tarptautiškumas yra visa apimantis ir politikos nulemtas procesas, neatsiejamas nuo universitetų ir jų narių gyvenimo, kultūros, mokymo programų, institucijų ir mokslinių tyrimų veiklos. Tarptautiškumas aukštajame moksle tapo pasauliniu fenomenu, apimančiu visus aukštojo mokslo paslaugų teikimo aspektus (Bernell, 2020; Altbach ir Knight, 2007; Ennew ir Greenaway, 2012; Kapur ir Crowley, 2008), ir orientuotas į skirtingus paslaugų teikimo aspektus (Clarke et al., 2018). Po ES užsakyto tyrimo tarptautiškumo sąvoka apibrėžiama, kaip „... sąmoningas tarptautinio, tarpkultūrinio ar pasaulinio aspekto integravimo į pavidurinio švietimo tikslą, funkcijas ir teikimą procesas, siekiant pagerinti švietimo ir mokslinių tyrimų kokybę visiems studentams ir darbuotojams bei prasmingai prisidėti prie visuomenės gyvenimo“ (De Wit et al. 2015, p. 29). Tarptautiškumas siejamas ir su „visuotiniu pilietiškumu“, dėl to aukštojo mokslo institucijos turėtų traktuoti save kaip pasaulinio lygmens veikėjus ir mąstyti globaliu lygmeniu. Anot Yemini (2015), tarptautiškumas yra procesas, skatinantis tarpkultūrinės, daugiakalbystės ir globalių tendencijų integracijos į švietimo sistemą, siekiant besimokančiuose ugdyti „globalaus piliečio“ jausmą. Visgi, platesne prasme, tarptautiškumas suprantamas ne tik kaip tarptautinių studentų ir dėstytojų pritraukimas, bet ir kaip vietinių studentų ir dėstytojų tarptautinimas sukuriant įtraukią aplinką tiek tarptautiniams, tiek nacionaliniams studentams ir dėstytojams (Jekabsone, 2020).

Požiūris į tarptautiškumą yra stipriai susijęs su marketizacija, tarptautine konkurencija ir studentų pritraukimu ir mainais. Be abejo, tarptautiškumas yra siejamas su žmonių laisvėmis, etika ir vertybėmis, kurios turi duoti pagrindą subalansuotai ir integruotai aukštosios mokyklos vietinei ir tarptautinei patirčiai. *Neoliberalistiniu požiūriu aukštasis mokslas yra siejamas su aukštojo mokslo*

komercializacija ir atskaitomybė visuomenei. Aukštosios mokyklos matomos kaip svarbios žaidėjos, užtikrinančios nacionalinį konkurencingumą pasaulinėje rinkoje.

Vis dažniau pramonės sektoriai ir studentai laikomi pagrindiniais suinteresuotaisiais subjektais. Didėjantis tarptautinių studentų skaičius suformavo tarptautinę švietimo rinką (Hemsley-Brown ir Goonawardana, 2007). Universitetai teikia švietimo paslaugas ir gamina žinių prekes – prekes, o studentai yra klientai ir vartotojai. Kita svarbi suinteresuotoji šalis – vyriausybė. Per pastarąjį dešimtmetį vyriausybės vis dažniau pripažįsta, kad tarptautinis aukštasis mokslas yra svarbus šalies ekonomikos plėtros, prekybos ir reputacijos veiksnys. Stiprėjantys rinkos elementai nebūtinai lemia mažėjantį valstybės vaidmenį aukštajame moksle; veikiau valstybė prisiima reguliavimo, o ne aprūpinimo vaidmenį (Biesta et al., 2021), reguliuodama ir skatindama rinkos veikimą (Mayo, 2015). Atsižvelgiant į dabartinio pasaulinio studentų ir darbuotojų judumo mastą, didėjantį filialų ir tarptautinių paslaugų teikėjų skaičių ir sparčiai augančią konkurenciją dėl tarptautinių talentų, tiek aukštojo mokslo institucijos, tiek nacionalinės vyriausybės mobilizuojasi, siekdamos panaudoti ir valdyti tarptautiškumą

Nacionalinės strategijos ir planai yra apčiuopiamiausi ir tiesioginiai vyriausybių bandymai atlikti aktyvų ir lemiamą vaidmenį, tačiau jų metodai, pagrindai ir prioritetai labai skiriasi. Rinkai ir ekonomikai reikia daugiau praktiškai pritaikomų žinių ir praktiškai kvalifikuotų absolventų. Nors universitetai visada rūpinosi savo kuriamų žinių pritaikomumu ir absolventų įsidarbinimo perspektyvomis, šiandieninėje politinėje aplinkoje jie, atrodo, kaip niekada anksčiau yra verčiami reaguoti į rinkos poreikius, o ne vykdyti savo akademines programas. Europos politikos žinia apie universitetų pažangos stoką ir nesėkmes pateisino efektyvumu ir rezultatais grindžiamas aukštojo mokslo reformos iniciatyvas, pagal kurias universitetai ir švietimas tampa pagrindiniais ekonomikos plėtros veiksniais (Petkutė, 2022). Iš *liberalių humanistinių perspektyvų*, aukštosios mokyklos turėtų rengti asmenis, kurie gebėtų suvokti juos supantį pasaulį, suprasti savo indentitetą jame ir gebėtų klestėti jame. Kraska et al (2018) teigimu, reikalingas kritinis požiūris į aukščiau minėtas perspektyvas bei studentų poreikį ne tik turėti žinias, įgūdžius, bet ir gebėjimą susitvarkyti su kompleksiniu ir nežinomųjų pilnu pasauliu.

Anot De Wit ir Altbach (2021), pastarųjų 30 metų tarptautiškumo charakteristikos yra šios:

- Daugiau dėmesio skiriama tarptautiškumai užsienyje nei tarptautiškumai šalies viduje.
- Universitetų ir vyriausybių politikoje daugiau ad hoc, fragmentiškumo ir marginalumo, o ne strateginio, visapusiško ir centrinio pobūdžio.
- Naudą gauna nedidelė, elitinė studentų, dėstytojų ir institucijų dalis, o ne siekiama globalių ir tarpkultūrinių rezultatų visiems.

- Vadovaujamosi nuolat kintančiais politiniais, ekonominiais, sociokultūriniais ir švietimo motyvais, vis daugiau dėmesio skiriant ekonominiams motyvams.

- Vis labiau vadovaujamosi nacionaliniais, regioniniais ir pasauliniais reitingais.

- Silpna trijų pagrindinių aukštojo mokslo funkcijų – švietimo, mokslinių tyrimų ir paslaugų visuomenei – tarptautinių aspektų atitiktis.

- Pirmiausia tai yra strateginis aukštojo mokslo institucijų pasirinkimas ir dėmesys, bet vis dažniau – ir nacionalinių vyriausybių (dėl minkštosios galios, reputacijos ir (arba) pajamų) bei regionų (ES, Bolonijos konvenciją pasirašiusių šalių, Pietryčių Azijos valstybių asociacijos (ASEAN) ir t. t.) prioritetas.

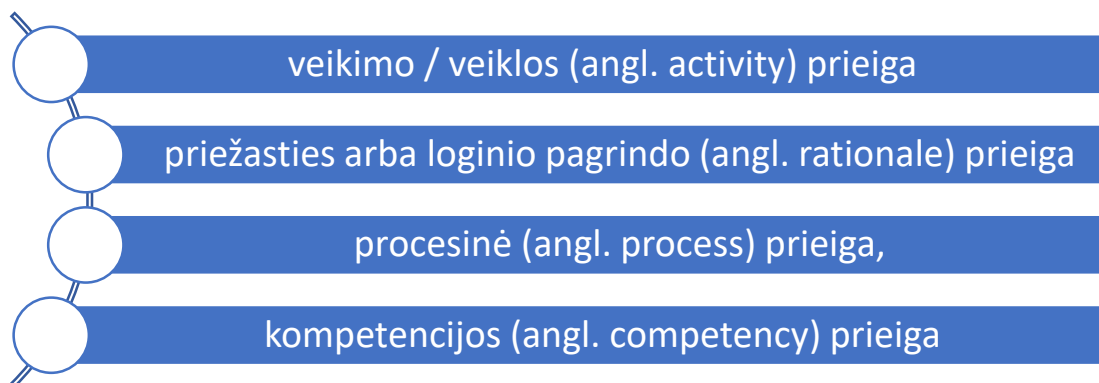
- Didėjanti komercializacija ir pelno siekiančių įmonių dalyvavimas visuose tarptautinio aukštojo mokslo darbotvarkės aspektuose.

Tarptautiškumas labiausiai siejamas su rinkodara, tarptautine konkurencija ir studentų įsidarbinimu bei mainais, taip pat buvo bandymų jį konceptualizuoti kartu su tokiais temomis kaip žmogaus teisės, etika ir vertybės, kurios kartu gali sudaryti „pagrindą subalansuotai ir integruotai universitetinei patirčiai pasaulinio ir vietinio poveikio sąsajoje“. Šios diskusijos kelia svarbius klausimus apie platesnę aukštojo mokslo paskirtį ir vaidmenį globalizacijos eroje (Kraska at all, 2018). Globalios visuomenės poreikiai ir ekonominės priežastys tampa vis labiau dominuojančios ir apibendrintos Jungtinių tautų Tvarios plėtros tiksluose (SDGS), kuriuose tarptautiškumas matomas, kaip prisidedantis prie visuomenės ir tikslų atitikties. Globalizacija, tarptautiškumas ir aukštasis mokslas nagrinėjamas daugelio mokslininkų. P. Scottas atkreipia dėmesį, kad tarptautiškumas ir globalizacija yra tarpusavyje susiję reiškiniai ir teigia, kad „net ir įtaigus skirtumas tarp tarptautiškumo ir globalizacijos nerodo kategoriškos šių sąvokų atskirties, šios sąvokos siejasi“ (Scott, 2005, 14). Globalizacija - tai „realybė, kurią formuoja vis labiau integruota pasaulio ekonomika, naujos informacinės ir ryšių technologijos, tarptautinio žinių tinklo atsiradimas, anglų kalbos vaidmuo ir kitos akademinių institucijų nekontroliuojamos jėgos“ (Altbach et al., 2009, p. 7). Dabartiniu laikotarpiu *tarptautiškumo* terminas tikslingai keičiamas *globalizacijos* terminu; *globalizacijos* terminas pasirenkamas siekiant sureikšminti tarpvalstybinę sąveiką, šiuo terminu apibūdinamas tarpvalstybinių sienų „išnykimas“, o *tarptautiškumo* terminas vartojamas norint pabrėžti nacionalinių sistemų svarbą ir vaidmens išlaikymą tarpvalstybinėje veikloje (Guri-Rosenblit ir kt., 2007). *Tarptautiškumas* dažniau vartojamas regionų lygmeniu (Europos, Azijos) ir instituciniu lygmeniu aukštajame moksle vykstantiems procesams apibūdinti, o terminas *globalizacija* pasitelkiamas globaliai (pasaulinei) konkurencijai, pasaulio ekonomikos įtakai aukštajam mokslui, informacinių ir komunikacinių technologijų veikiamai aukštojo mokslo kaitai, anglų kalbos plitimui mokslo komunikacijoje bei kitiems aukštojo mokslo reiškiniams, nepatenkantiems į nacionalinės ar institucinės aukštojo mokslo sistemos lygmens sprendimų lauką, apibūdinti (Teichler, 2004). Shinas

ir Harmanas išskiria globalizacijos lemiamas aukštojo mokslo kaitos kryptis: aukštojo mokslo masiškumą, privatizavimą, aukštojo mokslo valdymo, atsakomybės ir atskaitomybės už aukštojo mokslo kokybę kaitą, studijų tarptautiškumą, aukštųjų mokyklų reitingavimą (Shin, Harman, 2009).

Rinkai ir ekonomikai reikia daugiau praktiškai pritaikomų žinių ir praktiškai kvalifikuotų absolventų. Nors universitetai visada rūpinosi savo kuriamų žinių pritaikomumu ir absolventų įsidarbinimo perspektyvomis, šiandieninėje politinėje aplinkoje jie, atrodo, kaip niekada anksčiau yra verčiami reaguoti į rinkos poreikius, o ne vykdyti savo akademines programas. Europos politikos žinia apie universitetų pažangos stoką ir nesėkmes pateisino efektyvumu ir rezultatais grindžiamas aukštojo mokslo reformos iniciatyvas, pagal kurias universitetai ir švietimas tampa pagrindiniais ekonomikos plėtros veiksniais (Petkutė, 2022).

Tarptautiškumas tapo vienas iš institucijų strateginės plėtros elementų (Knight, Teferra, 2008, Barblan, et al., 1998, Wende, et al., 1999, Želvys, 2005, Gerulaitis ir kt., 2012). Kolasch (2013) apibrėždamas tarptautiškumo plėtotę aukštojo mokslo institucijoje išskiria keturias prieigas (žr.2 pav.):

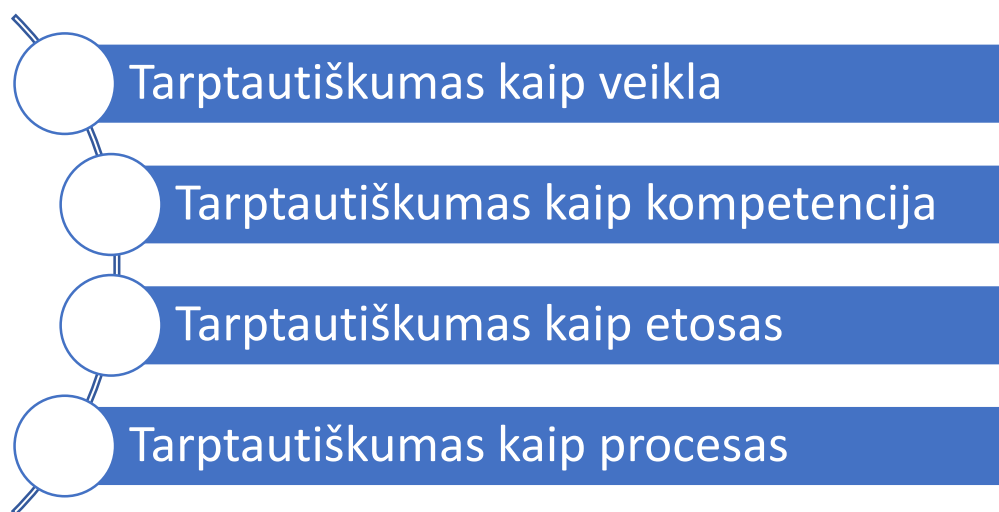

2 paveikslas. Tarptautiškumo prieigos

Šaltinis: Kolasch (2013)

Veikimo / veiklos prieiga tarptautiškumą charakterizuoja kategorijomis ar tipais to, kas yra / vyksta institucijoje; priežasties / loginio pagrindimo prieiga tarptautiškumą apibūdina institucijos keliamais tikslais arba jos numatomais rezultatais; procesinė prieiga tarptautiškumo dimensiją charakterizuoja kaip institucinį procesą ar veiklos perspektyvą, apimančią daugumą joje vykdomų funkcijų; kompetencijos prieiga tarptautiškumo dimensiją charakterizuoja institucijos studentų, dėstytojų, personalo naujų įgūdžių, gebėjimų, žinių įgijimo / plėtotės terminais.

Bulajeva (2005) išskiria keturis požiūrius į tarptautiškumą. Šie keturi požiūriai atskleidžia aukštojo mokslo institucijų valdymo ypatybes, siekiant plėtoti mokslo tarptautiškumą institucijoje (žr. 3 paveikslą).

3 paveikslas. Požiūriai į tarptautiškumą

Šaltinis: Bulajeva (2005)

Anot Bulajevos (2005), tarptautiškumo raiška aukštojoje mokykloje priklauso nuo to, kiek vienodai yra suprantami tarptautiškumo politikos tikslai ir kiek kiekvienas bendruomenės narys įsipareigoja ir aktyviai dalyvauja tarptautinėje veikloje. *Tarptautiškumas kaip veikla* buvo plėtojamas siekiant studijų programų, studentų ir dėstytojų mobilumui ir mainams plėtoti. *Tarptautiškumo kaip kompetencijų* ugdymo politika siejama su tarptautinio, tarpkultūrinio bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimų tobulėjimu bei galimybe kompetencijas pritaikyti tiek nacionalinėje, tiek tarptautinėje darbo rinkoje. *Dėmesys etosui* tarptautiškumo politikoje reiškia, kad tarptautiniai, tarpkultūriniai projektai ir veiklos bei iniciatyvos tampa prioritetiniais. *Tarptautiškumu kaip procesu* siekiama integruoti tarpkultūrinę, tarptautinę dimensiją į aukštojo mokslo teikiamų paslaugų procesą, siekinat jų tvarumo ir tęstinumo.

Remiantis Tarptautinės universitetų asociacijos (IAU) penktosios pasaulinės aukštojo mokslo internacionalizavimo 2018 m. apklausos duomenimis, daugiau nei 90 proc. institucijų savo misijoje / strateginiame plane mini internacionalizavimą (Marinoni 2019). *Tarptautiškumo strategijas* plėtojančios institucijos susiduria su dideliais iššūkiais ir sunkumais. Tai – pajamų generavimas, konkurencija dėl talentų, prekės ženklo kūrimas ir reputacija, poreikis sutelkti dėmesį į tarptautinius mokslinius tyrimus ir publikacijas, tarptautinių studentų ir mokslininkų įdarbinimas, anglų kalbos kaip mokslinių tyrimų ir mokymo kalbos naudojimas. Spaudimas, kuris kyla iš išorės, pavyzdžiui,

nacionalinė finansavimo politika. Šie iššūkiai ir spaudimas prieštarauja įtraukesniam, mažiau elitistiniam požiūriui, tenkinančiam vietinių studentų ir darbuotojų poreikius ir sudarančiam galimybes šioms grupėms. Kitaip tariant, egzistuoja įtampa tarp trumpalaikio, neoliberalaus požiūrio į tarptautiškumą, daugiausia dėmesio skiriant mobilumui ir moksliniams tyrimams, ir ilgalaikio, visapusiško požiūrio, orientuoto į visuotinę mokymąsi.

Tarp pagrindinių kliūčių paminėtos „nepakankami finansiniai ištekliai“, „administraciniai / biurokratiniai sunkumai“ ir „užsienio kalbų mokėjimo trūkumas“ (Marinoni 2019). Be to, apklausoje teigiama, kad du trečdaliai pasaulio universitetų vadovų internacionalizaciją laiko svarbiu darbotvarkės klausimu, nors Marinoni ir de Wit (2019) pastebi, kad *„<...> didėja atotrūkis tarp institucijų, kurios internacionalizaciją laiko labai svarbia, ir tų, kurios jos nelaiko svarbia; jie pastebi, kad tokio aukštųjų mokyklų atotrūkio priežastys <...> vertos apmąstymų ir turėtų būti nuodugniau ištirtos, ypač jei manome, kad tarptautiškumas yra esminė visų aukštųjų mokyklų misijos dalis ir kokybės požymis.“*

Ilgą laiką tarptautinė akademinė veikla visų pirma buvo nacionalinių vyriausybių sritis ir užsienio politikos dalis, dabar dažniausiai vadinama „minkštąja galia“, „viešąja diplomatija“ arba, kaip teigia Knight (2020), „žinių diplomatija“. Kultūros ir mokslo susitarimuose tarp valstybių buvo minimi mokslininkų ir studentų mainai ir stipendijų, paprastai nedidelio skaičiaus, teikimas. Vidutinės ir mažas pajamas gaunančioms šalims skirtos gebėjimų stiprinimo programos apėmė stipendijas, dėstytojų judumą, siekiant padėti aukštojo mokslo institucijoms, ir paramą infrastruktūrai. Institucijos dalyvavo šioje veikloje, tačiau aktyviai jos neinicijavo. Šių priemonių apimtis ir poveikis kiekvienoje šalyje buvo skirtingas.

Situacija pasikeitė pasibaigus Šaltajam karui, kai ėmė dominuoti ekonominiai motyvai ir institucijos ėmėsi aktyvesnio vaidmens. Tačiau pastarąjį dešimtmetį vyriausybės vis dažniau pripažįsta, kad tarptautinis aukštasis mokslas yra svarbus šalies ekonomikos plėtros, prekybos ir reputacijos veiksnys. Atsižvelgiant į dabartinio pasaulinio studentų ir darbuotojų judumo mastą, didėjančią filialų ir tarptautinių paslaugų teikėjų skaičių ir sparčiai augančią konkurenciją dėl tarptautinių talentų, tiek aukštojo mokslo institucijos, tiek nacionalinės vyriausybės mobilizuojasi, siekdamos panaudoti ir valdyti internacionalizaciją. Nacionalinės strategijos ir planai yra apčiuopiamiausi ir tiesioginiai vyriausybių bandymai atlikti aktyvų ir lemiamą vaidmenį, tačiau jų metodai, pagrindai ir prioritetai labai skiriasi.

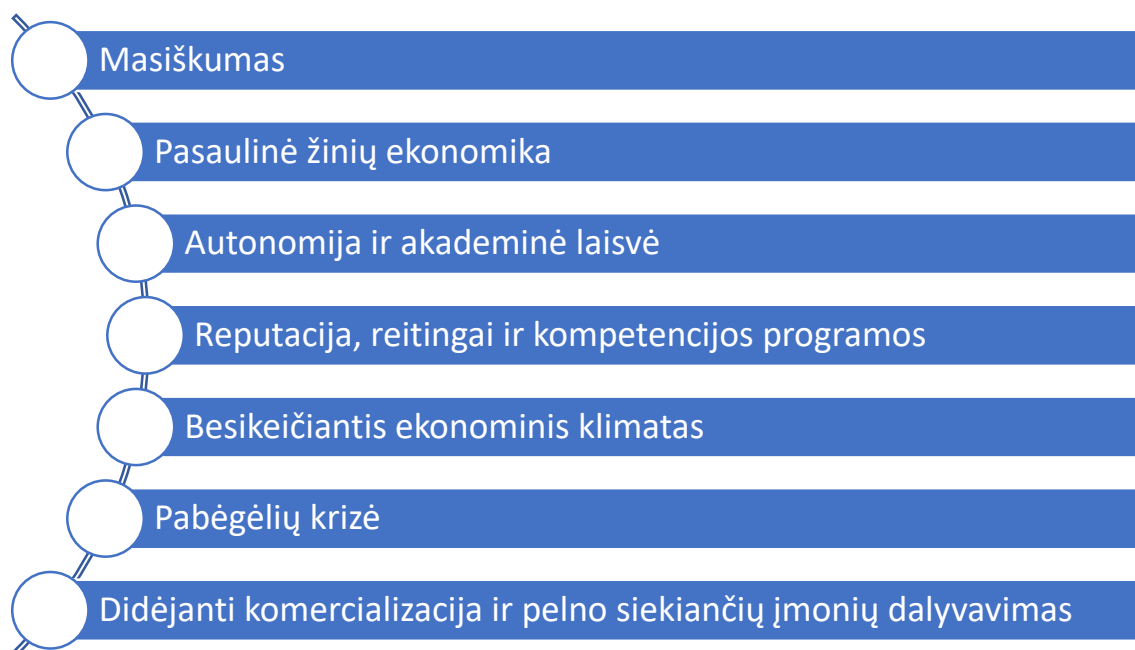
Crăciun (2018) atliktas pasaulinis nacionalinių strategijų surašymas atskleidė, kad tik 11 proc. pasaulio šalių turi oficialią internacionalizacijos strategiją, dauguma jų priimtą per pastarąjį

dešimtmetį. Šias strategijas daugiausia parengė didelės pajamas gaunančios šalys: 75 proc. jų parengė EBPO narės ir du trečdalius – Europos šalys, o tokios programos kaip “Erasmus+” ir “Horizontas 2020” dar labiau skatina regioninį aukštojo mokslo sistemų derinimą šiame regione (Ilieva et al. 2017).

Dabartinės krizės pasaulyje ir aukštajame moksle (COVID-19, rasizmas, klimato kaita, recesija ir geopolitinė įtampa), viena vertus, apsunkins šių rekomendacijų prioritetų nustatymą, tačiau, kita vertus, gali būti vertinamos kaip galimybės ar net būtinybė aukštojo mokslo ir jo internacionalizacijos ateičiai.

1.2.1. Tarptautiškumo motyvai

Anot Knight (1997), aukštojo mokslo tarptautiškumo politiką įtakojo politinis, ekonominis, akademinis ir kultūrinis-socialinis imperatyvai. Bolonijos procesas paspartino nacionalinių aukštojo mokslo politikų, susijusių su tarptautiškumu, kaitą. Vienose šalyse aukštojo mokslo politika įtakota ekonominio imperatyvo, kitose gi daugiau matomas kultūrinis- socialinis imperatyvas. Tarptautiškumo motyvai ir keliai skiriasi ir jiems įtakos turi atitinkamos visuomenės socialinis ir ekonominis kontekstas (Altbach & Knight, 2007). Kartu su internacionalizacijos sklaida ir lokalizacija toliau buvo plėtojamos ir institucionalizuojamos internacionalizacijos praktikos ir keliai, o tai lėmė svarbias reformas daugelyje šalių ir universitetų (de Wit & Altbach, 2021). Kai kurios šalys susiduria su mažo gimstamumo iššūkiu, todėl ieško galimybių įdarbinti tarptautinius studentus, kad papildytų vietinę darbo jėgą.

4 paveikslas. Tarptautiškumo motyvai. Sudaryta darbo autoriaus

Masiškumas visur pakeitė pavidurinio švietimo realybę. XX a. pabaigoje, skatinamas ekonomikos ir nacionalinės plėtros reikalavimų, daugelyje nacionalinių valstybių buvo pastebėta masinio aukštojo mokslo augimo tendencija. Kadaisė buvęs elito privilegija, bendrasis priėmimo į aukštąsias mokyklas rodiklis (BĮR) daugelyje šalių išaugo iki daugiau nei 50 proc., o kai kuriose šalyse pasiekė 90 proc. Pasaulyje daugiau kaip 20 000 universitetų, kuriuose studijuoja daugiau kaip 260 mln. studentų, besirenkančių visas įmanomas specialybes. Masiškumas yra pagrindinis reiškinyss daugelyje pasaulio šalių. Didelio masto tarptautinių studentų judumą lydi žinių ekonomikos augimas ir besikeičianti aukštojo mokslo valdymo struktūra (de Wit ir Altbach, 2021; Mok ir James, 2005).

Tuo pat metu *pasaulinė žinių ekonomika* pavertė aukštąjį mokslą ir mokslinius tyrimus svarbiausiu ekonomikos srities veikėju. Pasaulinė žinių ekonomika - vis labiau technologijomis ir mokslu pagrįsta globalizuota ekonominių santykių visuma, reikalaujanti aukšto lygio žinių, įgūdžių ir sudėtingų tarptautinių santykių - yra kitas pastarąjį pusšimtį metų vykęs reiškinyss, darantis įtaką aukštajam mokslui ir tarptautiškumasi. Konkurencija dėl finansavimo, talentų, prieigos prie geriausių akademinių žurnalų ir aukščiausių pozicijų pasauliniuose reitinguose tapo internacionalizacijos ir mobilumo varomąja jėga. Didėjantis tarptautinių studentų ir mokslininkų skaičius bei tarptautinių publikacijų su bendraautoriais skaičius yra nacionalinių ir institucinių internacionalizavimo schemų motyvai. Žiniomis grindžiamoje visuomenėje talentai ir inovacijos yra labai svarbūs ekonomikos plėtrai ir konkurencingumui. Aukštojo mokslo srityje priimta politika daugiausia dėmesio skyrė finansiniam mažinimui (Beerkens, 2003) ir studentų, kaip vartotojų, iškilimui universitetų,

konkuruojančių dėl studentų, rinkoje, kurioje vyriausybių reguliuojama rinka atlieka ne viešųjų gėrybių, o viešųjų paslaugų teikimo privatizuotam aukštajam mokslui vaidmenį (Biesta ir kt., 2021).

Autonomija ir akademinė laisvė. Universitetų, kaip žinome, raida turi tvirtą pagrindą - autonomijos idėją, kuri yra esminė kokybiško aukštojo mokslo, mokymo ir mokslinių tyrimų sąlyga.

Reputacija, reitingai ir kompetencijos programos. Nacionaliniai, regioniniai ir pasauliniai universitetų reitingai labiau nei bet kada anksčiau lemia institucijų vadovų ir nacionalinių vyriausybių programas. Kompetencijos iniciatyvos paskatino diferenciaciją nacionalinėse sistemose, atskiriant elitinį pasaulinio lygio universitetų sektorių nuo kitų, labiau nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu orientuotų mokslinių tyrimų universitetų. Pasak Marginson (2017), pasaulinis reitingavimas pertvarkė pasaulinį aukštąjį mokslą kaip santykių aplinką. Pirma, per konkurenciją, kalbant apie aukštąjį mokslą kaip apie konkurencingą universitetų ir šalių rinką. Antra, per hierarchiją, kaip pagrindinį vertinimo sistemos elementą. Ir trečia, per veiklos rezultatus, lemiančius dažnai karštligišką nuolatinio tobulėjimo kultūrą kiekvienoje institucijoje.

Tarp *kompetencijos iniciatyvų, reitingų ir tarptautiškumo* yra aiškus ryšys, atspindintis elitinių mokslinių tyrimų universitetų, kovojančių dėl tarpvalstybinių studentų ir mokslininkų, konkurencinį pobūdį ir matuojamas kiekybiniais rodikliais: tarptautinių studentų skaičiumi, tarptautinių darbuotojų skaičiumi ir tarptautinių publikacijų bendraautorių skaičiumi. Vyriausybės ir institucijos skatinamos daugiau investuoti į pasaulinius mokslinius tyrimus, naudoti anglų kalbą kaip mokslinių tyrimų ir dėstymo kalbą ir sutelkti dėmesį į tarptautines pritraukimo strategijas. Visgi mokslininkai pripažįsta reitingavimo sistemų ribotumą, nes reitingavimas yra grindžiamas aukštosios mokyklos reputacija, kuri patvirtinama standartizuotu statistinių duomenų rinkiniu, pateikiamu palyginamosiose lentelėse, neįvertinus skirtingų aukštųjų mokyklų tikslų (misijų) ir tam tikros diferenciacijos, atspindinčios jų vertybinę orientaciją, pripažįstama, kad objektyvus aukštųjų mokyklų reitingavimas yra negalimas (Brown, 2006; Marginson, 2006; Salmi, Saroyan, 2006).

Besikeičiantis ekonominis ir politinis klimatas. Tradiciškai tarptautiškumo skatinimo srityje daugiausia dėmesio skiriama mainams ir bendradarbiavimui, siekiant padėti geriau suprasti skirtingas kultūras ir jų kalbas. Vis dėlto nuo dešimtojo dešimtmečio vidurio palaipsniui, bet vis labiau pastebimai pereinama prie didesnės konkurencijos. Jones ir de Wit (2014) kalba apie internacionalizacijos globalizaciją, reikalaujančią, kad vidutines ir mažas pajamas gaunančių šalių aukštojo mokslo subjektai rinktųsi tarp konkurencingesnės internacionalizacijos krypties ir socialiai atsakingesnio požiūrio. Nacionalistinių ir populistinių judėjimų stiprėjimas, imigracijos draudimai, išpuoliai prieš akademinę laisvę, antiglobalistiniai protestai, o Europoje - antiintegracinės tendencijos (Brexit), visa tai gali turėti neigiamą poveikį tarptautiškumasi. Dar per anksti pasakyti, kokios bus tikslios ir tiesioginės šių pokyčių pasekmės, tačiau greičiausiai jie pakeis ir (arba) paspartins judumo, autonomijos ir akademinės laisvės, privatizavimo ir komercializavimo, taip pat kitų svarbių

pasaulinio aukštojo mokslo aspektų pokyčius. Panašiai dėl mūsų visuomenių ir ekonomikų tarpusavio ryšių stichinės nelaimės ir pavojai sveikatai vis dažniau apima visą pasaulį ir daro poveikį aukštojo mokslo ir internacionalizacijos pastangoms. Tai akivaizdžiai iliustruoja COVID-19 epidemija, smarkiai sutrikdžiusi akademinį gyvenimą, bent laikinai perkėlus mokymą į pagrindinę nuotolinę formą ir kvestionuojanti daugelį tradicinių aukštojo mokslo praktikų.

Pabėgėlių krizė yra dar vienas toks reiškinys. Per pastaruosius kelerius metus daug dėmesio buvo skiriama iššūkiams, su kuriais susiduria didesnes pajamas gaunančios šalys, priimančios pabėgėlius, kaip antai Sirijos pabėgėlių Vokietijoje atveju. Tačiau didžioji dauguma pabėgėlių priimami mažesnes nei vidutines pajamas gaunančiose šalyse. Ergin, de Wit ir Leask (2019) šiuo atžvilgiu kalba apie “priverstinį aukštojo mokslo internacionalizavimą”. UNCHR duomenimis, tik 3 proc. reikalavimus atitinkančių pabėgėlių turi lygias galimybes įgyti aukštąjį išsilavinimą (UNCHR 2019). Labai svarbu atkreipti dėmesį į pabėgėlių galimybes įgyti aukštąjį išsilavinimą vidutines ir žemesnes nei vidutinės pajamas gaunančiose priimančiose šalyse, jų rėmimą ir išlaikymą jose.

Didėjanti *komercializacija ir pelno siekiančių įmonių dalyvavimas* visuose tarptautinio aukštojo mokslo veiklos aspektuose. Tarptautiškumo didinimo pastangos apima platų spektrą pokyčių, įskaitant politikos pokyčius, organizacinę restruktūrizaciją, mokymo programų keitimą ir pan. Politiniu lygmeniu, tarptautiškumo plėtra reikalauja ryšių tarp daugelio įvairių politikos lygmenų veikėjų, nes akademiniam bendravimui mokslinių tyrimų bendradarbiavimo forma, taip pat studentų mainams reikalingi bendri elementai ir parama (pavyzdžiui, VISA politika ir abipusis įgaliojimų bei laipsnių pripažinimas (Hong, 2020; Viczko ir Tascón, 2016). Intensyvesnis tarptautinis bendradarbiavimas paprastai lemia tarptautinių normų, standartų ir sistemų, palengvinančių mainų procesus, formavimąsi (Crowley-Vigneau ir kt., 2020). Tai neišvengiamai daro įtaką dėstytojų akademiniam gyvenimui internacionalizuojančiuose universitetuose. Tarptautinės publikacijos tampa pažangos reikalavimu (Bedenlier ir Zawacki-Richter, 2015).

Globalios visuomenės poreikiai ir ekonominės priežastys tampa vis labiau dominuojančios ir apibendrintos Jungtinių tautų Tvarios plėtros tiksluose (SDGs), kuriuose tarptautiškumas matomas, kaip prisidedantis prie visuomenės ir tikslų atitikties.

Taip pat vis dažniau raginama siekti „visapusiško tarptautiškumo“ (Hudzik 2011), kuris integruotai apima visus švietimo aspektus, įskaitant kokybės užtikrinimo priemones, institucinę politiką, susijusią su studentų mokymosi rezultatais, ir nacionalinę bei su konkrečia sritimi susijusią akreditaciją.

1.2.2. Tarptautiskumo rūšys

Tarptautiškumas aukštajame moksle pastaruoju metu įvardijamas kaip viena iš pagrindinių varomųjų jėgų įtakojančių aukštųjų mokyklų veiklą. Europos Sąjunga ir jos plėtra, Bolonijos procesas, tarptautinės organizacijos tokios kaip EBPO (Europos bendradarbiavimo plėtros organizacija), UNESCO, Pasaulinis bankas, šalių vyriausybės, taip pat tarptautinės aukštojo mokslo organizacijos (Tarptautinė universitetų asociacija - IAU, Europos universitetų asociacija -EIA) iškėlė tarptautiškumo svarbą įgyvendinant reformas.

Knight (1994) išskyrė pagrindinius tarptautiškumo aukštajame moksle ramsčius: „tarptautiškumą namuose“ ir „tarptautiškumą užsienyje“. Knight (2008) patikslino, kad tarptautiškumas keičia aukštosios mokyklos pasaulį, o globalizacija keičia tarptautiškumo pasaulį. Šie pagrindiniai tarptautiškumo ramsčiai yra tarpusavyje susiję ir integruoti į aukštosios mokyklos strategijas ir programas.

5 paveikslas. Tarptautiškumo ramsčiai

Šaltinis: Knight (2008). Išversta ir grafiškai pateikta darbo autorės

Tarptautiškumas užsienyje (IaA) susijęs su diplomų judumu, kreditų judumu, sertifikatų mobilumu, trumpalaikių dėstytojų ir studentų judumu, franšizės veikla, filialais ir kita. Kitaip tariant „**tarptautiškumas užsienyje**“ - **tai institucijos veiklos mobilumas įvairiomis formomis**. Dėl aukštojo mokslo masiškumo ir didėjančios aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų svarbos pasaulinei žinių ekonomikai vis daugiau dėmesio skiriama tarptautiškumai. Šiuo metu užsienyje studijuoja

beveik penki milijonai studentų (EBPO, 2019), t. y. dvigubai daugiau nei prieš 10 metų, ir prognozuojama, kad per ateinantį dešimtmetį jų skaičius dar labiau išaugs bent iki 8 milijonų, nors šiame optimistiniame vertinime neatsižvelgiama į galimas Covid-19 pasekmes bei plotines situacijas. *Konkurencija dėl užsienio studentų* stiprėja, ji tapo globalesne ir konkurencingesne pramone.

Visame pasaulyje vyksta didelė *konkurencija dėl akademinio personalo*. Tarptautinių dėstytojų buvimas aukštojo mokslo institucijose ir sistemose visame pasaulyje yra svarbus aukštojo mokslo aspektas pasaulinėje žinių ekonomikoje. Tačiau tarptautinio dėstytojų judumo mastas ir pobūdis yra nepakankamai ištirtas reiškinys. Trūksta sutarimo dėl to, kas apibrėžia “tarptautinį” dėstytoją, o juos įdarbinančios institucijos turi skirtingus profilius: vienoje spektro pusėje elitiniai mokslinių tyrimų universitetai medžioja geidžiamiausius dėstytojus; kitoje pusėje institucijos ar sistemos, susiduriančios su vietiniu dėstytojų trūkumu, įdarbina dėstytojus regioniniu ir tarptautiniu mastu, kad patenkintų savo pagrindinius veiklos poreikius (Yudkevich, Altbach ir Rumbley 2016). Globalizacija paskatino studentų judumą plačiu mastu, nes jie geriau žino informaciją, galimybes ir yra labiau linkę keliauti. Nei išsilavinimo, nei žinių neriboja nacionalinių valstybių ir (arba) regioninių kultūrų ribos. Akademikai ir studentai gali rinktis iš daugybės švietimo būdų ir mokslinių tyrimų universitetų pasauliniu mastu. Tarpvalstybinis švietimas, įskaitant realų ir virtualų studentų, akademikų ir švietimo programų judėjimą iš vienos šalies į kitą, tapo plačiai paplitęs (Ge, 2022).

Programų ir institucijų mobilumas dar vadinamas tarptautiniu švietimu (TNE) arba tarpvalstybiniu švietimo teikimu. Programų judumas vyksta įvairiomis formomis, iš kurių geriausiai žinomas yra tarptautiniai filialai (IBC), taip pat švietimo miestai ir žinių centrai, franšizės operacijos, jungtinės ir dvynių programos, jungtinės ir dvigubo diplomo programos.

Technologijų naudojimas įvairiais būdais daro įtaką tarptautiškumasi ir mobilumui. Kaip ir “tarptautiškumas”, “skaitmeninimas” yra bendrinis terminas, apimantis įvairią veiklą, modelius ir metodus. Nuotolinis mokymas internetu yra viena iš paplitusių formų, atvirųjų universitetų modelių išplėtimas ir skaitmeninimas. Nuotolinis mokymas gali turėti tarptautinį elementą, nes suteikia galimybę naudotis tokiomis programomis be fizinio mobilumo išlaidų. Masiniai atviri internetiniai kursai (MOOC) - tai dar viena forma, kai kursai siūlomi internetu, yra nemokami ir prieinami visiems, tačiau be kreditų. Kitos formos, pavyzdžiui, mišrus ir hibridinis mokymas ir mokymasis, kai studentai gali dalį studijų krūvio atlikti su tarptautiniais partneriais, tampa vis svarbesne internacionalizacijos dalimi. Vartojami tokie terminai kaip “virtualus mobilumas” arba “virtualūs mainai”, tačiau vis dažniau vartojama Niujorko valstybinio universiteto sistemoje sukurta, o dabar visame pasaulyje gana plačiai vartojama sąvoka “tarptautinis mokymasis bendradarbiaujant internetu” (angl. collaborative online international learning, COIL). COIL - tai interaktyvus mokymo ir mokymosi modelis, kai bendrus kursus internetu dėsto institucijų partnerių dėstytojai, aktyviai dalyvaujant jų studentams.

Tarptautiškumas namuose (IaH) suprantamas kaip studijų programų rengimas ir įgyvendinimas, tarptautinio aspekto į studijas ir kokybės užtikrinimą, institucinę politiką, studijų rezultatus integravimas bei konkurencija dėl akademinio personalo. Nuo 1999 m. Europos Sąjungoje prasidėjo judėjimas „Tarptautiškumas namuose“, reikalaujantis daugiau dėmesio skirti 90 proc. studentų, kurie neturėjo galimybės dalyvauti pavyzdinėje ES programoje „Erasmus“ ar kituose mainuose (De Wit et al. 2015). Ekonominiai motyvai tapo labiau dominuojantys, tačiau atsižvelgiant į itin didelius iššūkius, apibendrintai įvardytus Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi tiksluose (DVT) - tarptautiškumas pastaruoju metu taip pat raginama prisidėti prie šių visuomenės iššūkių ir tikslų įgyvendinimo, ypač daugiau dėmesio skiriant tarptautiškumasi namuose. Auga „tarptautiškumo namuose“, nes tik nedidelė dalis mokslininkų ir studentų turi galimybę ar net norą išvykti į užsienį visam studijų laikotarpiui ar net trumpam laikui: daugumoje pasaulio šalių šis skaičius svyruoja nuo 1-5 proc. Kad visi studentai būtų pasirengę gyventi globalioje žinių visuomenėje, kurioje gyvename, aukštojo mokslo sistema turi internacionalizuotis namuose.

Tarptautiškumas namuose (IaH) tapatinamas su mokymo programų tarptautiškumu (IoC), bet tai nėra lygiavertės sąvokos. Pirmoji iš jų apibrėžiama „*Tarptautiškumas namuose - tai tikslingas tarptautinių ir tarpkultūrinių aspektų integravimas į formaliąją ir neformaliąją mokymo programą, skirtą visiems mokiniams šalies mokymosi aplinkoje* (Beelen ir Jones, 2015), o „*Studijų programos tarptautiškumas - tai procesas, kurio metu tarptautinės, tarpkultūrinės ir globalios dimensijos įtraukiamos į studijų programos turinį, taip pat į mokymosi rezultatus, vertinimo užduotis, mokymo metodus ir paramos paslaugas* „ (Leask, 2015).

Paėmus dėstomąją kalbą kaip pavyzdį ir atsižvelgus į anglų kalbos, kaip akademinės kalbos, iškilimą, tai yra tinkamas komunikacinės valiutos pavyzdys (Altbach et al., 2009). Siekdami maksimaliai išnaudoti tarptautinių mainų galimybes ir pritraukti užsienio studentų, daugelis universitetų neanglakalbėse šalyse atidaro programas anglų kalba.

Per pastarąjį dešimtmetį internacionalizacijos namuose ir užsienyje ryšys bei poreikis sukurti labiau centralizuotą, integruotą ir sisteminių požiūrį į internacionalizaciją, kad būtų panaikintas susiskaidymas ir marginalizacija, paskatino susidomėjimą „*visapusiška tarptautiškumas*“, kuri apibrėžiama, kaip „*įsipareigojimas ir veiksmai, kuriais siekiama, kad tarptautinis, pasaulinis ir lyginamasis turinys ir perspektyva būtų įtraukti į visas aukštojo mokslo mokymo, mokslinių tyrimų ir paslaugų misijas. Tai formuoja institucinį etosą ir vertybes bei apima visą aukštojo mokslo įmonę. Tai daro poveikį ne tik visam universiteto gyvenimui, bet ir institucijos išoriniams pagrindams, partnerystėms ir santykiams*“ (Hudzik 2011, p. 6). *Visapusiškas internacionalizavimas* apibrėžimas kaip veiksmais patvirtintas įsipareigojimas į aukštojo mokslo mokymo, mokslinių tyrimų ir paslaugų misijas įtraukti tarptautines ir lyginamąsias perspektyvas. Jis formuoja institucinį etosą ir vertybes ir apima visą aukštojo mokslo įmonę. Labai svarbu, kad jį priimtų institucijos vadovybė, valdymas,

dėstytojai, studentai ir visi akademiniai paslaugų ir paramos padaliniai. Visapusiškas internacionalizavimas daro poveikį ne tik visam universiteto gyvenimui, bet ir išoriniams institucijos rėmams, partnerystei ir santykiams.

Nors nacionalinėje politikoje ir strategijose „tarptautiškumas namuose“ dominuoja mažiau nei „tarptautiškumas užsienyje“, tarptautiškumas šalies viduje tapo pagrindiniu strateginiu politikos ir praktikos komponentu.

Šie pagrindiniai tarptautiškumo ramsčiai yra tarpusavyje susiję ir integruoti į aukštosios mokyklos strategijas ir programas. Remiantis Tarptautinės universitetų asociacijos (IAU) penktosios pasaulinės aukštojo mokslo internacionalizavimo apklausos duomenimis, pagrįstais 2018 m. duomenimis, daugiau nei 90 proc. institucijų savo misijoje / strateginiame plane mini internacionalizavimą (Marinoni 2019). Tarptautiškumo strategijas plėtojančios institucijos susiduria su dideliais iššūkiais ir sunkumais: pajamų generavimas, konkurencija dėl talentų, prekės ženklo kūrimas ir reputacija, poreikis sutelkti dėmesį į tarptautinius mokslinius tyrimus ir publikacijas, tarptautinių studentų ir mokslininkų įdarbinimą, anglų kalbos kaip mokslinių tyrimų ir mokymo kalbos naudojimą. Spaudimas, kuris kyla iš išorės, pavyzdžiui, nacionalinė finansavimo politika.

Tarptautiškumas kaip samprata ir strateginė darbotvarkė yra pakankamai naujas, platus ir įvairiapusis fenomenas aukštajame moksle, kuris yra veikiamas ekonominių, politinių, sociokultūrinių ir akademinų priežasčių bei dalininkų/ dalyvių (de Wit 2020,). Kartu su vis dažniau pasigirstančiu aukštojo mokslo komercializavimo diskursu pramonės sektoriai ir **studentai laikomi pagrindiniais suinteresuotaisiais subjektais**. Viena vertus, aukštojo mokslo privatizavimas neoliberalizmo sąlygomis pakeitė požiūrį į švietimą. 1995 m. Pasaulio prekybos organizacijos Bendrajame susitarime dėl prekybos paslaugomis švietimas buvo oficialiai pripažintas kaip viena iš parduodamų paslaugų rūšių (Xu, 2009). Šis pripažinimas leido universitetams parduoti savo švietimo paslaugas siekiant pelno (Moe et al., 1999), taip toliau skatinant neoliberalų aukštojo mokslo komercializavimą. Todėl didėjantis tarptautinių studentų skaičius suformavo tarptautinę švietimo rinką (Hemsley-Brown ir Goonawardana, 2007). Universitetai teikia švietimo paslaugas ir gamina žinių prekes - prekes, o studentai yra klientai ir vartotojai.

Kita svarbi suinteresuotoji šalis - vyriausybė. Dėl globalizacijos poveikio padidėjo tarptautinė įtaka universitetams, o nacionalinė institucinė aplinka bet kuriai aukštojo mokslo sistemai išlieka svarbi. Stiprėjantys rinkos elementai nebūtinai lemia mažėjančią valstybės vaidmenį aukštajame moksle; veikiau valstybė prisiima reguliavimo, o ne aprūpinimo vaidmenį (Biesta et al., 2021), reguliuodama ir skatindama rinkos veikimą (Mayo, 2015). Šiais laikais universitetai veikia

sudėtingoje daugiapakopėje aplinkoje (Marginson, 2006), kurioje dera tarpinstituciniai sandoriai, veikiami pasaulinių srautų ir tarptautinių tinklų, ir nacionalinės sistemos, formuojamos teisės, istorijos, išteklių ir vietos sąlygų. Globalioje-nacionalinėje-vietinėje aukštojo mokslo plėtros sistemoje vyksta stipri abipusė sąveika tarp aukštojo mokslo institucijų, vietos valdžios, vietos politikų ir ekonominių agentūrų bei rinkų (Marginson ir Rhoades, 2002). Todėl norint suprasti IHE procesus, reikia konkretesnių tyrimų, kuriuose būtų atsižvelgiama į “glonacines” sąlygas (Marginson, 2004), ir šis specialusis leidinys prisideda prie šio supratimo.

Tarptautiškumo poveikis regionams, šalims ir institucijoms skiriasi priklausomai nuo konkretaus socialinio, ekonominio, kultūrinio konteksto. Galima teigti, kad aukštasis mokslas dėl savo pobūdžio visada buvo tarptautinis. Kerr (1994) teigia, kad universitetai iš esmės yra tarptautiniai, tačiau kartu pripažįsta, kad “jie vis dažniau gyvena nacionalinių valstybių, kurios turi savo planus, pasaulyje”. Ši įtampa tarp visuotinio ir įsitvirtinimo nacionaliniame ir vietiniame kontekste yra dominuojantis aukštojo mokslo bruožas.

Tradicinis Šiaurės-Pietų akademinio ir švietimo mobilumo modelis keičiasi ir įgauna sudėtingesnę dinamiką. Ilgą laiką vyravo ryškus pasaulinis Šiaurės-Pietų modelis, pagal kurį švietimo ir akademinis judumas daugiausia vyko iš mažiau išsivysčiusių šalių į išsilavinimą ir ekonominę pažangą turinčias šalis (Jones ir de Wit, 2021). Mokslininkai pastebėjo, kad didelė dalis internacionalizacijos procesų yra regioniniai, o ne globalūs, pavyzdžiai - aukštojo mokslo integracija Europoje ir naujausi regioninio mobilumo Azijos viduje tyrimai (de Wit & Altbach, 2021; Ge & Ho, 2018).

1.2.3. Lietuvos studijų tarptautiškumas

Lietuvos studijų tarptautiškumą skatino Lietuvos Respublikos Seimo 1998 m. ratifikuota Lisabonos pripažinimo konvencija bei Bolonijos procesas, kuriame Lietuva dalyvauja nuo jo įkūrimo pradžios 1999 m. Aukštojo mokslą paveikė ne tik tarptautiniai, bet ir europiniai nei nacionaliniai kontekstai. Veiksniai įtakojantys kaitą tokie, kaip aukštojo mokslo masiškumas, reikalavimai prieinamumui, besikeičiantis studentų amžiaus vidurkis, globalizacija, skaitmenizavimas, demografiniai pokyčiai, klimato kaita, besikeičiantis darbo pobūdis ir darbo rinkos reikalavimai, visuomenės veikimo principai ir žmonių bendravimas, pandemijos ir kita besikeičianti aplinka verčia šalis ir institucijas ieškoti įsitvirtinimo ir išlikimo būdų.

Dėmesys švietimo ir mokymo politikai yra svarbi Lisabonos strategijos dalis, nukreipta ne tik pertvarkyti Europos ekonomiką, bet priimti naujus iššūkius keliančią programą, skirtą socialinės

gerovės ir švietimo sistemoms modernizuoti. 2002 m. nustatytas tikslas Europos švietimo ir mokymo sistemoms tapti pasauliniais kokybės orientyrais. 2004m. parengta programa „Švietimas ir mokymas 2010“, o 2009 m. „Švietimas ir mokymas 2020.“ Europos aukštojo mokslo erdvės (EAME) kūrimo siekis buvo palengvinti laisvą piliečių judėjimą tarp šalių, siekiamų jų kvalifikacijų palyginamumo ir pripažinimo, siekiant aukštesnio išsilavinimo ar įsidarbinimo. Pastaruoju metu yra iškelti nauji tikslai EAME iki 2025 m. Lietuvoje aktyviai buvo įgyvendinami ES struktūrinių fondų projektai skirti Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumui didinti.

2020 m. EK patvirtino iniciatyvą „Europos švietimo erdvė iki 2025 m.“. (EK 2020). Komunikate dėl Europos švietimo erdvės nurodoma, kaip bendradarbiaujant galima dar labiau pagerinti valstybių narių švietimo sistemų kokybę, įtraukumą ir skaitmeninį bei žaliąjį aspektą. Jame atskleidžiama, kaip valstybės narės bendradarbiaudamos gali sukurti Europos švietimo erdvę, grindžiamą besimokančių asmenų ir pedagogų teise mokytis ir dirbti visame žemyne, o institucijoms – laisvai bendrauti tarpusavyje Europoje ir už jos ribų. Europos švietimo erdvės aspektai: kokybė, įtrauktis ir lyčių lygybė, žaliaji ir skaitmeninė pertvarka, pedagogai, aukštasis mokslas, stipresnė Europa pasaulyje. Kuriant erdvę vadovaujamasi *Europos ekonomikos gaivinimo planu* ir *Erasmus+ programa 2021-2027 m.*

Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumas skatinamas nacionaliniu lygmeniu, t.y. teisės aktais. Pagrindiniai teisės aktai: Aukštojo mokslo įstatymas 2000, Švietimo įstatymas (2003) , Mokslo ir studijų įstatymas (2009) ir jį lydintys teisės aktai, Mokymosi visą gyvenimą strategija (2004; 2008), LRV nutarimas „Dėl Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo programos patvirtinimo 2008-2010 m.; SMM įsakymas „Dėl Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo 2011-2012 programos patvirtinimo, SMM įsakymas „Dėl Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo 2013-2016 programos veiksmų plano patvirtinimo“, Lietuvos valstybės pažangos strategija, „Lietuva 2030“. Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtros svarba įvardijama 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021– 2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“, ir Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos patvirtinimo“, įtvirtintus siekius.

2021-2030 m. investicijų poreikio į švietimo sistemą žemėlapyje (2020) teigiama, kad būtina plėtoti studijų tarptautiškumą, pastarąjį suprantant kaip tarptautinės, tarpkultūrinės ir globalios dimensijos integravimą į aukštojo mokslo studijų tikslus, funkcijas ir vykdymą nacionaliniu, sektoriniu ir instituciniu lygmenimis. **Tarptautiškumo tikslais turėtų būti studijų ir mokslinės veiklos kokybės gerėjimas visiems studentams ir dėstytojams, siekiant visai visuomenei**

prasmingo indėlio (ŠMSM 2020, p. 72). Aspektai apimantys tarptautiškumą turėtų apimti studijų organizavimą, studijų įgyvendinimą ir dėstymo aspektus („tarptautiškumas namuose”), o ne tik dėstytojų ir studentų judumo aspektus („tarptautiškumas užsienyje”). Amžių sandūroje kilo reakcija į rinką orientuotą tarptautišmo metodą.

Apibendrinant galime teigti, kad aukštojo mokslo tarptautiškumo supratimas, lemiantis vienu ar kitu priemonių parinkimą aukštojo mokslo tarptautiškumui didinti, konkurenciniams pranašumams įgyti, priklauso nuo aukštojo mokslo sistemos ypatumų (socialinio ekonominio konteksto, aukštosioms mokykloms perduotų funkcijų, šių aukštųjų mokyklų misijos, strategijos, jų turimų išteklių ir kt.). – pasauliniu lygmeniu šalys skiria dėmesį į aukštojo mokslo tarptautiškumą kaip eksporto prekę, kai kuriose daugiausia dėmesio skiriama savo studentų studijoms užsienyje ir stipendijoms, kitose - atvykstantiems užsienio studentams, o dar kitos - ir vieniems, ir kitiems. Kai kurios šalys bando sukurti visapusiškesnę požiūrį, kad paremtų savo pačių aukštojo mokslo sistemos internacionalizaciją, apimančią ir mobilumą, ir internacionalizaciją šalies viduje. Vis labiau akcentuojamas regioninio masto stiprinimas, šalyse skatinamas užsienio kalbų mokymas, siekiama palaikyti žmoniškąjo kapitalo plėtrą besivystančiose šalyse. Visgi tarptautinė ir tarpkultūrinė kompetencija pabrėžiama nedaugelyje aplinkų.

1.3. Lietuvos aukštojo mokyklų studijų kokybė tarptautiškumo aspektu

Lietuvoje švietimas įvardijamas kaip kertinis Lietuvos valstybės prioritetas – šalies pažangos ir žmonių gerovės pamatas. Lietuva yra pasaulio ir ES bendrijos narė, todėl turi nemažai tarptautinių įsipareigojimų švietimui. Vienas svarbiausių – 2015 m. UNESCO patvirtinta „Švietimas 2030“: Incheono deklaracija ir veiksmų planas, skirtas įgyvendinti 4-tą darnaus vystymosi tikslą – *užtikrinti įtraukųjį ir lygiavertį kokybišką švietimą ir mokymąsi visą gyvenimą visiems*. ES Tarybos 2021 m. patvirtinta Rezoliucija dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos siekiant sukurti Europos švietimo erdvę, kurioje nustatytos 5 svarbiausios prioritetinės kryptys, tokios kaip *kokybės*, lygybės, įtraukties ir sėkmės švietimo ir mokymo srityje gerinimas; mokymosi visą gyvenimą ir judumo skatinimas; švietimo darbuotojų kompetencijos ir motyvacijos didinimas; *Europos aukštojo mokslo stiprinimas*; Žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos švietimo ir mokymo sistemose– ir naudojimosi jomis– rėmimas.

Lietuvos statistikos departmaneto duomenimis, 2018– 2021 m. aukštąjį išsilavinimą įgijusių 15–64 metų gyventojų dalis Lietuvoje išaugo nuo 36,1 proc. iki 39,8 proc. Pagal aukštąjį išsilavinimą turinčių gyventojų dalį, Lietuva užima 4 vietą ES. Aukštąjį išsilavinimą Lietuvoje galima įsigyti 37 aukštosiose mokyklose. Aukštojo mokslo sistemą veikia šiuolaikiniai išoriniai (integracija, globalizacija) ir vidiniai (aukštojo mokslo reforma, kultūra ir kt.) veiksniai. Taip pat, pastebima tendencija susiaurinti platesnius švietimo tikslus iki veiklos rodiklių, kuriuos vėliau galima išmatuoti ir įvertinti (Želvys, Dukynaitė, Vaitekaitis ir Jakaitienė, 2020), ir ją linkstama taikyti ir tarptautiškumui (Orechova, 2021, p.128). Nacionaliniuose dokumentuose vis labiau minima, kad Lietuvoje egzistuoja pakankamai didelis neatitikimas tarp Lietuvos darbo rinkos poreikių ir absolventų turimų žinių. Viena iš problemų Lietuvos aukštajame moksle yra minima ir nepakankama studijų kokybė. 2022 m. Lietuvoje prasidėjo valstybinių kolegijų pertvarka, vykdomas jų pertvarkymo planas.

Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo suaktyvėjimas prasidėjo po 1998 m. Sorbonos deklaracijos ir įstojus į Bolonijos procesą. Šiuo metu, tarp keliamų pagrindinių aukštojo mokslo problemų akcentuojamas studijų Lietuvoje nekonkurencingumas tarptautiniu mastu. STRATA duomenimis, daugiausia (net 41 %) užsieniečių studijas nutraukė jau pirmame kurse. Lietuvos studentų mobilumo balanso (išvykstančių ir atvykstančių studentų skaičius) rodiklis yra labai žemas (0,27). Tik nedidelė dalis Lietuvos aukštųjų mokyklų vykdo jungtines studijų programas, trūksta paramos studijuojantiems užsienio piliečiams. Pandemija išryškino ir aukštųjų mokyklų uždavinius sklandžiai pereiti prie virtualios studijų aplinkos, pernelyg lėtą lėtą studijų programų skaitmenizavimą ir prisitaikymą pilnavertiškai organizuoti nuotolines studijas.

Lietuvoje siekiama didinti aukštojo mokslo tarptautiškumą. NPP keliamas siekinys, kad aukštosiose mokyklose iki 2025 m. mokytusi – bent 9 proc., o iki 2030 m. – bent 12 proc. užsieniečių. Pastaraisiais metais studijuojančių užsieniečių dalis augo: 2021–2022 m. m. jų dalis šalies aukštosiose mokyklose sudarė 8,6 proc., tai yra 1,3 proc. punkto daugiau nei 2020–2021 m. m., ir buvo arti 2025 m. siekinio – 9 proc. Lietuvoje skatinamas besimokančiųjų judumas, vis dėlto fiksuojamas studentų mobilumo disbalansas: atvykstančių ir išvykstančių studentų skaičiaus santykio rodiklis, 2021 m. labai žemas(0,02), t. y. gerokai atsilieka nuo 2022 m. siekinio – 0,6. Šiam drastiškam rodiklio mažėjimui reikšmės turėjo COVID-19 pandemija ir dėl jos įvesti judėjimo tarptautinėje erdvėje suvaržymai.

Lietuvoje studijuojančių užsienio studentų nuomonės tyrimai rodo, kad Lietuvos aukštojo mokslo studijos vis dar nepatrauklios užsieniečiams: jie Lietuvoje studijų kokybę ir pritaikymą užsienio studentų poreikiams vertina vidutiniškai – 7,3 balo iš 10. Prie nemotyvuojančių, pasitenkinimą studijomis mažinančių aspektų, priskiriami ir šie: prastos įsidarbinimo po studijų galimybės, lėtai reaguojama į studentams kylančias problemas, sunku užmegzti ateičiai naudingų ryšių, žema dėstytojų kompetencija.

Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatyme (2016) nurodoma, kad studijos yra grindžiamos ir su tarptautiškumu susijusiais principais tokiais kaip „<...> dalyvavimo pasaulio ir Europos švietimo procesuose, <...> suderinamumo su Europos aukštojo mokslo erdvės nuostatomis“. Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo prioritetai yra susiję su dalyvavimu Europos aukštojo mokslo erdvėje ir Europos mokslinių tyrimų erdvėje; aukštojo mokslo tarptautiškumo kokybės stiprinimu; abipusio akademinio judumo stiprinimu, lituanistikos centrų užsienyje plėtra bei parama užsienio lietuviams.

Studijų kokybė yra viena iš svarbiausių rodiklių lemiančių aukštosios mokyklos veiklą. Visgi, kokybė yra dviprasmiška sąvoka, nes skirtingiems dalykams ar žmonėms ji suteikia skirtingą reikšmę (Pennells et al., 2022). Harvey ir Green (1993) sugrupavo į 5 skirtingas, bet tarpusavyje susijusias, kokybės aukštajame moksle sampratas: *kokybė kaip išskirtinai aukšta klasė; kokybė kaip atitiktis standartams; kokybė kaip klientų pasitenkinimo lygis; kokybė kaip susitarimas; kokybė kaip tikslų pasiekimo efektyvumas.*

Pagal UNESCO (2015), kokybiškas švietimas yra susijęs su tinkamu įgūdžių ugdymu, lyčių lygybe, atitinkamos mokyklos infrastruktūros, įrangos, mokomosios medžiagos ir išteklių aprūpinimu, tikslingomis bei teisingomis stipendijomis ir tankiomis mokymo pajėgomis. Kokybė aukštajame moksle gali būti apibrėžiama iš keleto perspektyvų: kaip asmens, kolektyvo, objekto, veiksmo, proceso ar organizacijos esmės įkūnijimas; kaip tam tikras lygis arba statusas; kaip pats aukštojo mokslo kokybės vertinimo procesas. Kokybiška aukštojo mokslo institucijos veiklos aprėptis atspindi

įvairias veiklos sritis. Vienas iš aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo standartų aukštajame moksle yra Bolonijos procesas, kuriantis EAME su nustatytų akademinių laipsnių ir kokybės užtikrinimo standartais, įdiegtomis kokybės užtikrinimo sistemomis bei didinama mokymo ir mokymosi kokybe ir aktualumu. Kokybės užtikrinimas aukštajame moksle yra vienas iš Lisabonos strategijos ir Bolonijos darbotvarkės, kuria siekiama sukurti konkurencingiausią pasaulio žinių ekonomiką, ramsčių (Sánchez-Chaparro ir kt., 2020). Aukštojo mokslo institucijos (AMI) yra atsakingos už teigiamą poveikį visuomenei per aukštos kokybės švietimą, mokslinius tyrimus, inovacijas, bendruomenės dalyvavimą, informavimo programas ir viešųjų paslaugų iniciatyvas (Păunescu et al., 2022). Galima teigti, kad tarptautiškumo plėtra neatsiejama nuo aukštosios mokyklos veiklos kokybės, o Lietuvos aukštojo mokslo ir studijų kokybė sulaukia tarptautinių organizacijų kritikos. Viena vertus, studijų kokybė, tarptautiškumas ir jo plėtra yra sudėtingas procesas, kuriame svarbūs ne tik instituciniai sprendimai, bet ir akademinės bendruomenės aktyvumas tarptautiškumo kontekste, siekiant ne tik aukštesnės švietimo kokybės, bet ir finansinės institucijos gerovės. Studijų kokybė gali būti nagrinėjama iš įvairių suinteresuotojų grupių pusių. Studijų kokybės kriterijai studentams, dėstytojams, administracijai, visuomenei yra siejami su pasitekinimu pasiektais studijų rezultatais, studijų proceso organizavimu, edukacinės (studijų) aplinkos, poveikio regionui, šaliai ar tarptautinei darbo rinkai. Lietuvoje studijų kokybė užtikrinama valstybiniu lygmeniu, centralizuotai. *Studijų kokybės užtikrinimas yra prioritetinė aukštojo mokslo politikos ir vadybos sritis, svarbiausias pasitikėjimo Europos aukštuosiu mokslu šaltinis* (Bukarešto komunikatas, 2012). Nors pirminė atsakomybė už studijų kokybę tenka patiems universitetams ir kolegijoms, visgi studentų ir visuomenės interesai gauti kokybišką išsilavinimą yra apsaugoti licencijavimo mechanizmu. Aukštojo mokslo institucijų veikla neatsiejama nuo Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo gairių ir nuostatų (ESG 2005, 2015) įgyvendinimo, vadovavimasis jomis yra privalomas ir pagal Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymą. Studijų kokybė pirmiausiai užtikrinama per aukštųjų mokyklų ir studijų programų vidinį įsivertinimą ir veiklos gerinimą, išorinį įvertinimą bei akreditavimą; sistema paremta tarptautiniais kokybės užtikrinimo standartais. SKVC vykdo studijų kokybės užtikrinimo aukštajame moksle stebėseną organizuodamas išorinį aukštųjų mokyklų, studijų programų vertinimą pagal keturias vertinimo sritis: valdymas, kokybės užtikrinimas, studijos ir mokslas bei poveikis regionui ir visai šalies raidai. Studijų kokybė yra siejama ir su tarptautine aukštosios mokyklos veikla, pvz. kaip aukštojoje mokykloje numatyta mokslo ir studijų veiklos tarptautiškumo strategija, jos įgyvendinimui taikomos nusistatytos priemonės ir atliekamas šios veiklos veiksmingumo matavimas ar aukštojoje mokykloje atliekamas tarptautiškumo aspektų integravimas į studijų ir mokslo (meno) veiklos turinį.

1.3.1. Regionuose esančių kolegijų aplinka

ES valstybių aukštasis mokslas siejamas su regionine plėtra, nes jis sąlygoja efektyvų regionų vystymąsi. XX a. dešimtojo dešimtmečio viduryje laipsniškai pereita nuo politinio prie ekonominio aukštojo mokslo tarptautiškumo pagrindimo (De Wit et al., 2015; Kreber, 2009; Luijten-Lub et al., 2005). Glonacal (pasaulinis + nacionalinis + vietinis) (Marginson, 2004) konkurencija dėl studentų ir išteklių yra pagrindinė pasaulinių aukštųjų mokyklų problema, kurią jie bando spręsti pasitelkdami įvairias strategijas. Neekonominiai aukštojo mokslo tarptautinimo motyvai siejami su nacionalinio kultūrinio tapatumo ir tarpkultūrinio supratimo ugdymu, demokratinio pilietiškumo skatinimu ir socialinių bei politinių pokyčių skatinimu (Chankseliani, 2018;p. 642; Knight, 2012). Be to, aukštojo mokslo tarptautiškumas siejamas su plėtra tarptautiniu mokslinių tyrimų ir mokymo matmeniu, akademinio horizonto plėtimu parama institucijos kūrimui, institucijos profilio ir statuso gerinimu (De Wit, 2002; Haigh, 2014).

Lietuva yra maža šalis priskiriama Šiaurės Europos regionui (EIAE barometer, 2018, p. 4). Mokslininkų nuomone, mažos valstybės turi a priori ribotas galimybes kurti ekonomiką masto galimybių ir plėtoti tarptautiniu mastu konkurencingas aukštojo mokslo sistemas (Bray, 2011; Urbanovič, 2011; Urbanovič ir Wilkins, 2013); kartais manoma, kad jos yra labiau nacionalistinės ir todėl mažiau palankios dideliame užsieniečių skaičiui (Urbanovič ir kt., 2016). Stiprėjant pasaulinei konkurencijai tarp nacionalinių valstybių ir aukštojo mokslo Lietuvoje pradėta valstybinių kolegijų tinklo stiprinimo veikla, kuri tęsis iki 2029 m.

Regiono samprata yra nevienalytė. Lietuvos regioninės politikos Baltojoje knygoje (2017), regionas apibrėžiamas kaip teritorija, pasižyminti geografiniu, socialiniu ir ekonominiu vientisumu ar valdymo principais, kurie išskiria ją iš kitų teritorijų. (LRP Baltoji knyga, 2017, p. 8). Taikant skirtingus kriterijus yra išskiriami administraciniai, funkciniai ir statistiniai regionai. Lietuvos Regioninės plėtros įstatyme (2000), regionu įvardijama apskritis, kurioje yra įsteigta regiono plėtros taryba, arba iš vienos ar kelių bendras ribas turinčių apskričių ar kelių bendras ribas turinčių savivaldybių Vyriausybės sudaryta teritorija, o labiau išsivystęs regionas– regionas, kurio bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui, išreikštas perkamosios galios standartais, yra aukštesnis už Europos Sąjungos vidurkį. Pagal Rimkuvienės ir Sakalauskaitės (2018) atliktą tyrimą regioniniai kontrastai yra labai dideli, be to, yra išskiriami vyraujantys Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos regionai.

NUTS 3 lygmeniui Lietuva, 2004 m. įstodama į ES, prilygino 10 apskričių: Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Vilniaus. Jos buvo įkurtos dar 1994 m. ir turėjo savo administracinę valdžią iki 2009 m. reformos. Nepaisant ES investicijų, ekonominio išsivystymo, gyvenamosios aplinkos ir teikamų paslaugų kokybės skirtumai

tarp miestų ir kaimo vietovių bei apskričių nemažėja (Vaitiekus, 2019). Esama socialinė ir ekonominė atskirtis tarp Lietuvos regionų ir jų viduje yra bene didžiausia per dvidešimt metų bei viena didžiausių Europos Sąjungoje (Grigaitė- Mockevičienė, Sujetaitė D, Vaitiekūnas V, 2020).

Lietuva suskirstyta į 10 regionų, iš jų 8 regionuose veikia 12 valstybinių kolegijų. Vilniaus apskrityje veikia 2, Kauno apskrityje 3, Klaipėdos- 2, Šiaulių, Panevėžio, Utenos, Alytaus, Marijampolės po 1 valstybinę kolegiją. Skirtingas regionų ekonominis skirtumas, socialinis ir kultūrinis kontekstas sąlygoja valstybinių kolegijų dydį. Pagal 2022 m. SKVC užsakymu atliktą Valstybinių kolegijų veiklos analizę kolegijas pagal dydį ir studentų skaičių suskirstė į tris grupes. Didesnės kolegijos, kuriose studentų skaičius yra virš 2,5 tūkst. studentų, yra Vilniaus ir Kauno kolegijos. Vidutinio dydžio kolegijos, kuriose studentų skaičius nuo 1 tūkst. iki 2,5 tūkst. studentų, yra šešios. Tai yra Klaipėdos valstybinė kolegija, Kauno technikos kolegija, Panevėžio kolegija, Utenos kolegija, Šiaulių valstybinė kolegija, Vilniaus technikos ir dizaino kolegija. Kolegijos (Alytaus, Marijampolės, Kauno miškų ir aplinkos apsaugos kolegijos, Lietuvos aukštoji jūreivystės mokykla), kuriose studentų skaičius yra mažesnis yra priskiriamos prie mažųjų kolegijų.

Kolegijų veikla nemaža dalimi yra priklausoma nuo regiono ir šalies ekonominės padėties. Vilniaus ir Kauno regionuose sparčiausia vystėsi ekonomika. 2020 metais Alytaus, Marijampolės, Tauragės ir Utenos regionuose BVP vienam gyventojui pagal perkamąją galią buvo beveik dvigubai mažesnis už ES vidurkį, o Panevėžio ir Šiaulių regionuose sudarė 62-64 proc. ne tik ekonominė nelygybė, bet ir dideli darbo rinkos tarpregioniniai skirtumai. Utenos, Tauragės ir Marijampolės regionai, kaip retai gyvenami, mažėjant gyventojų skaičiui ir mažesne ekonominių veiklų koncentracija, buvo labiausia paveikti kaip atokūs regionai, kuriuose negali įsidarbinti dalis gyventojų, ypač iš socialiai pažeistų grupių ar gyvenantys sunkiau pasiekiamose vietovėse, turintys žemesnį nei vidurinis išsilavinimas. Utenos regione yra žemiausias 15-64 metų asmenų užimtumo lygis ir žemiausia vienam dirbančiajam tenkanti pridėtinė vertė. Didėjant ekonominiams regionų skirtumams, didėja atotrūkis tarp gyventojų pajamų, skurdo, rizikos ir socialinės atskirties. Lietuvos lygis viršija ES lygį, o labiausia paveikti yra atokūs, retai gyvenami, mažesne ekonominės veiklos koncentracija pasižymintys Utenos, Tauragės ir Marijampolės regionai. Demografinės tendencijos kelia, ne tik socialinės gerovės iššūkius, migracijos ir gyventojų senėjimo procesai turi įtakos kaimiškoms vietovėms ir nutolusiems regionams. Medianinis gyventojų amžius Utenos regione pasiekė 51 metus, kuriame gyventojų tankumas sumažėjo daugiau nei 13 proc. 2021-2030 m. Švietimo plėtros programoje (toliau- ŠPP) yra iškelta problema, dėl nevienodų aukštojo mokslo prieinamumo specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems asmenims ir asmenims, kilusiems iš žemas pajamas turinčių (2021-2030 m. Švietimo plėtros programa, 2021) Tarp spręstinių problemų keliama ir nepakankamo studijų kokybės užtikrinimo veiksmingumas bei per menkas prieinamumas prie

mokslo ir studijų informacinių išteklių ir poreikių netenkinanti studentų mokymosi ir gyvenimo infrastruktūra.

2020 m. STRATA atliktoje analizėje „Kaip skirtingo SES moksleiviams sukurti lygias galimybes įgyti aukštąjį išsilavinimą?“ nurodoma, kad žemiausio socialinio- ekonominio statuso mokinių tikimybė studijuoti aukštojoje mokykloje buvo mažesnė 51 proc. Tikimybė studijuoti reikšmingai susijusi ir su tėvų padėtimi darbo rinkoje (kuri susijusi su tėvų išsilavinimu) ir pajamomis. Kryszstofik et al (2021) teigia, kad aukštojo mokslo institucijos vieta globalioje ir socio-ekonominėje šalies erdvėje, politinio ir kultūrinio pobūdžio ypatybės, bet labiausia demografiniai faktoriai, ypatingai gyventojų senėjimas įtakoja institucijas. ŠPP konstatuojama, kad mokslo ir studijų institucijų tinklas neatitinka mokinių/ studentų skaičiaus mažėjimo tendencijų. Kaip viena iš priemonių yra Lietuvos Respublikos vyriausybės patvirtintas 2023-2024 metų valstybinių kolegijų tinklo stiprinimo veiksmų planas (LRV 2023-01-18- Nr. 46), kurio siekiama įgyvendinti LRV 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktos Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ numatytą kolegijų tinklo pertvarką, atsižvelgiant į nacionalinius ir regioninius ūkio raidos ir darbo rinkos poreikius bei įvertinus potencialą. Lietuvos valstybinių kolegijų veiklos analizėje (2022) pateikiamas valstybinių kolegijų veiklos efektyvumo ir naudingumo tyrimas, kuriame veiklos efektyvumas ir naudingumas buvo analizuojamas pagal studentų skaičiaus, absolventų ir jų įsidarbinamumo skaičiaus, akademinio personalo skaičiaus, vykdomos MTEP ir kitos taikomosios veiklos lygmuo bei finansinės veiklos rodiklius.

Europos Sąjungos strateginiuose dokumentuose yra pabrėžiamas aukštųjų mokyklų autonomiškumas, bet Lietuvos valstybinės kolegijos, kurių steigėja yra Lietuvos Respublikos Vyriausybė, turi apribotą autonomiją. Teisinėmis reguliavimo priemonėmis daroma įtaka valstybinio finansavimo, minimalių skaičių programose, akreditacijos ir veiklų rezultatų vertinimo procedūros. Patvirtintas kolegijų stiprinimo planas (LRV, 2023) kelia grėsmę kolegijų autonomijai, įvairovei ir regioniskumui, nes LRV yra nustačiusi ir minimalų kolegijos studentų skaičių- 1200 studentų, kuris mažoms ir vidutinėms kolegijoms yra nemenkas iššūkis. Todėl regionuose esančioms kolegijoms, atsiranda savarankiškumo praradimo grėsmė, tuo tarpu stambinant kolegijas, prarandamas konkurencingumo tarp Lietuvos aukštųjų mokyklų faktorius, kas gali lemti studijų kokybės kritimą. Dabartinė studijų finansavimo tvarka skatina aukštąsias mokyklas pritraukti kuo didesnę stojančiųjų skaičių (ne visada pakankamai pasirengusių studijuoti) ir išlaikyti priimtų studentų skaičių (net ir nepažangių studentų), o ne siekti studijų kokybės, nes studijų finansavimas tiesiogiai koreliuoja su studentų skaičiumi (Naujosios kartos Lietuva, 2022, p.235). Valstybės finansavimas, skiriamas studijų išlaidoms padengti, neskatina aukštųjų mokyklų veiklos pažangos. Aukštosios mokyklos

rengia specialistus ne pagal realų specialistų poreikį rinkai, o pagal jų populiarumą, nes taip užsitikrinamos studijų finansavimo pajamos. Nevienodų priėmimo sąlygų taikymas norintiems mokytis už savo lėšas ir norintiems studijuoti valstybės finansuojamose vietose daro neigiamą įtaką vykdomų studijų kokybei.

Studijų tarptautinį patrauklumą parodo dėstytojų ir studentų mobilumo rodikliai, aukštųjų mokyklų patirtis vykdant tarptautinio lygmens tarpinstitucinį bendradarbiavimą. NKL numatoma, kad nauji kolegijų vertinimo kriterijai bus nustatyti objektyviai, nepriklausomai, apibrėžiantys pakankamai aukštus kokybinius reikalavimus (preliminarijai jie būtų siejami su absolventų įsidarbinamumu, mokslinės veiklos lygiu, tarptautiškumu ir pan.). Vyriausybės strateginės analizės centras 2019 m. tyrime „*Išorinio vertinimo reikšmė Lietuvos aukštųjų mokyklų veiklos kaitai*“ analizuodamas išorinio vertinimo problemas nurodo, kad akademinė bendruomenė nemato išorinio vertinimo naudos, labiau akcentuojamos galimos neigiamos vertinimo pasekmės, pastebimas nepakankamas aukštesnių administracijos padalinių (vadovybės, centrinės administracijos) įsitraukimas į kokybės užtikrinimą. Planuojama tinklo pertvarka neliečia nevalstybinių kolegijų, kurios yra susikoncentravusios Lietuvos didžiuosiuose miestuose. Kolegijų tinklo stiprinimo plane nėra akcentuojamas kolegijų svarba regiono išlikimui ar plėtrai, nes šios aukštosios mokyklos dalyvauja regiono švietimo, kultūros ir kitose veiklos sferose. Tai jau ne pirmas valstybinių kolegijų tinklo optimizavimo planas, tokių bandymų buvo ir 2018 m., kuomet Švietimo ir mokslo ministerija, parengtame Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl valstybinių universitetų tinklo optimizavimo plano patvirtinimo“ projekte buvo įrašytas siūlymas priimti sprendimus dėl valstybinių kolegijų tinklo optimizavimo.

2020 m. patvirtintoje XVIII LRV programoje, siekiama, kad mokslas ir studijos būtų pasaulinio lygio, o švietimo sistema suteiktų šiuolaikinei ekonomikai ir visuomenės raidai reikalingus. Iki tol buvo optimizuojamas aukštųjų mokyklų tinklas, gerinama infrastruktūra, keliami dėstytojų atlyginimai, didinamas aukštojo mokslo tarptautiškumas, pritraukiant asmenis iš kitų šalių studijuoti Lietuvoje, vis dėlto QS reitingo 500-ką pateko tik Vilniaus universitetas (Lietuva Švietimas šalyje ir regionuose 2021. Nuotolinis mokymas(is), 2022, p. 18). Kalbant apie aukštą studijų kokybę, sunku jos pasiekti atsižvelgiant į asmenų pasirengimą aukštojo mokslo studijoms, nes Lietuvos bendrojo lavinimo mokinių pasiekimai yra reikšmingai mažesni nei EBPO šalių vidurkis. Tarp priešasčių, minimų tarp lemiančių Lietuvos mokinių mokymosi pasiekimus, minima atskirtis tarp miesto ir kaimo, aukštos ir žemos SEK aplinkos. Dauguma vidurinį išsilavinimą įgijusių asmenų tęsia mokslus aukštojo mokslo institucijose, kur sunku įgyvendinti kokybiškas studijas. Disbalanso tarp mokymosi srautų ir darbo rinkos poreikių yra neatitiktis tarp įgyto išsilavinimo ir absolventų dirbamo darbo.

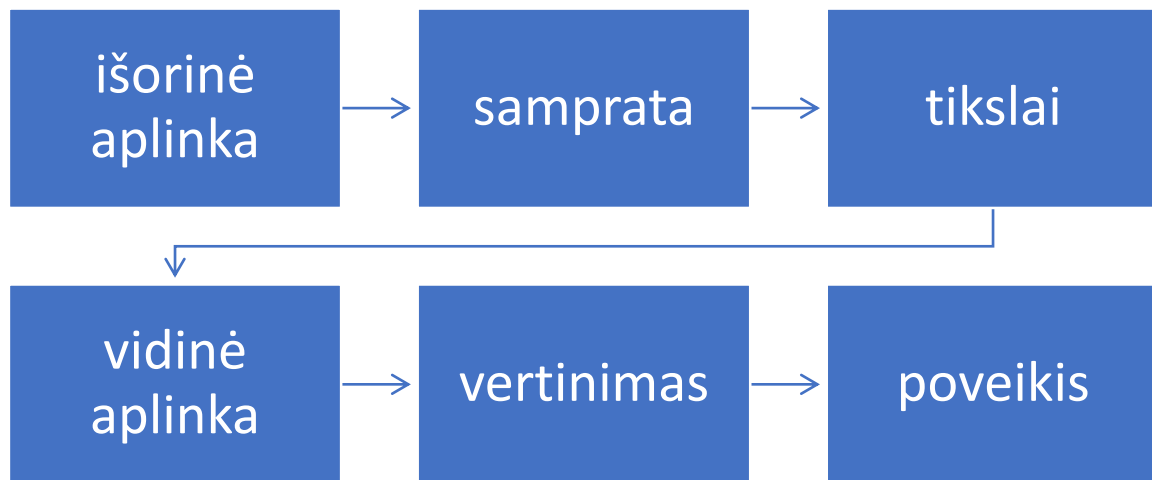
XVIII-oje LRV programoje prioritetu išskiriama studijų kokybė visais aukštojo mokslo lygmenimis, akcentuojant svarbiausias tarptautinius studijų kokybės rodiklius- tarptautiškumą, studentų ir dėstytojų judumą, absolventų įsidarbinamumą, verslo aktyvų įsitraukimą.

Kokybiškoms studijoms įtakos turi studentų imigracija iš kitų regionų ar šalių. Figueiredo et al (2017) kelia platesnės aukštojo mokslo prieigos klausimą masiniam aukštajam išsilavinimui įgyti. Tarptautiniai studentai gali prisidėti gerinant vietos studentų ir mokslininkų švietimo ir mokslinių tyrimų patirtį ir (arba) būti svarbiais veikėjais, padedančiais aukštosioms mokykloms kilti aukštyl tarp pasauliniu mastu konkurencingų institucijų (Bolsmann ir Miller, 2008; Horta, 2009). Tarptautinio vardo prekės ženklo arba tarptautinis “simbolinis kapitalas” (Baker ir Brown, 2007) gali padėti institucijoms tapti labiau matomomis tarptautiniu mastu (Rumbley ir Altbach, 2015), pritraukiant daugiau įvairių ir intelektualiai smalsių studentų. Taigi tarptautiškumas gali padėti aukštosioms mokykloms tenkinti viešuosius interesus vietos ir pasaulio mastu bei gali būti svarbi transformacinė jėga mažų valstybių kontekste. Lopez, Benedicto and Leon (2020) teigimu, švietimo sistema yra svarbi visuomenės sanglaudai, nes ji reikalauja kokybės, skaidrumo ir prieinamo išsilavinimo visiems. Visgi mažų šalių aukštojo mokslo institucijoms, ypač esančioms regionuose ir priklausančioms Rytų ar Šiaurės Europos regionams, dažnai gerosios praktikos ir strategijos sėkmingai veikiančios Vakarų šalyse, nėra veiksmingos.

Mokslo ir studijų įstatymu numatyta, kad kolegijos turėtų palaikyti glaudų ryšį su regiono įmonėmis, įstaigomis, užtikrinti studentų praktikos vietas, vykdyti taikomuosius mokslinius tyrimus, kvalifikacijos tobulinimu bei kita bendruomenės šviečiamąja veikla. Tai siejama su darniu regiono vystymu, bendradarbiaujant su vietos bendruomene, verslo ir valdžios atstovų grupėmis. LRV teigiama, kad Kolegijų stiprinimo veiksmų planu siekiama pagerinti studijų kokybę, išsaugoti ir stiprinti aukštojo mokslo studijas šalies regionuose, siekiant atliepti darbo rinkos poreikius.

2. TYRIMO METODOLOGIJA

Apibendrinant baigiamojo darbo teorinę dalį, buvo išskirti buvo išskirtos svarbiausios sritys, kurios apibūdina tarptautiškumo sampratą, siekimus tikslus, motyvus bei išorinę bei vidinę aplinką, kurioje planuojama bei įgyvendinami tikslai. Nustatyti poveikiui būtinas išorinis bei vidinis veiklos vertinimas (įsivertinimas). Toliau pateikiamas teorinis tyrimo modelis, kurio pagrindu buvo formuluota tyrimo strategija bei formuojamas interviu instrumentas- klausimynas (žr. 7 pav.).

6 paveikslas. Teorinis tyrimo modelis

Parengtas darbo autorės.

Tyrimo objektas- „tarptautiškumo namuose“ sąsajos su studijų kokybe valstybinėse kolegijose.

Tyrimo tikslas- įvertinti „tarptautiškumo namuose“ poveikį studijų kokybei valstybinėse kolegijose vadovaujantis teoriniu tyrimo modeliu.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atlikti išorinės kolegijų veiklos, įtakančios tarptautiškumą, aplinkos analizę.
2. Vadovaujantis teoriniu tyrimo modeliu, atlikti ekspertų interviu, siekiant išanalizuoti jų požiūrį ir patirtį į tarptautiškumą/ „tarptautiškumą namuose“ patirtį ir identifikuoti stipriausias puses ir tobulintinus tarptautinių veiklų aspektus.
3. Atlikti empirinio tyrimo rezultatų bei tarptautinių tyrimų analizę.

Tyrimo strategija- instrumentinė atvejo analizė, kai dėmesys telkiamas į vieną atskirą objektą. Atvejį galime apibrėžti kaip reikšminio vyksmą koknkrečioje jį ribojančioje aplinkoje Ū adomaitienė ir Zubrickienė, 2019, p. 132)..

Tyrimui atlikti buvo pasirinkta kokybinė fenomenologinė metodinė prieiga, metodų trianguliacija. Duomenys buvo renkami taikant trianguliacijos principą, t.y. derinant keletą tyrimo strategijų, tokių kaip šaltinių analizė, duomenų rinkimo ir analizės metodus, norint objektyviai išnagrinėti objektą bei pateikti kokybiškas išvadas.

Kokybinis tyrimas padeda suprasti žmogaus būklę įvairiuose kontekstuose ir suvokiamą situaciją. Turinio analize yra siekiama susieti rezultatus su kontekstu ir aplinka, kurioje jie buvo gauti. Turinio analizė suteikia sistemingą ir objektyvią priemonę, leidžiančią padaryti išvadas iš žodinių, vaizdinių ar rašytinių duomenų, siekiant aprašyti ir įvertinti konkrečius reiškinius. Krippendorffas (2004) turinio analizę apibrėžė kaip „tyrimo techniką, leidžiančią iš tekstų (ar kitų reikšmingų dalykų) daryti pakartojamas ir pagrįstas išvadas apie jų naudojimo kontekstą” (p. 18).

Kokybinė turinio analizė naudojama siekiant įvertinti turinio ar kelių turinio dalių ar komunikacijos šaltinių modelius. Kokybine turinio analize gali būti tiriami kokybiniai ir kiekybiniai duomenys.

Kokybinės turinio analizės procesas prasideda *planavimu*. Anot Bengtsson (2016), tyrėjas privalo išsiaiškinti ką nori sužinoti, iš ko sužinoti ir kaip sužinoti. Tyrimo tikslas gali būti aprašomojo ar tiriamojo pobūdžio bei pagrįstas indukciniais ar dedukciniais samprotavimais. Šiame darbe pasirinktas indukcinis samprotavimas, kuris įvardijamas kaip procesas, kuomet iš surinktų duomenų rengiamos išvados, sujungiant naują informaciją į teorijas. Tyrėja analizuojant tekstą, siekė identifikuoti reikšmingus subjektus, atsakančius į tyrimo klausimus. Planuojant tyrimą buvo atsižvelgiama į tyrimo tikslą, analizės imtį ir vienetą, duomenų rinkimo metodo pasirinkimą, analizės metodo pasirinkimą ir praktines pasekmes. Turinio analizės kategorijos: koncepcinė analizė ir santykių analizė. Analizės metodo pasirinkimas priklauso nuo to, kiek giliai tyrėjas stengiasi atspindėti informantų teiginius apie tiriamą reiškinį. Kokybinės turinio analizės tipai: manifestacinė (skelbiamoji) analizės metu tyrėjas aprašo, ką informantai iš tikro sako, vartoja tuos pačius žodžius ir apibūdina tekste matomą ir akivaizdų vaizdą.

Atliekant bet kokią duomenų analizę, nesvarbu, ar tai būtų pozityvistinė, ar natūralistinė tyrimų tradicija, siekiama sisteminti ir išgauti prasmę iš surinktų duomenų bei padaryti realias išvadas (Polit ir Beck, 2006). Atliekant kokybinę turinio analizę, duomenys pateikiami žodžiais ir temomis, todėl galima atlikti tam tikrą rezultatų interpretaciją. Analizės metodo pasirinkimas priklauso nuo to, kaip giliai analizėje tyrėjas bando atspindėti informantų pasisakymus apie temą. Savo ruožtu tai turi įtakos reikalingų informantų skaičiui ir duomenų rinkimo būdai (Burnard, 1991, Polit ir Beck, 2006).

Duomenų rinkimo metodu buvo pasirinktas *pusiau struktūruotas interviu klausimai*. Interviu tai abipusis dialogas tarp tyrėjo ir informanto. Šis dialogas gali būti standartizuotas, jei pateikiami suformuluoti kryptingi klausimai, kurie gali būti atsakyti raštu ar žodžiu. Interviu tikslas surinkti informaciją, kuri padėtų pasiekti tyrimo uždavinius. *Tyrimo instrumentas, rengimo principai, sąsajos su problema ir tyrimo uždaviniais*.

Tyrėja savo darbe atsižvelgė į naujausius tyrimus atliktus „tarptautiškumo namuose“ srityje. Atlikus teorinę literatūros bei dokumentų analizę, buvo parengtas tyrimo instrumentas- klausimynas, kurį sudarė 20 klausimų. Klausimynas buvo suskaidytas į keturias temas ir atitinkamus klausimus (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Interviu struktūra

Tema	Klausimai
Tarptautiškumas	Kaip jūs suprantate tarptautiškumą?
	Kaip jis matuojamas?
	Kokie jūsų nuomone pagrindiniai tarptautiškumo tikslai?
	Ar jūsų institucija yra parengusi tarptautiškumo strategiją?
	Jei taip, kaip jūs vertinate kolegijos tarptautiškumo strategiją?
	Kokia stiprioji jūsų institucijos tarptautiškumo veiklą pusė?
	Kokios tarptautiškumo veiklos jūsų institucijoje yra svarbiausios?
	Kokias tarptautiškumo veiklas, jūsų nuomone, būtina tobulinti jūsų institucijoje?
	Kaip jūsų kolegijoje koordinuojamos tarptautinės veiklos tarp padalinių?
Aplinka	Kaip jūs vertinate turimus žmogiškuosius išteklius įgyvendinat ir užtikrinant tarptautines kolegijos veiklas?
	Kiek jūsų nuomone Jūsų kolegijos edukacinė aplinka yra tinkama kokybiškoms „ tarptautiškumo namuose“ veikloms?
	Kiek jūsų nuomone Jūsų kolegijos socialinė aplinka yra tinkama kokybiškoms „ tarptautiškumo namuose“ veikloms?
Studijos ir jų kokybė	Kiek kreipiamas dėmesys į tarptautiškumo aspektus įgyvendinant studijų programas?
	Kokie tarptautiškumo aspektai integruojami į studijų programas?
	Kokie studijų kokybės užtikrinimo elementai taikomi „ tarptautiškumui namuose“ užtikrinti?
	Kokias vidines studijų kokybės užtikrinimo priemones naudojate tarptautinių veiklų vertinimui ir užtikrinimui?
	Kokias priemones naudojate tarptautinių veiklų dalyvių nuomonėms įvertinti?
	Kaip išorinio vertinimo rezultatai panaudojami tobulinant “ tarptautiškumo namuose” veiklas?
Poveikis	Koks “ tarptautiškumo namuose” poveikis jūsų institucijai?
	Kaip tarptautiškumo veiklos prisideda prie „ tarptautiškumo namuose” ir tarptautiškumo plėtros efektyvumo?

Tyrimas buvo atliktas dviem etapais:

2023 m. sausio – kovo mėn. buvo atlikta apklausa raštu. Anot Kardelio (2017), interviu, kurių metu dalyviai pildo klausimynus yra patikimesni, nes klausimynai yra anonimiški ir ekonomiškesni. Prieš interviu buvo išsiunčiami paaiškinamieji laiškeliai, kuriuose paaiškintas tyrimo tikslas, etika ir pridėdama nuoroda į Microsoft Forms esantį klausimyną. 2024 m. vasario mėn. buvo atlikti žodiniai interviu naudojantis Zoom programa

Kokybiniuose tyimuose gali dalyvauti nuo 1 iki 30 tyrimo dalyvių (Fridlund ir Hilding, 2000). Kokybiniame tyrime dalyvaujančių tyrimo dalyvių skaičius pasirinktas siekiant detaliau ištirti reiškinį, todėl jis yra mažesnis, nes buvo siekiama surinkti kuo informatyvesnius duomenis, o ne apklausti kuo didesnį dalyvių skaičių. Naudojant turinio analizę nėra nustatytų kriterijų, pagal kuriuos būtų galima nustatyti analizės vieneto dydį - nei informantų ar tiriamų objektų skaičiaus, nei puslapių skaičiaus, pagrįsto pačių informantų parašytu tekstu ar transkribuotais duomenimis.

Tyrėja pasirinko apklausti tuos asmenis, su kurių veiklos sritimi yra susipažinusi, Tyrimo dalyviai- ekspertai buvo atrinkti taikant kriterinę atranką. Tiriamieji buvo atrenkami pagal šiuos kriterijus:

1. Dirbantys valstybinėse kolegijose
2. Užimantys direktoriaus pavaduotojo ar fakulteto dekanų pareigas
3. Sutikę dalyvauti tyrime

Tiriamųjų charakteristikos

Tyrime dalyvavo 7 dalyviai iš 5 valstybinių kolegijų. 4 tyrimo dalyviai dirba valstybinių kolegijų direktoriaus pavaduotojais, 3 tyrimo dalyviai dirba fakulteto dekanais.

2 lentelė. Duomenys apie tyrimo dalyvius

Kodas	Charakteristika
TD1	Direktoriaus pavaduotojas
TD2	Fakulteto dekanas
TD3	Fakulteto dekanas
TD4	Direktoriaus pavaduotojas
TD5	Direktoriaus pavaduotojas
TD6	Fakulteto dekanas
TD7	Direktoriaus pavaduotojas

Tyrimas buvo atliktas vadovaujantis pagrindiniais tyrėjų etikos principais: patikimumo, sąžiningumu, pagarba bei atskaitomybe. Viso tyrimo metu buvo laikomasi teisinių nuostatų ir etikos principų, pagarbiai elgiamasi su tyrimo dalyviais bei duomenimis.

Planuojant ir įgyvendinant tyrimą, buvo atsižvelgta į etinius aspektus, siekiant apsaugoti tyrimo dalyvius. Buvo parašytas informacinis laiškas tyrime dalyvaujantiems asmenims, o prieš įtraukiant į tyrimą visi dalyviai žodžiu ir (arba) raštu buvo informuoti apie tyrimą. Dalyviams buvo užtikrintas konfidencialumas ir jie buvo informuoti, kad dalyvavimas tyrime yra savanoriškas ir kad jie gali bet kada atšaukti savo duomenis iš tyrimo, tačiau tai neturi įtakos jų santykiams su tyrėjais. Tyrimo metu buvo vadovaujama anonimiškumo principu, nes tyrimo dalyvių tapatybė nėra atskleista, nebuvo klausima asmeninių duomenų. Išlaikant konfidencialumo principą, tyrėja įsipareigojo, kad jokia konfidenciali informacija nebus atskleista.

Tyrimo ribotumas ir kliūtys:

1. 2023 m. buvo išsiųsta buvo išsiųsta 23 kvietimai dalyvauti tyrime, gauta 5 sutikimai.
2. 2024 m. buvo išsiųsta 11 kvietimų dalyvauti tyrime, gauti 2 sutikimai.

Tyrimo kokybės ir validumo užtikrinimas

Atliekant tyrimą, siekiama suprasti „tarptautiškumo nauomuose“ raišką savitame institucijų kontekste ir realioje aplinkoje. Mokslininkų nuomone, kokybiniu tyrimu siekiama suprasti, o ne patikrinti ar įvertinti matomas savybes ir veiksnius, suprantama, kad žinių šaltinis yra žmogiškieji veiksmai ir/ ar praktikos, kuriamos tarpusavyje sąveikaujant ar už sąveikos ribų bei plėtojamose ir perduodamos atitinkamuose socialiniuose kontekstuose, kuriuose realybė yra kompleksiška ir kintama. Anot Žydzūnaitės ir Sabaliausko (2017), tyrėjas yra instrumentas. Kokybinio tyrimo atlikimas priklauso nuo tyrėjo pastangų, gebėjimų. Kokybiniam tyrimui apibūdinti vartojama tikrumas, perkeliamumas ir įtikinamumas. Kokybiniam tyrimui būdingu kokybės konceptu siekiama sugeneruoti supratimą. Tyrimo kokybė vertinama atsižvelgiant į konkrečią paradigmą. Patikimumas išreiškiamas per tyrimo dalyvių teiginių turiningumą, stabilumą ar pakartojamumą ir tyrėjo gebėjimą rinkti bei kruopščiai sisteminti informaciją (Žydzūnaitė ir Sabaliauskas, 2017, p. 307). Kokybiniam tyrime patikimumo principas keičiamas į priklausomumą. Kokybiniam tyrime, kokybės vertinimas atspindimas per tikrumą, neutralumą, patvirtinamumą, nuoseklumą, priklausomumą, pritaikomumą ir perkeliamumą. Kokybinio tyrimo rezultatai yra susiję su kontekstu bei asmenimis. Tyrėjui svarbu detalai aprašyti tyrimo atvejų kontekstus ir juos tinkamai interpretuoti, nes kontekstų aprašymai leidžia prasmingai lyginti tyrimų rezultatus su kitų tyrėjų gautais rezultatais (Žydzūnaitė ir Sabaliauskas, 2017, p.314). Patvirtinamumas siejamas su objektyvumu, kuomet tyrime vadovaujama tik tyrimo dalyvių patirtimis bei idėjomis ir sumažinama žmogiškosios paklaidos galimybės.

Duomenų analizės metu yra išskiriami keturi pagrindiniai etapai:

Dekontekstualizacija- teksto skaidydamos į mažesnius reikšmių vienetus, kuriuose yra tyrėjui reikalingos įžvalgos, sudarytos iš sakinių ar pastraipų, turinčių vienas su kitu susijusių aspektų, atsakančių į tikslo keliamą klausimą, rinkinys. Kiekvienas identifikuotas prasmės vienetas yra paženklintas kodu.

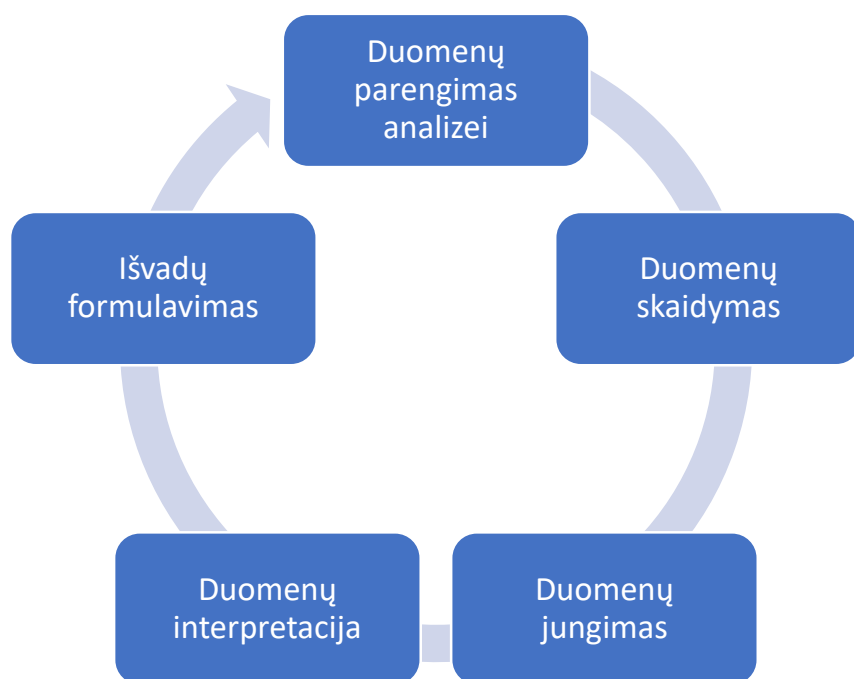
Rekontekstualizacija- tyrėjas turi patikrinti ar visi turinio aspektai, atsižvelgiant į tikslą, buvo aprėpti. Originalus tekstas perskaitomas kartu su galutinių reikšmių vienetų sąrašu.

Skirstymas į kategorijas – užkoduota medžiaga skirstoma pagal sritis, klausimus, naudotus renkant duomenis arba remiantis teorinėmis literatūros prielaidomis.

Kompiliavimas- analizės ir rašymo procesas.

Dedukcinė analizė apima kokybinių duomenų analizę, pagrįstą tyrėjo iš anksto nustatyta struktūra, kuomet klausimai naudojami kaip duomenų analizės vadovu. Šis metodas buvo naudotas kaip greitas ir paprastas metodas, turint teisingą supratimą apie tikėtinus atsakymus, kurie ketinami gauti iš imties populiacijos. Sąvokos ir kintamieji buvo generuojami ir iš teorijos ar ankstesnių studijų.

Duomenys buvo analizuojami šiais etapais:

7 paveikslas. Duomenų analizės etapai

Sudaryta darbo autorės

3. „TARPTAUTIŠKUMO NAMUOSE” POVEIKIS KOLEGINIŲ STUDIJŲ KOKYBEI

3.1. Valstybinių kolegijų išorės aplinkos veiksnių analizė

Lietuva suskirstyta į 10 regionų, iš jų 8 regionuose veikia 12 valstybinių kolegijų. Vilniaus apskrityje veikia 2, Kauno apskrityje 3, Klaipėdos- 2, Šiaulių, Panevėžio, Utenos, Alytaus, Marijampolėse po 1 valstybinę kolegiją. Skirtingas regionų ekonominis skirtumas, socialinis ir kultūrinis kontekstas sąlygoja valstybinių kolegijų dydį. Tyrimo metu buvo pasirinktos 5 valstybinės kolegijos, kurios EBPO ekspertų buvo atrinktos kaip didesnės kolegijos, mažesnės kolegijos bei mažosios kolegijos (Valstybinių kolegijų veiklos analizė, 2022, p. 8). Atliekant tikslinę ekspertų atranką buvo atsižvelgta į kolegijų regioniškumą. SKVC ekspertai kolegijomis priskyrė tam tikrus regionus, geografiniu požiūriu esančius žiedu nuo savivaldybės, siekiant įvertinti kolegijų sąveiką su regionu mastu.

Siekiant išanalizuoti kolegijų išorinės veiklos kontekstą, buvo taikytas PEST analizės metodas. 2020 m. XVIII LRV programoje akcentuojamas siekis, kad mokslas ir studijos būtų pasaulinio lygmens, o švietimo sistema suteiktų šiuolaikinei ekonomikai ir visuomenės raidai reikalingus įgūdžius (Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose 2021. Nuotolinis mokymas(sis), 2021). Lietuvos aukštasis mokslas yra veikiamas įvairių kontekstų. Nacionaliniuose ir strateginiuose lygmenyse įvardinti išipareigojimai apima 6 esmines švietimo tobulinimo kryptis, iš kurių yra išskiriama ir švietimo kokybė bei išsilavinimo atitiktis darbo rinkos poreikiams. Lentelėje pateikiami tik darbo autorės nuomone svarbiausi dokumentai, reglamentuojantys kolegijų veiklą (žr.2 lentelę)..

3 lentelė. Išorės veiksnių analizė

POLITINIAI TEISINIAI VEIKSNIAI

Tarptautinis lygmuo	Lisabonos konvencija, 1997 Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo nuostatos (ESG, 2015) Švietimas 2030 (UNESCO) Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarkė 2030 Erasmus+ programa 2021-2027 Europos mokslinių tyrimų erdvės nuostatos Europos aukštojo mokslo erdvės vizija 2030 (Romos komunikatas) Rezoliucija dėl Europos bendradabavimo švietimo srityje strateginės programos siekiant sukurti Europos švietimo erdvę ir imtis veiksmų vėlesniu laikotarpiu (2021-2030)
Nacionalinis lygmuo	Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas Valstybės pažangos strategija “Lietuva 2030” (2012)

	2021-2030 Nacionalinis pažangos planas Švietimo plėtros programa (2021) Mokslo plėtros programa (2021) Susitarimas dėl Lietuvos švietimo politikos (2021-2030) Lietuvos mokslo ir studijų ateities vizija: “Moksloji Lietuva 2030” Lietuvos Respublikos ministerijos 2022-2024 m. strateginis veiklos planas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2021-2024 m. darbotvarkė: vienodas startas visiems Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimas Nr. 155 “Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymas “Dėl aukštųjų mokyklų ir užsienio valstybių aukštųjų mokyklų filialų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašo, vertinamųjų sričių ir rodiklių patvirtinimo” Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus įsakymas “Dėl aukštųjų mokyklų veiklos vertinimo metodikos patvirtinimo” Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo prioritetai
Regioninis lygmuo	Lietuvos regioninės politikos Baltoji knyga darniai ir tvariai plėtra 2017- 2030 2022-2023 m. regionų plėtros programa
Institucinis lygmuo	X Kolegijos statutas Kolegijos veiklos strateginio planavimo dokumentai Tarptautiškumo strategija (jei yra)
EKONOMINIAI VEIKSNIAI	
Makroekonominiai aspektai	Infliacijos lygis Ekonominis aktyvumas
Valdžios sektoriaus išlaidos aukštajam mokslui. Aukštojo mokslo finansavimas	Augantis aukštojo mokslo finansavimas Augantis finansavimas darbuotojų atlyginimams
Regionai	Netolygus ekonomikos vystymasis šalies regionuose
SOCIALINIAI KULTŪRINIAI VEIKSNIAI	
Demografiniai pokyčiai	Mažėjantis gyventojų skaičius Mažėjantis nacionalinių studentų skaičius Didėjantis užsienio studentų skaičius
Abiturientų pasiruošimas studijoms	Skirtumai tarp regionų ir didžiųjų miestų abituriantų pasirengimo lygio
Senėjanti visuomenė	Galimybės naujų specialistų rengimui
Imigracija	Didėjantis atvykstančių užsienio šalių gyventojų skaičius
TECHNOLOGINIAI MOKSLINIAI VEIKSNIAI	
Technologijos ir inovacijos	EdTech DI plėtra MTEP
Skaitmenizacija	Gyvenimo kokybės gerinimas Inovacijų diegimas Ekonomikos tvarumas Pavojai saugumui ir stabilumui
Europos žaliasis kursas	Perėjimas prie žiedinės ekonomikos

3.2. Tarptautiškumo samprata ir matavimo rodikliai

Sąvoka „tarptautiškumas” plačiąja prasme naudojamas jau daug metų. Aukštojo mokslo tarptautiškumas yra integrali aukštojo mokslo institucijų veiklos dalis. Lietuvai esant Bolonijos proceso nare, šalies aukštasis mokslas yra veikiamas tarptautinio, nacionalinio, socialinio, ekonominio ir kultūrinio konteksto. Esant tokioms politinės- ekonominės padėties sąlygomis, veikiant globalizacijos procesams, stiprėjant tarptautinei, nacionalinei konkurencijai tarp studijų kokybė, vaidina vieną iš pagrindinių vaidmenų institucijos veiklai ir išlikimui.

Vadovaujantis liberaliojo humanizmo požiūriu, aukštojo mokslo tikslas turėtų būti ugdyti asmenis, gebančius suvokti sudėtingą juos supantį pasaulį, suvokti savo tapatybę jame ir gebančius klestėti. Kitaip tariant, tai yra parengti asmenis dalyvauti visuomenės gyvenime. Todėl manoma, kad aukštosios mokyklos yra atsakingos už viešosios erdvės kūrimą, kurioje būtų skatinamos ir vedamos diskusijos įvairiais klausimais, ir už absolventų platesnio pasaulio suvokimo ugdymą (Kraska ir kt., 2018). Dalyvavimas ar veikimas tarptautinėje aplinkoje gali prie to prisidėti. Mokslo ir studijų įstatymo (2016) nurodoma, kad studijos yra grindžiamos ir su tarptautiškumu susijusiais principais tokiais kaip „<...> dalyvavimo pasaulio ir Europos švietimo procesuose, <...> suderinamumo su Europos aukštojo mokslo erdvės nuostatomis”. Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo prioritetai yra susiję su dalyvavimu Europos aukštojo mokslo erdvėje ir Europos mokslinių tyrimų erdvėje; aukštojo mokslo tarptautiškumo kokybės stiprinimu; abipusio akademinio judumo stiprinimu, lituanistikos centrų užsienyje plėtra bei parama užsienio lietuviams.

Studijų kokybė yra siejama su tarptautine aukštosios mokyklos veikla, pvz. kaip aukštojoje mokykloje numatyta mokslo ir studijų veiklos tarptautiškumo strategija (įskaitant tarptautiškumo rodiklius), jos įgyvendinimui taikomos nusistatytos priemonės ir atliekamas šios veiklos veiksmingumo matavimas ar aukštojoje mokykloje atliekamas tarptautiškumo aspektų integravimas į studijų ir mokslo (meno) veiklos turinį.

4 lentelė. Tarptautiškumo samprata

Tema	Potėmė	Patvirtinantys teiginiai
Tarptautiškumas	Tarptautinis bendradarbiavimas	Tarptautiškumą aukštojoje mokykloje suprantu kaip institucijos pasirengimą ir gebėjimą integruoti bendradarbiavimą į visas aukštosios mokyklos veiklos sferas (studijas, mokslinę veiklą ir trečiąją misiją). TD1 <...tarptautiškumas- galimybė megzti tarptautines bendradarbiavimo sutartis...>TD2

		<... tarptautinis bendradarbiavimas> TD3 Tarptautiškumas aukštajame moksle tai įvairios veiklos, kurios siejasi su tarptautiniais ryšiais, bendradarbiavimu. TD7
	Atvirumas pasauliui ir gebėjimas veikti skirtingose kultūrinėse aplinkose	Visų pirma, tai akademinės bendruomenės noras matyti save ir savo studentą- absolventą atvirą pasauliui, nebijantį globalių iššūkių ir gebantį veikti įvairiose kultūrinėse aplinkose ir saugantį savo kultūrinės šaknis... TD2
	Judumo užtikrinimas	Tarptautiškumas yra judumo užtikrinimas tiek akademinėi bendruomenei tiek, ir studentams... TD2 Tarptautiškumas, tai ne tik iš užsienio atvykstančių studentų ar dėstytojų skaičius.... TD3 Tarptautiškumas matuojamas dvipusiu studentų ir dėstytojų tyrėjų judumu. TD4 <... tarptautiniai studentų ir dėstytojų mainai...> TD7
	Tarpkultūrinės kompetencijos	< ...ugdo tarpkultūrinės kompetencijas...> TD2 < dėstytojų ir darbuotojų komunikavimas užsienio kalba...>TD3 <... bendruomenės ir kolegijos tarpkultūrinių kompetencijų plėtra...> TD5
	Studijų programos užsienio kalba	<...Tarptautiškumas apima ir studijų programų dėstomų užsienio kalba skaičius...>TD3 <... jungtinės studijų programos...> TD7 <...Skaitmeninis tarptautinis mokymasis...> TD7
	Tarptautiniai projektai	< tarptautiniai projektai...>TD3 < ...dalyvavimas tarptautiniuose projektuose...> TD5
	Mokslinė veikla	< ...tarptautinės konferencijos...> TD3 Tarptautinių mokslinių projektų rengimu ir įgyvendinimu, bendrų mokslinių veiklų darbų rengimu. TD4
	Naujovių diegimas	<Naujovių diegimas studijų procese...>TD 5

Be kita ko, eksperto nuomone, tarptautiškumas yra ir < ... *tarptautinis studijų kryptių ir institucinis vertinimas, tarptautinis ankstesnio mokymosi pripažinimas...*> (TD7).

Paprašius tyrimo dalyvių nurodyti, kaip jie supranta tarptautiškumo matavimo rodiklius, „*tarptautiškumas matuojamas kiekybiniais ir kokybiniais KPI*“ (TD1). Dauguma ekspertų nurodė, kad pagrindinis matavimo rodiklis yra „*atvykstančių ir išvykstančių studentų ir dėstytojų skaičius*“ (TD2,

TD3, TD4, TD6, TD7) . Visgi ekspertai mano, kad tarptautiškumo <...kita pridėtinė vertė- patirtys, galimybė kurti studijų procesą kartu...> (TD2). Norint nustatyti institucijos tarptautiškumą <...racionalu matuoti pagal išsikeltų tikslų ir numatytų rodiklių pasiekimo lygį kasmet> (TD5).

Siekiant nustatyti, kokie tikslai yra siejami su tarptautiškumu, buvo užduotas klausimas „, Kokie, jūsų nuomone, pagrindiniai tarptautiškumo tikslai ?“. Gauti atsakymai buvo susiskirstyti į pagrindines potemes.

5 lentelė. Tarptautiškumo tikslai

Tema	Potėmė	Patvirtinantys teiginiai
Tarptautiškumo tikslai	Studijų kokybės gerinimas	< gerinti studijų kokybę>TD1 < Studijų kokybės gerinimas...> TD3 <Modernizuoti studijas diegiant turinio ir mokymo metodų naujoves, tarptautinį aspektą studijose...>TD5
	Veiklos konkurencingumas	<... didinti veiklos konkurencingumą> TD1
	Studijų proceso tarptautiškumas	Plėtoti studijų proceso tarptautiškumą. TD4
	Judumo užtikrinimas	Plėtoti dėstytojų tyrėjų ir darbuotojų kompetencijas pasitelkus judumą TD4
	Tarpkultūrinių kompetencijų plėtra	< ugdyti tarpkultūrines kompetencijas...>TD2 Plėsti tarpkultūrines kompetencijas, ypač, užsienio kalbų.TD5 Skatina tarpkultūrinę įvairovę, padeda geriau suprasti pasaulį, skatina naujų idėjų generavimą ir bendradarbiavimą tarp skirtingų šalių ir kontekstų. TD7
	Mokslo taikomosios veiklos modernizavimas	Plėtoti mokslo taikomosios veiklos tarptautiškumą TD4 Plėtoti mokslo taikomąją veiklą drauge su užsienio partneriaisTD5
	Gerosios patirties sklaida	Dalintis gerąja patirtimi. TD4 Dalintis patirtimi. TD5 Žinių vadyba tarptautiniame lygmenyje, pasikeitimas žiniomis, idėjomis, moksliniais tyrimais, jų rezultatais, naujų projektų įgyvendinimas. TD6

Aukštosios mokyklos valdymas yra siejamas su vertybių nustatymu mokyklos viduje, sprendimų priėmimo procesais ir resursų paskirstymu, misija ir tikslais (Marginson, Considine, 2000 cituojama pagal Barzelis, Mejerė, Šaparnienė, 2013). Vertinant misiją ir tikslus, analizuojama, ar institucijos misija ir tikslai yra tinkami aukštajai mokyklai ir suderinti su jos statutu; ar misija yra patvirtinta valdančiosios tarybos ir paskelbta viešai; ar misijos apraše yra apibūdintas institucijos išskirtinumas, nurodyta, kaip ji tenkins visuomenės poreikius ir kokie studentai joje studijuos; ar ji

atspindi mokyklos tradicijas ir ateities viziją; ar institucijos tikslai yra konkretūs ir realūs, suderinti su turimais ištekliais (Savickienė, Pukelis, 2004).

Aukštosios mokyklos strateginis veiklos planas turi atitikti aukštosios mokyklos misiją, mokslo ir studijų veiklą reglamentuojančius teisės aktus bei atsižvelgti į šalies mokslo ir studijų politikos, Europos aukštojo mokslo erdvės ir Europos mokslinių tyrimų erdvės nuostatas. Strateginio veiklos plano dalys (esamos situacijos analizė, veiklos prioritetai ir tikslai, uždaviniai, įgyvendinimo priemonės, ištekliai, numatomi veiklos rodikliai) turi būti tinkamos ir pagrįstos, taip pat vykdoma reguliari strateginio veiklos plano įgyvendinimo stebėseną, stebėsenos rezultatai panaudojami veiklos valdymo tobulinimui. Ekspertams buvo užduotas klausimas „*Ar jūsų institucija yra parengusi Tarptautiškumo strategiją? Jei taip, kaip jūs vertinate kolegijos tarptautiškumo strategiją?*” Dauguma ekspertų atsakė, kad institucijos yra parengusios tarptautiškumo strategijas, vienas ekspertas atsakė, kad „*tarptautiškumo strategija integruota į bendrą kolegijos strategiją*” (TD4). Eksperto nuomone, <... *tarptautiškumo strategija atliepia bendrąją kolegijos strategiją, numato konkrečias priemones tarptautiškumui didinti ir konkrečias personalo atsakomybės ribas.*> (TD1). Kitas ekspertas vertindamas tarptautiškumo strategiją, teigia, kad „*strategijoje suformuluoti aiškūs uždaviniai ir numatytos priemonės uždaviniams pasiekti*” (TD3). Tarptautiškumo strategija yra vertinama, kaip <... *esminių nuostatų dokumentas- kaip ir ko sieksime šioje srityje..... įgyvendinimui tikslinga rengti mokslo metų laikotarpį apimančias konkrečias programas.*> (TD5). Kitas ekspertas pritaria, kad <... *joje iškelti tikslai ir kokio proveržio tikimasi įgyvendinant tikslus.*> (TD7)

Aukštųjų mokyklų autonomija grindžiama akademine laisve ir pagarba žmogaus teisėms. Tai suteikia Lietuvos aukštosios mokyklos laisvę spręsti dėl bendradarbiavimo su užsienio partneriais, verslo įmonėmis ir kitomis organizacijomis formų, rinktis partnerius šalyje ir užsienyje, taip pat savarankiškai spręsti studijų programų ir užsienio studentų studijų valdymo klausimais. Autonomija suteikti galimybę laisvai veikti tarptautinio švietimo ir bendradarbiavimo srityje. Aukštųjų mokyklų jungimasis į tarptautinės partnerytės tinklus yra svarbus jų plėtrai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais. Visos aukštosios mokyklos siūlo platų studijų programų anglų kalba spektrą, todėl užsienio studentai gali rinktis studijas regionuose. Buvo siekiama nustatyti ekspertų požiūrį į kolegijų tarptautiškumo veiklą stipriausias veiklas ir tobulintus aspektus.

6 lentelė. Tarptautiškumo veiklą stiprioji pusė ir tobulinti aspektai

Tema. Tarptautiškumo stiprioji pusė / potėmės	Patvirtinantys teiginiai	Tema. Tobulintini aspektai. Potėmės	Patvirtinantys teiginiai
Tarptautinių partnerių tinklų išlaikymas	Bendradarbiavimas su partneriais. TD2	-	-

	Įtvirtintas strateginių partnerių tinklas TD5 Tarptautinio tinklo išlaikymas TD6		
Tarptautinėms veiklos motyvuoti dėstytojai	Motyvuotų dėstytojų grupė TD5	-	-
Užsienio studentų skaičius	Studijuojančių studentų užsieniečių skaičius TD3	Užsienio studentų skaičius	Užsienio studentų priėmimas TD2
Tarptautiniai projektai	Projektinė veikla. TD2	Tarptautiniai projektai	Tarptautinių projektų rengimą TD5 Tarptautiniai projektai TD3
-	-	Mokslo taikomosios veiklos tarptautiškumas	Mokslo taikomosios veiklos tarptautiškumą TD4 Mokslinę veiklą TD5 Tarptautinės konferencijos, mokslinių publikacijų rengimas su užsienio partneriais TD3
		Studijų programų pritaikymas dėstyti užsienio kalba	Užsienio dėstytojų pritraukimas skaityti paskaitų ciklus arba dėstyti visą studijų dalyką TD3
Judumas	Dėstytojų mainai TD3 Akademinio personalo tarptautinis judumas	Judumas	Reikia didinti išvykstamojo judumo apimtį TD1
-	-	Tarpkultūrinės kompetencijos	Studentų ir dėstytojų tarpkultūrinės kompetencijos TD7

Ekspertai nuomone tarptautiškumo stipriosios pusė yra tarptautinių partnerių tinklų išlaikymas, tarptautinėms veikloms motyvuoti dėstytojai, užsienio studentų skaičius, įgyvendinami tarptautiniai projektai, judumas. Tarptautinių veiklų tobulinti aspektai, ekspertų nuomone, yra mokslo taikomosios veiklos tarptautiškumas, tarptautiniai projektai, studijų pritaikymas dėstyti užsienio kalba, užsienio studentų priėmimas, tarpkultūrinės kompetencijos, judumo apimtys.

Pasauliniuose tyrimuose, yra nustatyta, kad pagrindinės tarptautiškumo veiklų varomosios jėgos yra institucijos lyderystė ir tarptautinių ryšių skyriai. Siekiant nustatyti ekspertų nuomonę šiuo klausimu, buvo pateiktas klausimas „*Kaip jūsų institucijoje yra koordinuojamos veiklos tarp institucijos padalinių? Kaip jos prisideda prie „tarptautiškumo namuose“ ir tarptautiškumo veiklos efektyvumo?*“. Tarptautinių veiklų koordinacija paskirsčiusi įvairiai. Dviejų ekspertų teigimu, tarptautinė veikla „valdoma centralizuotai, todėl nėra būtinybės koordinuoti šios veiklos tarp atskirų padalinių. Atskiri padaliniai (fakultetai) vykdo savo veiklos planus, kuriuose numatytos tarptautiškumo veiklos savo pobūdžiu yra panašios – abipusis judumas, studijų programų užsienio kalba rengimas, užsienio dėstytojų pritraukimas, mokslinės veiklos tarptautinimas ir kt.“ (TD1), „kolegijoje padalinių nėra“ (TD4). Visgi dauguma ekspertų nurodo, kad „Koordinuoja tarptautinių ryšių skyrius. Nors didžioji dalis nurodymų ir veiklų perkeliama į fakultetus dėl atskirų padalinių neveiklumo“ (TD2). „Šias veiklas koordinuoja Tarptautinių ryšių skyrius: teikia informaciją fakultetams, katedroms apie sąlygas ir galimybes dalyvauti akademinėse mainų vizituose, tarptautiniuose projektuose, konsultuoja studentus, dėstytojus ir kitus darbuotojus, kartu su fakultetu ir kolegijos administracija organizuoja tarptautines savaites, kitus renginius“ (TD5). „Kolegijoje yra tarptautinių ryšių ir projektų tarnyba, kuri koordinuoja tarptautines veiklas instituciniu lygiu. Fakultetuose yra ERASMUS koordinatoriai, kurie palaiko ryšius su TRPT ir koordinuoja tarptautiškumo veiklas fakultetuose“ (TD7). „Įkurtas tarptautinių ryšių skyrius. Dėstytojai dalyvauja projektuose, konferencijose nuotoliniu būdu bei kontaktiniu būdu, turi Erasmus studentus, pilnų studijų, priima užsienio delegacijas“ (TD6). „Institucijoje yra Tarptautinių ryšių skyrius, kuris koordinuoja tarptautines veiklas institucijoje, Fakultetai turi priskirtus tarptautinius koordinatorius, dirbančius Tarptautinių ryšių skyriuje. Tarptautinės veiklos vykdomos ir fakultetuose, katedrose inicijuojant projektines veiklas, kviečiant užsienio dėstytojus, dėstytojai su partneriais iš užsienio rengia bendras publikacijas“ (TD3).

Tinkamas žmogiškųjų išteklių skaičius yra svarbus kokybiškoms veikloms atlikti. Nuo aukštojo mokslo finansavimo priklauso dėstytojų atlyginimai bei studijų materialinis aprūpinimas. Siekiant studijų kokybės, didelis dėmesys turi būti skiriamas dėstytojų žmogiškojo intelektualinio potencialo vystymui, kompetencijų stiprinimui. Svarbios yra kvalifikacijos kėlimo galimybės stažuojantis užsienio universitetuose, susipažįstant su inovatyviomis dėstytojų ir tyrimų vykdymo metodikomis, tendencijomis ir pasauliniais pasiekimais dėstytojų srityje, didinant stažuotojų finansavimą.

Bolonijos procese aktualizuojamas tarptautinis judumas studijuojant ir įsidarbinant kaip veiksminga studentų kompetencijų ir įsidarbinimo galimybių plėtros priemonė. Lietuvos aukštosiose mokyklose siūlomos studijos užsienio kalba. Klausimu „*Kaip jūs vertinate turimus žmogiškuosius*

išteklius įgyvendinant ir užtikrinant kolegijos tarptautines veiklas?” buvo siekiama sužinoti ekspertų nuomonę apie esamą padėtį kolegijose. Nuomonės išsiskyrė į dvi grupes. „Esamų išteklių pakanka, tačiau būtina skirti daugiau dėmesio personalo anglų kalbos gebėjimų tobulinimui”. (TD1), „Žmogiškųjų išteklių pakanka įgyvendinant tarptautines veiklas. Vertiname labai gerai. Reitinguose pagal įgyvendintas tarptautiškumo veiklas pirmaujame”. TD6

Dauguma ekspertų mano, kad „Išteklių yra per mažai, pvz. priėmimą ir užsienio studentų studijų koordinavimą turėtų vykdyti asmuo, konkrečiai atsakingas už tik šias veiklas. Jis turėtų konsultuoti stojančius, peržiūrėti jų galimybes studijuoti kur ir kokioje studijų programoje. Vėliau koordinuoti visą studijų procesą. Dabar visi už viską ir kartais niekas už nieką” (TD2), “Tarptautinių ryšių skyriuje turėtų būti atskiras etatas darbuotojui, kuris dirbtų su informacijos pateikimu svetainėje, soc. tinkluose užsienio kalba, dokumentų, reglamentuojančių studijų procesą vertimu į užsienio kalbą” (TD3), „Yra dalis motyvuotų dėstytojų, darbuotojų ir studentų, kurie iniciatyviai dalyvauja tarptautinėse veiklose. Tai yra mūsų kolegijos stipri pusė. Tačiau dalis dėstytojų nepakankamai moka užsienio kalbas, ypač anglų. Tai labai apriboja dalyvavimą tarptautinėse veiklose” (TD5) , „Tarptautinių ryšių ir projektų tarnyba galėtų būti skaitlingesnė”. (TD7) , “ Žmogiškuosius išteklius būtina stiprinti” (TD4).

Studijų kokybė yra siejama su tarptautine aukštosios mokyklos veikla, pvz. kaip aukštojoje mokykloje numatyta mokslo ir studijų veiklos tarptautiškumo strategija (įskaitant tarptautiškumo rodiklius), jos įgyvendinimui taikomos nusistatytos priemonės ir atliekamas šios veiklos veiksmingumo matavimas (netaikoma kolegijoms, išskyrus atvejus, kai tai numatyta jos strateginiuose dokumentuose; ar aukštojoje mokykloje atliekamas tarptautiškumo aspektų integravimas į studijų ir mokslo (meno) veiklos turinį.

Tarptautiškumo aspektų integracija į studijų programas įgyvendinama įvairiais būdais. Tarptautinės veiklos nėra įmanomos be užsienio kalbų mokėjimo. „Visose studijų programose yra dėstomas specialybės užsienio kalbos dalykas, skirtas pasirengti profesionaliai bendrauti su užsienio kolegomis, sklandžiai dalyvauti mainų programose. Dalyje studijų programų dėstoma ir antroji užsienio kalba. Dažniausiai studentai užsienio kalbas studijuoja 1, 2 arba 3 semestruose, tai leidžia studijuoti Erasmus mobilumo studijose / praktikoje nuo antro kurso. Dalis studijų dalykų lietuviškose programose dėstomi anglų kalba. Užsienio šalių studentai, studijuojantys užsienio kalba pilnose studijose, baigiamuosius darbus taip pat rengia užsienio kalba” (TD1), užsienio kalbos kompetencija yra plėtojami ir per „Studijų dalykuose privalomi šaltiniai užsienio kalba, rengiant baigiamuosius darbus privalomi užsienio šaltiniai, studijų programas pritaikomos dėstyti užsienio kalba - rengiama

mokymosi medžiaga ir pateikiama virtualioje mokymosi aplinkoje Moodle. Studentams, išvykus Erasmus mainais studijuoti ar praktikai, užskaitomi kreditai” (TD3).

Kaip vienas iš tarptautiškumo tikslų ekspertų buvo įvardintas naujovių diegimas į studijų procesą “ *įgyvendinant studijų programas Studijų programos komitetas ir dėstytojai nuolat seka turinio, mokymo metodų ir kt. naujovės, kurių dauguma generuojama tarptautiniuose kontekstuose, stengiamasi šias naujoves pritaikyti ir įdiegti; užsienio dėstytojų paskaitos, kurios skaitomos šių dėstytojų vizitų metu. Į studijų turinį paprastai integruojamos naujos temos, susiję su naujovėmis toje srityje.*” (TD5), “*integruojamos atskiros temos, naudojamas tarptautinė literatūra*” (TD4).

Tarptautiškumas neatsiejamas nuo tarptautinio akademinio judumo todėl “ *įgyvendinant studijų programas stengiamasi, kad kiekvienas studentas turėtų informaciją apie ERASMUS+ ir kitas mobilumo programas, ir jomis pasinaudotų. Studijų programų turinyje siekiama tarptautinio konteksto*” (TD7). “Tarptautiškumas namuose” suteikia sąlygas nemobiliems studentams dalyvauti tarptautinėse veiklose “ *į studijų turinį integruojami - LMA konkursų metu pakviesti profesoriai skaityti paskaitas, Erasmus dėstytojai, užsienio verslo atstovai, BIP....*” (TD6).

Koleginiuose studijose yra labai svarbi profesinė praktika ir patirtis, todėl “ *kalbama apie teisinę bazę ES ir kitose šalyse, supažindinama su geriausia tarptautine profesine patirtimi, rekomenduojama atlikti tarptautines praktikas, dalyvaujama tarptautinėse organizacijose*”. (TD2).

3.3. Vidinė kolegijų aplinka

Valstybės kontrolės audito (2021) ataskaitoje teigiama, kad siekiant geresnės aukštojo mokslo kokybės ir didesnio tarptautinio pripažinimo, turėtų būti sukurtos reikalingos sąlygos, kurios derėtų su aukštosios mokyklos misija, tradicinėmis ir moderniomis vertybėmis, padėtų mokyklai tapti konkurencingesne ir užtikrinti visuomenės ir valstybės poreikių įgyvendinimą.

Edukacinė ir socialinė aplinka turi nemažą įtaką tinkamumas kokybiškoms “ tarptautiškumo namuose” veikloms. 6 iš 7 ekspertų įvertino, kad edukacinė aplinka yra tinkama, < ...> ji nuolat tobulinama “ (TD1), “ *tinka puikiai, viską įgyvendiname. Turime visus išteklius*”. (TD6). Ekspertas mano, kad “ *aplinka yra tinkama, tik reikia noro. Jei yra noras, bet kokią aplinką galima padaryti tinkančia savo veiklai*” (TD2), kitas ekspertas tam ir pritaria, kad “ *edukacinė aplinka iš esmės yra tinkama, sąlygos tokiai veiklai yra sudaromos, reikia tik motyvacijos daryti, dalyvauti*” (TD5). Edukacinės aplinkos tinkamumui pagerinti “ <...> *prie edukacinės aplinkos tinkamumo kokybiškoms “tarptautiškumo namuose” veikloms prisideda įdarbinami dėstytojai užsieniečiai skaityti visą studijų*

dalyką, keliami į virtualią mokymosi aplinką Moodle jų paskaitų įrašai anglų kalba, integruojami užsienio studentai į LT studentų grupes” (TD3).

Socialinė aplinka tarp apklaustųjų ekspertų esančiose kolegijose yra labai skirtinga. 4 ekspertai mano, kad socialinė aplinka yra tinkama kokybiškoms “ tarptautiškumo namuose” veiklos. “ *Socialinė aplinka yra palanki. Užsieniečiams studentams yra teikiam nuolatinė pagalba, siekiant, kad jie integruotųsi į kolegijos socialinę aplinką” (TD1), “ manau, kad socialinė aplinka yra tinkama- dėstytojų ir darbuotojų tarpusavio santykiai iš esmės yra geri, dauguma kolegų yra geranoriški, stengiasi būti tolerantiški vieni kitų nuomonėms ir iniciatyvoms” (TD6).* Visgi, ekspertai mano, kad “ *socialinė aplinka turi būti tobulinama - trūksta bendrų veiklų, skatinančių tarpkultūriškumą, užsienio ir LT studentams, kad galėtume užtikrinti tarpusavio tarpkultūrinę komunikaciją” (TD3), “ kolegijoje šias veiklas galima atlikti. Pasiūlius naujoves, niekada iš administracijos negaunamas neigiamas atsakymas. Pagrindus savo veiklą - gaunama ir parama, ir palaikymas. Kitų dalyvių įsitraukimas yra įvairus, bet priklauso nuo norinčiojo kantrybės ir užsispyrimo” (TD2).*

3.4. Studijos ir jų kokybės vertinimas

Mokslinėje literatūroje kokybės samprata yra apibrėžiama: kokybė kaip išskirtinumas; kokybė kaip atitiktis standartams; kokybė kaip klientų pasitenkinimo lygis; kokybė kaip susitarimas ir kokybė kaip tikslų pasiekimo efektyvumas (Harvey ir Green, 1993). Aukštojo mokslo teikiama vertė priklauso nuo studijų kokybės.

Aštuonioliktos Vyriausybės programoje numatyta, kad studijų kokybė yra prioritetas visais aukštojo mokslo lygmenimis (LRV programa, 2020). 2021 m. valstybinio audito ataskaitoje pateikiama, kad studijų kokybė aukštosiose mokyklose užtikrinama nepakankamai, nes studijų kokybės užtikrinimo priemonės ir jų taikymas turi trūkumų, tobulintinas studijų programų rengimas ir vykdymas, nepakankama studijų tarptautiškumo plėtra.

Šiame darbe nagrinėjama studijų kokybė tarptautiškumo kontekste, nes „ Studijų kokybės užtikrinimas yra prioritetinė aukštojo mokslo politikos ir vadybos sritis, svarbiausias pasitikėjimo Europos aukštuoju mokslu šaltinis (Bukarešto komunikatas, 2012)”. Aukštojo mokslo institucijų veikla neatsiejama nuo Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo gairių ir nuostatų (ESG 2015) įgyvendinimo, vadovavimasis jomis yra privalomas ir pagal Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymą.

Studijų kokybė pirmiausiai užtikrinama per aukštųjų mokyklų ir studijų programų vidinį įsivertinimą ir veiklos gerinimą, išorinį įvertinimą bei akreditavimą; sistema paremta tarptautiniais

kokybės užtikrinimo standartais. Lietuvoje studijų kokybė užtikrinama valstybiniu lygmeniu, centralizuotai. Studijų kokybės užtikrinimo sistema ir išorinio vertinimo instrumentai sukurti vadovaujantis ESG bei Lietuvos Respublikos MSI. Nors pirminė atsakomybė už studijų kokybę tenka aukštosioms mokykloms, studentų ir visuomenės interesai gauti kokybišką išsilavinimą yra apsaugoti licencijavimo mechanizmu.

Aukštųjų mokyklų vertinimo metodikoje (2020), nurodoma, kad aukštoji mokykla yra vertinama pagal keturias vertinimo sritis: valdymas, kokybės užtikrinimas, studijos ir mokslas bei poveikis regionui ir visai šalies raidai. 3.2. rodiklio „Studijų, mokslo (meno) tarptautiškumas“ kriterijai „3.2.1. Aukštojoje mokykloje numatyta mokslo (meno) ir studijų veiklos tarptautiškumo strategija (įskaitant tarptautiškumo rodiklius), jos įgyvendinimui taikomos nusistatytos priemonės ir atliekamas šios veiklos veiksmingumo matavimas (netaikoma kolegijoms, išskyrus atvejus, kai tai numatyta jos strateginiuose dokumentuose) 3.2.2 Aukštojoje mokykloje atliekamas tarptautiškumo aspektų integravimas į studijų ir mokslo (meno) veiklos turinį“ (Aukštosios mokyklos veiklos vertinimo metodika, 2020).

„Tarptautiškumui namuose“ užtikrinti taikomi studijų kokybės užtikrinimo elementai taikomi kolegijose yra įvairūs. „*Studijų kokybės užtikrinimo sistema yra sertifikuota LST EN ISO 9001: 2015, atskirai neišskiriant „tarptautiškumo namuose“ elementų. Tarptautiškumas namuose yra užtikrinamas pagal Kokybės vadovo procedūrą tarptautiškumui valdyti*“ (TD1).

„*Visų pirma vertinama, kokio intensyvumo ir lygio yra tarptautiškumo veiklos: vertinama, kiek studentų užsieniečių mokosi atskirose studijų programose, koks yra studentų ir dėstytojų išvykstamasis ir atvykstamasis mobilumas kiekvienoje studijų programoje, kokie yra mokslinės veiklos rezultatai (publikacijos tarptautiniuose leidiniuose), organizuotų tarptautinių mokslo ar praktinių renginių skaičius ir kt. Planuojamos priemonės tarptautiškumui stiprinti metinėse veiklos programose; įgyvendinant suplanuotas veiklas vertinami: kylantys iššūkiai, ieškoma ir taikomos atitinkamos priemonės jiems spręsti; dalinamasi gerąja patirtimi kolegų ir studentų tarpe*“ (TD5), „*jungtinių ir dvigubo diplomo studijų programų skaičius, atvykstančių studentų ir dėstytojų skaičius, dėstytojų ir studentų nuomonės apie tarptautiškumo situaciją kolegijoje tyrimai, jungtiniai taikomieji tyrimai ir projektai su užsienio aukštosiomis mokyklomis. yra nustatomi rodikliai ir juos įgyvendiname*“ (TD7), „*Mobilumo langai studijų programose, tarptautiniai projektai, tarptautinės savaitės, dėstytojų įsitraukimas į mobilumo veiklas, įsitraukimas į tarptautines asociacijas/draugijas, rengiamos bendros publikacijos su užsienio dėstytojais, tarptautinės konferencijos*“ (TD3). Tik vienas ekspertas atsakė „*negaliu atsakyti, nes kokybė ne mano sritis*“ (TD2).

Vidinės studijų kokybės priemonės tarptautinių veiklų vertinimui ir užtikrinimui naudojamos „*tarptautinės veiklos vertinamos vadybinės vertinamosios analizės metu (kasmet vertinamas tarptautinės veiklos įgyvendinimo veiksmingumas), taip pat taikoma refleksija po*

tarptautinės studentų, dėstytojų studijų ir praktikų patirties” (TD1), “ tarptautinių veiklų vertinimui naudojamos atsakingų darbuotojų ataskaitos už mokslo metus - Tarptautinių ryšių skyriaus, fakultetų, tarpinių kolegijos strateginių rodiklių stebėsena (mokslo metų pradžioje) ir kt.” TD5.

“ Įvairios studentų ir dėstytojų apklausos studijų kokybės, renginių kokybės klausimais” (TD7). “ Vidinės apklausos” (TD6), “ Modulių atestacija” (TD5), “ Kokybės sistemoje aprašytas Tarptautinių ryšių planavimo, dalyvavimo tarptautinėje veikloje procesas, numatyti proceso dalyviai ir proceso šeimininkai. Strateginiame plane numatyti strateginių tikslų pasiekimų vertinimo kriterijai ir jų reikšmės (Priemonių grupės: tarptautinių studentų pritraukimas; dėstytojų kontingento stiprinimas; dėstytojų akademinis mobilumas; dėstytojų iš užsienio aukštųjų mokyklų pritraukimas; studentų akademinis mobilumas; bendradarbiavimo sutartys su tarptautiniais partneriais; projektinė veikla)” (TD3), “ Dažniausia kiekybinė išraiška, nors gal turėtų būti kitaip. Pasikartosiu kokybė ne mano sritis” (TD2).

Tarptautinių veiklų dalyvių nuomonė yra svarbi todėl buvo klausiama, kokias priemones naudojate tarptautinių veiklų dalyvių nuomonei įvertinti? *“ Refleksija, kasmetinė darbuotojų apklausa, strateginės sesijos” (TD1), “ specialių tarptautinių veiklų dalyvių apklausų nevykdome. Tačiau vykdome dėstytojų, darbuotojų, studentų ir absolventų apklausas apie pasitenkinimą darbu ir studijomis, kuriose apklausų dalyviai pareiškia savo nuomones ir apie dalyvavimą, įsitraukimą į tarptautines veiklas” (TD4), “ Šią veiklą atlieka tarptautinių ryšių skyrius. Atliekamas apklausa” (TD5), “ Pokalbiai su išvykusiais ir atvykusiais Erasmus studentais, pokalbiai su dėstytojais dalyvavusiais Erasmus mainuose” (TD3), “ Pokalbiai, apklausos “ (TD2).*

Įtaką Lietuvos švietimo pokyčiams turėjo UNESCO ir Europos Sąjunga. 1999 m. prasidėjo Bolonijos procesas, kuriame Lietuva dalyvauja nuo pat pradžių. Aukštojo mokslo kokybei užtikrinti buvo 1999 m. ratifikuota Lisabonos konvencija. 2015 m. Beniliukso šalys buvo pirmosios Europoje, kurios tarpusavyje susitarė dėl automatinio aukštojo mokslo diplomų pripažinimo. 2019 m. pradžioje įsigaliojo ir pradėta taikyti trišalė Lietuvos, Latvijos ir Estijos vyriausybių sutartis dėl automatinio su aukštuoju mokslu susijusių kvalifikacijų pripažinimo. 2021 m. lapkričio mėn. ratifikuota Globalaus su aukštuoju mokslu susijusių kvalifikacijų pripažinimo konvencija. SKVC vykdo studijų kokybės užtikrinimo aukštajame moksle stebėseną organizuodamas išorinį aukštųjų mokyklų, studijų programų vertinimą. Išorinio vertinimo rezultatų panaudojimas „tarptautiškumo veikloms”: „Išorinio vertinimo rekomendacijos yra privalomos, todėl rengiamas veiklos gerinimo planas bei veiklos pažangos ataskaita.” (TD1), *“ tai nekvestionuojama, jei neatliepsi rekomendacijų, gali kilti grėsmė nebevykdyti programų. Rezultatai peržiūrimi ir sudaromi planai juo pasiekti” (TD2). “ Studijų procesas, studijų programos, studijų kokybės užtikrinimo procesas, o tuo pačiu ir tarptautiškumo aspektai, tobulinami atsižvelgiant į ekspertų pateiktas rekomendacijas” (TD3), “ Tobulinant studijų programas” (TD4). “Po institucinio ir studijų kryptių vertinimų yra svarstomos ekspertų pateiktos*

rekomendacijos, rengiami kolegijos veiklos, studijų kryptių tobulinimo planai ir jie įgyvendinami” (TD5), “ Per paskesnės veiklos planų įgyvendinimą” (TD7), “ Rašomas veiksmų planas” (TD6).

3.5. „ Tarptautiškumo namuose” poveikis institucijos veiklai

“ Tarptautiškumo namuose “ veiklų poveikis institucijos veiklai “ Studijų dalykų turinio atnaujinimas, naujų studijų dalykų įvedimas, patobulintos studentų kompetencijos, dvigubo laipsnio programa, tikslingesnis ir sistemingesnis bendradarbiavimas studijų ir mokslinių tyrimų srityje, patobulinti dėstytojų užsienio kalbos įgūdžiai” (TD1). “ Tarptautiškumas namuose padeda kolegijai tobulėti, rasti, pritaikyti ir diegti naujoves, dalintis patirtimis, plėtoti kokybės kultūrą, gerinti studijų, mokslinės veiklos kokybę” (TD5), “ Akademinė bendruomenė tampa vis labiau multikultūriška ir draugiška kitų šalių žmonėms didelis. Kuriamos strateginės partnerystės”. (TD4), “Kokybiškesnės studijos” (TD3), “ didinamas institucijos žinomumas, plėtojami dėstytojų, darbuotojų, studentų komunikacijos užsienio kalba gebėjimai, veiklos tarptautiniuose projektuose, kuriuose sukuriami produktai studijų procesui (pvz. metodikos, dalykų aprašai, mokymo medžiaga, nauji mokymo metodai ir pan.) prisideda prie studijų kokybės užtikrinimo” (TD7) , “ Manytina, teigiamas” (TD2) , “ Kaip jau minėjau, strateginės partnerystės, pietų Baltijos projektai, Nord Plus projektai, studentų trumposios studijos, praktikos. Visa tai sukurta per strategines partnerystes” (TD6).

IŽVALGOS

Atlikus išorinės kolegijų veiklos, įtakančios tarptautiškumą, veiksmų aplinkos analizę nustatyta, kad tarptautiškumo sąvoka dažnai naudojama strateginiuose ES, nacionaliniuose ir instituciniuose strateginiuose dokumentuose. Atlikus literatūros analizę galima teigti, kad aukštojo mokslo institucijų veikla remiasi viešojo valdymo idėjomis, didėjant veiklos apimčiai keičiamas ir valdymo būdas, skatinamas atvirumas ir bendradarbiavimas su tarptautinėmis institucijomis. Tarptautiškumo procesas palietė ir aukštojo mokslo institucijų valdymą. Siekiant stiprinti mokslo tarptautiškumą, aukštojo mokslo institucijos tarptautiškumo dimensiją integruoja į institucijos viziją, misiją, strategiją bei priima sprendimus dėl studijų tarptautiškumo plėtros tobulinimo galimybių.

Aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtrą galima apibūdinti kaip sudėtingą procesą, sąlygojamą globalizacijos reiškinių, kuris reikalauja pokyčių aukštojo mokslo institucijų valdymo srityje.

Išanalizavus ekspertų požiūrį į tarptautiškumą ir „tarptautiškumą namuose“ patirtį, galima teigti, kad tarptautiškumas siejamas su tarptautiniu bendradarbiavimu, judumo užtikrinimu, akademinės bendruomenės tarpkultūrinėmis kompetencijomis, studijų programomis vykdomomis užsienio kalba. Neatsiejama nuo tarptautiškumo yra naujovių diegimas studijų procese, atvirumas pasauliui bei genėjimas veikti skirtingose kultūrinėse aplinkose, kas neatsiejama nuo asmeninio ir institucinio tobulėjimo bei institucijų tarptautinio pripažinimo. Judumo dalyvių skaičius yra plačiausia naudojamas tarptautiškumo matavimo rodiklis. Institucijos matuoja savo tarptautiškumą moksliniais projektais ir darbas, bendru su tarptautiniais partneriais studijų procesų kūrimu, vertinant kasmet išsikeltų tikslų pasiekimą. Ekspertai įvardijo, kad studijų kokybės gerinimas yra vienas iš pagrindinių tarptautiškumo tikslų. Studijų proceso tarptautiškumas, tarpkultūrinių kompetencijų plėtra, mokslo taikomosios veiklos modernizavimas yra susiję su tarptautiškumo keliamais tikslais. Judumo užtikrinimas bei veiklos konkurencingumas bei gerosios patirties sklaida prisideda prie keliamų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo. Institucijos turi pasirengusios tarptautiškumo strategijas arba jas integravusios į bendras kolegijų strategijas, nes kolegijų strateginiai dokumentai turi derėti su nacionaliniais ir tarptautiniais teisės aktais bei politikos nuostatomis. Tiek edukacinė, tiek socialinė aplinka yra nuolat tobulinama ir pritaikoma prie „tarptautiškumo namuose“ veiklų.

Ekspertų nuomone tarptautiškumo stipriosios pusės yra tarptautinėms veikloms motyvuoti dėstytojais, vykstantys akademiniai mainai, tarptautiniai projektai, studijų pritaikymas dėstyti užsienio kalba. Tarp labiausia tobulintinų tarptautiškumo veiksnių, yra išskiriama tarptautinė mokslinė veikla, užsienio studentų priėmimas bei žmogiškųjų išteklių, dirbančių tarptautinių rysių ar su užsienio studentais skyriuose. Kolegijose pasitelkiami įvairūs tarptautiškumo aspektų į studijų programas būdai, plačiausia paplitęs, tarptautinis turinys ir naujovės studijų programų kontekste,

platus užsienio kalbų naudojimas, užsienio dėstytojų skaitomos paskaitos, studijų programų pritaikymas dėstyti užsienio kalba, Erasmus+ studijos ir praktika bei mišrios intensyvios programos.

Lietuvos aukštasis mokslas yra veikiamas tarptautinio, nacionalinio, socialinio ir ekonominio konteksto. Didėjant globalizacijos poveikiui bei stiprėjant konkurencijai tarp aukštųjų mokyklų tiek tarptautiniu, tiek nacionaliniu (regioniniu) lygmeniu, studijų kokybė vaidina vieną iš pagrindinių vaidmenų.

Visuomenei teikiama aukštojo mokslo vertė neabejotinai priklauso nuo studijų kokybės. Studijų kokybė užtikrinama valstybiniu lygmeniu, centralizuotai. Studijų kokybės užtikrinimo sistema ir išorinio vertinimo instrumentai sukurti vadovaujantis ESG bei Lietuvos Respublikos MSI. Institucijose naudojami įvairūs studijų kokybės užtikrinimo elementai, bet dažniausia naudojamos metinės veiklos programų ataskaitos, taip pat kokybės užtikrinimo sistemos bei standartai. Vidinėmis studijų kokybės priemonėmis tarptautinių veiklų vertinimui ir užtikrinimui naudojama vadybinė vertinamoji analizė, refleksijos, metinės veiklos ataskaitos, vidinės apklausos bei strateginių tikslų pasiekimo vertinimo kriterijų matavimas. Išorinio vertinimo rezultatų panaudojimas “tarptautiškumo veikloms” yra privalomas. Visada atsižvelgiama į ekspertų rekomendacijas, rengiami veiklos tobulinimo planai, rengiamos pažangos ataskaitos, vyksta studijų programų tobulinimas.

Ekspertų nuomone „tarptautiškumo namuose“ turi įtakos studijų kokybei, nes jo įtakoje yra atnaujinamas studijų dalykų turinys, atsiranda nauji studijų dalykai, tobulinamos akademinės bendruomenės kompetencijos. „Tarptautiškumas namuose“ padeda tobulėti institucijos veiklai, akademinė bendruomenė tampa multikultūriška ir draugiška kitų šalių žmonių atžvilgiu, vyksta kokybiškesnės studijos, didinamas institucijos žinomumas, kuriami ir įgyvendinami tarptautiniai ir moksliniai projektai, stiprinamos strateginės partnerystės.

REKOMENDACIJOS

Institucijų/ fakultetų vadovybei:

1. Įvertinti „tarptautiškumo namuose“ lygį institucijose ir akademinuose padaliniuose lygi, siekiant pritraukti ir integruoti užsienio studentus, bet ir suteikti galimybių nacionaliniams studentams, kurie nedalyvauja judumo veiklose.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai:

1. Parengti Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtros strategiją 2024-2030 metams.

Studijų kokybės vertinimo centrui:

1. Aukštųjų mokyklų vertinimo metodikoje sukonkretinti ir nurodyti studijų tarptautiškumo vertinimo sritis ir kriterijus

Mokslininkams ir tyrėjams:

1. Atlikti naujus tyrimus, kurie identifikuotų institucijų „tarptautiškumo namuose“ poveikį studijų kokybei aukštosiose mokyklose, siekiant Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtros.

BIBLIOGRAFINIŲ ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Teisės ir kiti normatyviniai aktai:

1. Bolonijos proceso dokumentai. Prieiga per internetą: [Bolonijos procesas: nuo Sorbonos iki Paryžiaus | Švietimo, mokslo ir sporto ministerija \(lrv.lt\)](#)
2. Mokslo ir studijų įstatymas (2016). Prieiga per internetą: [XI-242 Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas \(lrs.lt\)](#)
3. Communication from the Commission on a Renewed EU agenda for Higher Education, 30 May 2017, Brussel. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0247&from=DA>
4. eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0625 ECTS User's Guide (2015). Prieiga per internetą: <https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/da7467e6-8450-11e5-b8b7-01aa75ed71a1>
5. Europos Tarybos ir UNESCO kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo europos regiono valstybėse konvencija (1997). Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9EFD5D1A2E34>
6. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas. Prieiga internetu; [I-1489 Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas \(lrs.lt\)](#)
7. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG 2015). Brussels. Prieiga per internetą: https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf.
8. Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2020 m. kovo 9 d. įsakymas Nr. V-32 „Dėl aukštųjų mokyklų veiklos vertinimo metodikos patvirtinimo“. Prieiga per internetą: [STUDIŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRO DIREKTORIAUS \(skvc.lt\)](#)
9. 2021–2030 m. Plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programa. Prieiga per internetą: [1016 Dėl 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto min... \(e-tar.lt\)](#)
10. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Plėtros programos. Prieiga per internetą: [Plėtros programos | Švietimo, mokslo ir sporto ministerija \(lrv.lt\)](#)
11. Valstybinė audito ataskaita (2021). Ar užtikrinama studijų kokybė aukštosiose mokyklose. Prieiga internetu [Ataskaita \(eurosai.org\)](#)
12. Susitarimas dėl Švietimo politikos (2021-2030). Prieiga internetu: [OdR2qpvYHyo.pdf \(lrv.lt\)](#)
13. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas „Naujos kartos Lietuva“. Prieiga internetu: [Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas „Naujos kartos Lietuva“ \(lrv.lt\)](#)
14. Lietuvos regioninės politikos Baltoji knyga 2017-2030. Prieiga internetu: [Lietuvos regioninės politikos BALTOJI KNYGA \(lrv.lt\)](#)
15. 2023–2024 metų valstybinių kolegijų tinklo stiprinimo veiksmų planas. Prieiga internetu: [46 Dėl 2023–2024 metų valstybinių kolegijų tinklo stiprinimo veiksmų plano patvirtinimo \(lrs.lt\)](#)
16. Valstybinė pažangos strategija „Lietuvos pažangos vizija“ Lietuva 2050“. Prieiga per internetą: [Seimas patvirtino Lietuvos ateities viziją „Lietuva 2050“ - Iš Seimo posėdžių \(lrs.lt\)](#)

Kiti šaltiniai:

17. Adomaitienė, J. Zubrickienė, I. (2019). Veiklos tyrimai, jų taikymo teorija ir praktika. Studijų knyga, Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
18. Altbach, P., H. de Wit. (2020). “Rethinking the Relevance of International Branch Campuses.” *International Higher Education* 101 (Spring): 14–16. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)
19. Altbach, P. G. (1982). Higher education in advanced developing countries. *Prospects*, 12(3), 293–310. doi.org/10.1007/BF02220174 [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)

20. Altbach, P. G., & Knight, J. (2007). The internationalization of higher education: Motivations and realities. *Journal of Studies in International Education*, 11(3–4), 290–305. doi.org/10.1177/1028315307303542 [Crossref], [Google Scholar]
21. Altbach, P. G., Reisberg, L., & Rumbley, L. E. (2009). *Trends in global higher education: Tracking an academic revolution. A report prepared for the UNESCO 2009 World Conference on Higher Education*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Prieiga per internetą: [https://www.cep.edu.rs/public/Altbach, Reisberg, Rumbley Tracking an Academic Revolution, UNESCO 2009.pdf](https://www.cep.edu.rs/public/Altbach,Reisberg,RumbleyTrackinganAcademicRevolution,UNESCO2009.pdf) [Google Scholar]
22. Altbach, P. G., & Teichler, U. (2001). Internationalization of exchanges in a globalized university. *Journal of Studies in International Education*, 5(1), 5–25. doi.org/10.1177/102831530151002 [Crossref], [Google Scholar]
23. Baker, S. 2020, August 3. How Covid-19 is Reshaping International Research Collaboration. *Times Higher Education*. Prieiga per internetą: www.timeshighereducation.com/news. [Google Scholar]
24. Bartner, R. (2014). *Thinking and Rethinking the University: the Selected Works of Ronald Barnett*. London: Routledge.
25. Beck, K. (2012). Globalization/s: Reproduction and resistance in the internationalization of higher education. *Canadian Journal of Education/Revue Canadienne de l'éducation*, 35(3), 133–148. Prieiga per internetą: [Google Scholar]
26. Bedenlier, S., & Zawacki-Richter, O. (2015). Internationalization of higher education and the impacts on academic faculty members. *Research in Comparative and International Education*, 10(2), 185–201. doi.org/10.1177/1745499915571707 [Crossref], [Web of Science®], [Google Scholar]
27. Beelen, J., and E. Jones. (2015). “Redefining Internationalization at Home.” In *The European Higher Education Area: Between Critical Reflections and Future Policies*, edited by A. Curai, L. Matei, R. Pricopie, J. Salmi, and P. Scott, 67–80. Cham: Springer Open International Publishing. [Crossref], [Google Scholar]
28. Beerkens, E. (2003). Globalisation and higher education research. *Journal of Studies in International Education*, 7(2), 128–148. doi.org/10.1177/1028315303007002002 [Crossref], [Google Scholar]
29. Biesta, G., Takayama, K., Kettle, M., & Heimans, S. (2021). Teacher education policy: Part of the solution or part of the problem. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 49(5), 467–470. doi.org/10.1080/1359866X.2021.1992926 [Taylor & Francis Online], [Google Scholar]
30. Brandenburg, U., H. de Wit, E. Jones, B. Leask, and A. Drobner. 2020. *Internationalization in Higher Education for Society (IHES), Concept, Current Research and Examples of Good Practice (DAAD Studies)*. Bonn: DAAD. Prieiga per internetą: [Google Scholar]
31. Brandenburg, U., & de Wit, H. (2011). The end of internationalization. *International Higher Education*, 2011(62), 15–17. doi.org/10.6017/ihe.2011.62.8533 [Google Scholar]
32. Bollaert, L. (2014). *A Manual for Internal Quality Assurance in Higher Education - with a special focus on professional higher education*, Bruxelles: EURASHE.
33. Bulajeva, T. ir Duoblienė, L. (2009). *Lietuvos švietimo politikos transformacijos*. Vilniaus universiteto leidykla.
34. Calleja, J. (Ed.). (1995). *International education and the university*. UNESCO Publishing. Prieiga per internetą: [Google Scholar]
35. Chea, S., & Lo, W. Y. W. (in press). International connectivity and employability in Cambodian higher education: A case study of developing employability skills in English language education. *Educational Research and Evaluation*. Prieiga per internetą: [Google Scholar]
36. Crossley, M. (in press). Policy transfer, context sensitivity, and epistemic justice: Commentary and overview. *Educational Research and Evaluation*. [Prieiga per internetą: Google Scholar]

37. Crowley-Vigneau, A., Baykov, A. A., & Kalyuzhnova, Y. (2020). Implementation of international norms in Russia: The case of higher education. *Higher Education in Russia*, 29(8–9), 39–54. doi.org/10.31992/0869-3617-2020-29-8-9-39-54 [Crossref]
38. Choudaha, R., and H. de Wit. 2014. “Challengers and Opportunities for Global Student Mobility in the Future: A Comparative and Critical Analysis.” In *Internationalization of Higher Education and Global Mobility* (19–34), edited by Bernard Streitwieser. Abington: Symposium Books. Prieiga per internetą: [Google Scholar]
39. Crăciun, D. 2018. “National Policies for Higher Education Internationalization: A Global Comparative Perspective.” In *European Higher Education Area: The Impact of Past and Future Policies*, edited by A. Curaj, L. Deca, and M. Pricopie, 95–106. Cham: Springer Open International Publishing. Prieiga per internetą: [Crossref], [Google Scholar]
40. De Wit, H., and P. Altbach. 2020, January 11. “Time to Cut International Education’s Carbon Footprint.” *University World News*. Prieiga per internetą: <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20200108084344396>. [Google Scholar]
41. de Wit, H., F. Hunter, L. Howard, and E. Egron Polak. 2015. *Internationalisation of Higher Education*. Brussels: European Parliament, Directorate-General for Internal Policies. Prieiga per internetą: [Google Scholar]
42. De Wit, H., L. Rumbley, D. Craciun, G. Mihut, and A. Woldegiyorgis. 2019. *International Mapping of National Tertiary Education Internationalization Strategies and Plans (NTEISPs)*. *CIHE Perspectives no. 12*. Chestnut Hill: World Bank/Center for International Higher Education, Boston College. Prieiga per internetą: [Google Scholar]
43. De Wit, H., F. Hunter, L. Howard, and E. Egron Polak. 2015. *Internationalisation of Higher Education*. Brussels: European Parliament, Directorate-General for Internal Policies. Prieiga per internetą: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540370/IPOL_STU\(2015\)540370_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540370/IPOL_STU(2015)540370_EN.pdf)
44. De Wit, H., L. Rumbley, D. Craciun, G. Mihut, and A. Woldegiyorgis. 2019. *International Mapping of National Tertiary Education Internationalization Strategies and Plans (NTEISPs)*. *CIHE Perspectives no. 12*. Chestnut Hill: World Bank/Center for International Higher Education, Boston College. Prieiga per internetą: [Google Scholar]
45. de Wit & Philip G. Altbach (2021) Internationalization in higher education: global trends and recommendations for its future, *Policy Reviews in Higher Education*, 5:1, 28–46. doi: [10.1080/23322969.2020.1820898](https://doi.org/10.1080/23322969.2020.1820898)
46. de Wit, H. (2011). Globalisation and internationalisation of higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 8(2), 241–248.
47. de Wit, H. (2011). Globalisation and internationalisation of higher education [Introduction to online monograph]. *Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento (RUSC)*, 8(2), 241–248. doi.org/10.7238/rusc.v8i2.1247 [Google Scholar]
48. de Wit, H., & Altbach, P. G. (2021). Internationalization in higher education: Global trends and recommendations for its future. *Policy Reviews in Higher Education*, 5(1), 28–46. doi.org/10.1080/23322969.2020.1820898 [Taylor & Francis Online], [Google Scholar]
49. de Wit, H., & Knight, J. (1996). *Strategies for internationalization of higher education: Historical and conceptual perspectives*. Prieiga per internetą: http://www.uni-kassel.de/wz1/mahe/course/module6_3/10_knight95.pdf [Google Scholar]
50. Ergin, H., H. de Wit, and B. Leask. 2019. “Forced Internationalization: An Emerging Phenomenon.” *International Higher Education* 97 (Spring 2019): 9–10. Prieiga per internetą: [Google Scholar]

51. Gasiūnaitė-Binkienė, M. (2018). Aukštojo mokslo studijų kokybės užtikrinimas pokyčių kontekste. Iš *International Security in the Frame of Modern Global Challenges*. (P. 31–41). Vilnius: Mykolas Romeris University, 2018.
52. Ge, Y., & Ho, K. C. (2018). Intra-Asia higher education mobilities. In G. Liu-Farrer & B. S. AYeoh (Eds.), *Routledge handbook of Asian migrations* (pp. 75–91). Routledge. Prieiga per internetą: [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
53. Ge, Y., & Ho, K. C. (in press). Belt and Road Initiatives: Implications for China's internationalisation of tertiary-level education. *Educational Research and Evaluation*. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)
54. Goodson, I., Petkutė, R. (2021). *Exchanging Tyrannies: The Impact of the Neoliberalisation of Higher Education in a Post-Soviet Country on Academics' Life and Work*. Routledge Handbook of the Sociology of Higher Education, second edition. London and New York: Routledge
55. Gregersen-Hermans, J., & Lauridsen, K. M. (Eds.). (2021). *Internationalising programmes in higher education: An educational development perspective*. Routledge. Prieiga per internetą: [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
56. Gumpert, P. J., & Snyderman, S. K. (2002). The formal organization of knowledge: An analysis of academic structure. *The Journal of Higher Education*, 73(3), 375–408. doi.org/10.1353/jhe.2002.0025 [\[Taylor & Francis Online\]](#), [\[Web of Science ®\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
57. Gürüz, K. (2011). *Higher education and international student mobility in the global knowledge economy* (2nd ed.). State University of New York Press. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)
58. Ge, Y. (2015). *Towards a world discipline: Internationalizing traditional Chinese medicine in universities in mainland China and Hong Kong* [Unpublished PhD thesis]. National University of Singapore. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)
59. Harman, G. (2005). Australian social scientists and transition to a more commercial university environment. *Higher Education Research & Development*, 24(1), 79–94. doi.org/10.1080/0729436052000318587
60. Hemsley-Brown, J., & Goonawardana, S. (2007). Brand harmonization in the international higher education market. *Journal of Business Research*, 60(9), 942–948. doi.org/10.1016/j.jbusres.2007.01.019
61. Ho, K. C., & Ge, Y. (2011). Education and human capital management in a world city: The case of Singapore. *Asia Pacific Journal of Education*, 31(3), 263–276. <https://doi.org/10.1080/02188791.2011.595058> [\[Taylor & Francis Online\]](#), [\[Web of Science ®\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
62. Hudzik, J. 2011. *Comprehensive Internationalization: From Concept to Action*. Washington, D.C: NAFSA. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)
63. Hong, M. (2020). A comparative study of the internationalization of higher education policy in Australia and China (2008–2015). *Studies in Higher Education*, 45(4), 768–779. doi.org/10.1080/03075079.2018.1553154
64. Horta, H. (2009). Global and national prominent universities: Internationalization, competitiveness and the role of the state. *Higher Education*, 58(3), 387–405. doi.org/10.1007/s10734-009-9201-5
65. Jakaitienė, A., Želvys, R., Raižienė, S., Dukynaitė, R. Stumbrienė, D., Vaitiekaitis, J., Ringienė, L., Žilinskas, J., Žilinskas, A. (2022). Vilniaus universitetas. P. 9–36.
66. Jekabsone, I. (2020). The Internationalisation of Higher Education in the Regions: Case of Latvia. *Economic Science for Rural Development Conference Proceedings*, 54, 139–147. doi.org/10.22616/ESRD.2020.54.017
67. Jones, E., and H. de Wit. (2014). “Globalized Internationalization: Implications for Policy and Practice.” *IIE networker* (Spring 2014): 28–29. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)

68. Jones, E., & de Wit, H. (2021). The globalization of internationalization? In D. N. Cohn & H. E. Kahn (Eds.), *International education at the crossroads* (pp. 35–48). Indiana University Press. Prieiga per internetą: [\[Crossref\]](#),
69. Juknytė-Petreikienė, I. (2010). Internacionalizuotų studijų kokybės vertinimas: teorija ir praktika. *Aukštojo mokslo kokybė, 2013, nr. 10, p. 48-77* [Internacionalizuotų studijų kokybės vertinimas : teorija ir praktika \(vdu.lt\)](#)
70. Kardelis, K. (2017). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras
71. Kerr, C. (1994). *Higher Education Cannot Escape History: Issues for the Twenty-First Century*. SUNY Series Frontiers in Education. Albany: State University of New York Press. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)
72. Knight, J. (1997). A shared vision? Stakeholders' perspectives on the internationalization of higher education in Canada. *Journal of Studies in International Education*, 1(1), 27–44. [doi.org/10.1177/102831539700100105](#) [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
73. Knight, J. (1999). *Internalisation of Higher education/ Quality and Internalisation in Higher Education*. OECD. Prieiga per internetą: https://read.oecd-ilibrary.org/education/quality-and-internationalisation-in-higher-education_9789264173361-en#page5
74. Knight, J. (2013). *The Changing Landscape of Higher Education Internationalisation – for Better or Worse?*. Perspectives: Policy and Practice in Higher Education 17 (3): 84–90.
75. Knight, J. (2008). *Higher Education in Turmoil: The Changing World of Internationalization*. Rotterdam: Sense Publishers. Prieiga per internetą: [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
76. Knight, J. (2020). “Knowledge Diplomacy: What Are the Key Characteristics?” *International Higher Education* 100: 38–39. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)
77. Knight, J. (2004). Internationalization remodeled: Definition, approaches, and rationales. *Journal of Studies in International Education*, 8(1), 5–31. [doi.org/10.1177/1028315303260832](#) [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
78. Knight, J. (2008). *Higher education in turmoil: The changing world of internationalization*. Sense Publishers. Prieiga per internetą: [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
79. Kraska M., Bourn D. ir Blum N. From internalisation to global citizenship: Dialogues in international higher education. In: Davies J. & Pachler N., (eds.) *Teaching and Learning in Higher Education: Perspectives from UCL*. UCL IoE Press: London, UK, 2018. – PP. 85–98 [Electronic resource]. – Prieiga internete: <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10052526/>
80. Kriščiūnas, A. (2007). Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo pasaulinė praktika ir jos taikymo Lietuvoje gairės: monografija. Kaunas: ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas.
81. IEASA (International Education Association of South Africa). 2014, 17 January. “Nelson Mandela Bay Global Dialogue Declaration on the Future of Internationalization Higher Education.” Prieiga per internetą: <https://www.eaie.org/community/projects-advocacy/global-dialogue-declaration.html>.
82. Leask, B. 2015. *Internationalizing the Curriculum*. Abingdon: Routledge. Prieiga per internetą: [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
83. Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose 2021. Nuotolinis mokymas(sis) [Svietimas-Lietuvoje-2021-web2.pdf \(smm.lt\)](#)
84. Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose 2022. Įtraukusis ugdymas. Prieiga internetu: [Svietimas-Lietuvoje-2022-web.pdf \(smm.lt\)](#)
85. Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose 2023. Švietimo teisingumas. Prieiga internetu: [2023-Svietimas-Lietuvoje WEBak.pdf \(smm.lt\)](#)
86. Lietuvos žmogiškojo kapitalo būklė 2023. Prieiga internetu : [Lietuvos žmogiškojo kapitalo būklė, 2023 \(strata.gov.lt\)](#)
87. Locke, W. (2014). The Intensification of Rankings Logic in an Increasingly Marketised Higher Education Environment. *European Journal of Education*, 49(1), 77–90. [doi.org/10.1111/ejed.12060](#)

88. Leask, B. (2009). Using formal and informal curricula to improve interactions between home and international students. *Journal of Studies in International Education*, 13(2), 205–221. doi.org/10.1177/1028315308329786
89. Lyotard, J.F. (1984). *The postmodern condition: A report on knowledge* (G. Bennington & B. Massumi, Trans.). University of Minnesota Press. Prieiga per internetą: [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
90. Yudkevich, M., P. G. Altbach, and L. Rumbley. 2016. *International Faculty in Higher Education, Comparative Perspectives on Recruitment, Integration and Impact*. New York: Routledge. Prieiga per internetą: [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
91. Marinoni, G., and H. de Wit. 2019, January 11. “Is Internationalization Creating Inequality in Higher Education.” *University World News*. Prieiga per internetą: <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20190109100925536>. [\[Google Scholar\]](#)
92. Marinoni, G. 2019. *IAU The 5th Global Survey, Internationalization of higher education: An evolving landscape, globally and locally*. International Association of Universities/DUZ Medienhaus. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)
93. Marginson, S. (2004). Competition and markets in higher education: A “glonacal” analysis. *Policy Futures in Education*, 2(2), 175–244. doi.org/10.2304/pfie.2004.2.2.2
94. Marginson, S. (2006). Dynamics of national and global competition in higher education. *Higher Education*, 52(1), 1–39. doi.org/10.1007/s10734-004-7649-x
95. Marginson, S., & Rhoades, G. (2002). Beyond national states, markets, and systems of higher education: A glonacal agency heuristic. *Higher Education*, 43(3), 281–309. doi.org/10.1023/A:1014699605875
96. Marginson, S. 2017. “Do Rankings Drive Better Academic Performance?” *International Higher Education* 89: 6–7. doi: 10.6017/ihe.2017.89.9833
97. Maringe, F., & Foskett, N. (Eds.). (2010). *Globalization and internationalization in higher education: Theoretical, strategic and management perspective*. Continuum International Publishing Group. Prieiga per internetą: [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
98. Mayo, P. (2015). *Hegemony and education under neoliberalism: Insights from Gramsci*. Routledge. Prieiga per internetą: [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
99. Meyer, J. W., Ramirez, F. O., Frank, D. J., & Schofer, E. (2007). Higher education as an institution. In P. J. Gumpert (Ed.), *Sociology of higher education: Contributions and their contexts* (pp. 187–221). Johns Hopkins University Press. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)
100. Moe, M. T., Bailey, K., & Lau, R. (1999). *The book of knowledge: Investing in the growing education and training industry*. Merrill Lynch. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)
101. Mok, K. H. (2005). Riding over socialism and global capitalism: Changing education governance and social policy paradigms in post-Mao China. *Comparative Education*, 41(2), 217–242. doi.org/10.1080/03050060500036956
102. Mok, K. H., & James, R. (Eds.). (2005). *Globalization and higher education in East Asia*. Marshall Cavendish Academic. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)
103. Mok, K. H., Yu, K. M., & Wu, A. M. (2014). The internationalization of higher education in Malaysia and South Korea: Student mobility and learning experiences. In K. H. Mok & K. M. Yu (Eds.), *Internationalization of higher education in East Asia: Trends of student mobility and impact on education governance* (pp. 138–165). Routledge. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)
104. Montgomery, S. 2013. *Does Science Need a Global Language?*. Chicago: University of Chicago Press. Prieiga per internetą: [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
105. OECD. 2019. *What is the Profile of Internationally Mobile Students? In Education at a Glance 2019: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing. Prieiga per internetą: [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)

106. Petkutė, R. (2022). The Instrumentalization of Academic Lifeworlds, Knowledge, and Education: Lithuanian Academics' Responses to the European Higher Education Policy of Curriculum Restructuring (daktaro disertacija). Prieiga per internetą: [The Instrumentalisation of Academic Lifeworlds, Knowledge, and Education: Lithuanian Academics' Responses to the European Higher Education Policy of Curriculum Restructuring | ETERA - e-terast tärkab möte!](#)
107. Pukelis, K., & Pileičikienė, N. (2006). Study Programme Quality Peculiarities at Some Lithuanian Universities and Colleges: Study Outcomes Paradigm. *Quality in Higher Education*, 3, 20-43. Prieiga internetu: [Microsoft Word - TURINYS_060209.doc \(ed.gov\)](#)
108. Sykes, B. 2012. *Mobile talent? The staying intentions of international students in five EU Countries*. Sachverständigenrat Deutscher Stiftungen für Integration und Migration. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)
109. Ilieva, J., V. Tsiligiris, P. Killingley, and M. Peak. 2017. *The Shape of Global Higher Education (vol. 2): International Mobility of Students, Research and Education Provision*. British Council. Prieiga per internetą: https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/h002_transnational_education_the_important_final_web_2.pdf.]
110. Redding, G. (2017). *Critical thinking, university autonomy, and societal evolution; thoughts on a research agenda*. Centre for Global Higher Education Working paper no. 11 (January 2017) Prieiga per internetą: <https://www.researchcghe.org/perch/resources/publications/wp11.pdf>
111. Soderqvist, M. (2002). *Internationalisation and its Management at Higher-Education Institutions. Applying Conceptual, Content and Discourse Analysis*. Helsinki: Helsinki school of Economics. Available <https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/11206/a206.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
112. Samar, S., Anchor, J., Taylor, D. (2019) The international strategies of universities: deliberate or emergent? *Studies in Higher Education* 44:8, pages 1413-1424. Prieiga per internetą: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03075079.2018.1445985>
113. Yemini, M. (2015). *Internalisation Discourse Hits the Tipping Point: A New Definition Is Needed*. *Perspectives: Policy and Practice in Higher Education* 19 (1):19-22.
114. Yun Ge (Rochelle) (葛贊) (2022) Internationalisation of higher education: new players in a changing scene, *Educational Research and Evaluation*, 27:3-4, 229-238, doi: [10.1080/13803611.2022.2041850](https://doi.org/10.1080/13803611.2022.2041850)
115. UNHCR. 2019. *Stepping up: Refugee Education in Crisis*. Geneva. Prieiga per internetą: <https://www.unhcr.org/steppingup/> [\[Google Scholar\]](#)
116. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2020). *Education at a glance 2020: OECD indicators*. <https://doi.org/10.1787/69096873-en> [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
117. Sanders, J. S. (2020). Comprehensive internationalization in the pursuit of “World-Class” status: A cross-case analysis of Singapore’s two flagship universities. *Higher Education Policy*, 33(4), 753–775. doi.org/10.1057/s41307-018-0117-5
118. Tamutienė, L. , Matkevičienė, R. Kokybės samprata aukštajame moksle: kokybės kaip idėjos raiškos aukštųjų mokyklų strateginiuose dokumentuose analizė. doi.org/10.15388/Im.2018.83.1
119. Thondhlana, J., C. Garwe Evelyn, H. de Wit, J. Gacel-Avila, F. Huang, and W. Tamarat. 2021. *The Bloomsbury Handbook of the Internationalization of Higher Education in the Global South*. London: Bloomsbury. Prieiga per internetą: [\[Crossref\]](#), [\[Google Scholar\]](#)
120. Tight, M. (in press). Internationalisation of higher education beyond the West: Challenges and opportunities – The research evidence. *Educational Research and Evaluation*. Prieiga per internetą: [\[Google Scholar\]](#)
121. Urbanovič, J. ir Wilkins, S. (2013). *Internationalisation as a Strategy to Improve the Quality of Higher Education in Small States: Stakeholder Perspectives in Lithuania*. Higher

- Education Policy, 26(3), 373-396. Prieiga per internetą: [https://www.academia.edu/2925381/Internationalisation as a strategy to improve the quality of higher education in small states stakeholder perspectives in Lithuania](https://www.academia.edu/2925381/Internationalisation_as_a_strategy_to_improve_the_quality_of_higher_education_in_small_states_stakeholder_perspectives_in_Lithuania)
122. Vavrus, F., & Pekol, A. (2015). Critical internationalization: Moving from theory to practice. *FIRE: Forum for International Research in Education*, 2(2), 5–21. Prieiga per internetą: <http://preserve.lehigh.edu/fire/vol2/iss2/2> [Crossref], [Google Scholar]
 123. Viczko, M., & Tascón, C. I. (2016). Performing internationalization of higher education in Canadian national policy. *Canadian Journal of Higher Education*, 46(2), 1–18. doi.org/10.47678/cjhe.v46i2.186014
 124. Xie, X. (in press). Transnational higher education partnerships in China: Exploring the impact of Chinese students' intercultural communicative competence on their motivation to study abroad. *Educational Research and Evaluation*. Prieiga per internetą: [Google Scholar]
 125. Xu, J. (2009). WTO members' commitments in education services. *International Education Studies*, 2(2), 37–40. doi.org/10.5539/ies.v2n2p37
 126. Yang, T. (in press). Identity development in institutional change of international branch campuses in Malaysia: An empirical study. *Educational Research and Evaluation*. Prieiga per internetą: [Google Scholar]
 127. Yonezawa, A., & Shimmi, Y. (2015). Transformation of university governance through internationalization: Challenges for top universities and government policies in Japan. *Higher Education*, 70(2), 173–186. <https://doi.org/10.1007/s10734-015-9863-0> [Crossref], [Web of Science®], [Google Scholar]
 128. Zeng, L. (in press). [Review of the book *Internationalising programmes in higher education: An educational development perspective*, by J. Gregersen-Hermans and K. M. Lauridsen]. *Educational Research and Evaluation*. Prieiga per internetą: [Google Scholar]
 129. Van der Wende, M. 2001. "Internationalization Policies: About new Trends and Contrasting Paradigms." *Higher Education Policy* 14: 249–259. doi: 10.1016/S0952-8733(01)00018-6
 130. Woldegiyorgis, A., D. Proctor, and H. de Wit. 2018. "Internationalization of Research: Key Considerations and Concerns." *Journal of Studies in International Education* 22 (2): 161–176. doi: 10.1177/1028315318762804
 131. Želvys, R., Stumbrienė, D., Dukynaitė, R., Jakaitienė, A. Lietuvos švietimas: efektyvus, našus, kokybiškas ir socialiai teisingas? *Acta paedagogica Vilnensia*. Vilnius: 2021, vol. 47, p. 69-79. doi: 10.15388/ActPaed.2021.47.5
 132. R. Želvys, R. Dukynaitė, J. Vaitekaitis, A. Jakaitienė (2020). Švietimo tikslų transformacija į rezultatų rodiklius Lietuvos ir tarptautinėje švietimo politikoje. *Acta Paedagogica Vilnensia*. Vilnius: 2020, vol. 44, p. 18-33. DOI: 10.15388/ActPaed.44.2
 133. Žydžiūnaitė, V., Sabaliauskas S.(2017). *Kokybiniai tyrimai: principai ir metodai*. Vadovėlis. Vilnius: Vaga

Jurgelionienė, R. (2024). *„Tarptautiškumas namuose“ kaip studijų kokybės veiksnys valstybinėse kolegijose: magistro baigiamasis darbas*. Vadovas prof. dr. Algirdas Monkevičius. Mykolo Riomerio universitetas Verslo ir viešosios vadybos fakulteto Viešojo administravimo institutas, 2024. 71 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamame darbe nagrinėjama tarptautiškumo namuose poveikis koleginių studijų kokybei. Teorinėje darbo dalyje aptariama Lietuvos kolegijų raida 2000-2023 metais. Nagrinėjamos tarptautiškumo samprata, jo motyvai. Aptariami „tarptautiškumo namuose“, „tarptautiškumo užsienyje“, „visapusiško tarptautiškumo“ skirtumai. Nagrinėjama Lietuvos aukštojo mokslo studijų kokybė tarptautiškumo aspektu, apžvelgiami ES ir nacionaliniai teisės aktai ir dokumentai, reglamentuojantys, analizuojantys kolegijų tarptautines veiklas.

Empirinėje dalyje analizuojamas ekspertų požiūris į tarptautiškumo sampratą, tarptautiškumo tikslus, edukacinę ir socialinę aplinką, naudojamus išorės ir vidinius kokybės vertinimo instrumentus. Apžvelgiami tyrimo rezultatai, tarptautiškumo namuose poveikis studijų kokybei, pateikiamos išvalgos ir rekomendacijos.

Raktiniai žodžiai: „tarptautiškumas namuose“, studijų kokybė, koleginės studijos.

Jurgelionienė, R. (2024). "Internationalisation at Home" as a Factor of Study Quality in State Colleges: Master's Thesis. Supervisor Prof. Dr. Algirdas Monkevičius. Mykolas Riomeris University, Faculty of Business and Public Management, Institute of Public Administration, 2024. 71 p.

ANNOTATION

The Master's thesis examines the impact of internationality at home on the quality of collegiate studies. The theoretical part of the thesis discusses the development of Lithuanian colleges in 2000-2023. The concept of internationalisation, its motives are examined. The differences between "internationalism at home", "internationalism abroad" and "comprehensive internationalism" are discussed. The quality of Lithuanian higher education institutions in terms of internationalisation is examined, EU and national legislation and documents regulating and analysing the international activities of colleges are reviewed.

The empirical part analyses the experts' views on the concept of internationalisation, the objectives of internationalisation, the educational and social environment, and the external and internal quality assessment instruments used. The results of the study, the impact of internationalisation at home on the quality of studies are reviewed, and insights and recommendations are provided.

Keywords: 'internationalisation at home', quality of studies, college studies.

Jurgelionienė, R. (2024). „Tarptautiškumas namuose” kaip studijų kokybės veiksnys valstybinėse kolegijose: magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. Algirdas Monkevičius. Mykolo Riomerio universitetas Verslo ir viešosios vadybos fakulteto Viešojo administravimo institutas, 2024. 71 p.

SANTRAUKA

Lietuvos aukštasis mokslas, veikiamas tarptautinio, nacionalinio, socialinio ir ekonominio konteksto bei atliepdamas globalizacijos iššūkius, tarptautinių ryšių plėtrą, prisideda prie globalios aukštojo mokslo sistemos plėtos bei vidaus ir tarptautinių problemų sprendimų. Tuo pat metu spartėjantys globalizacijos ir tarptautiškumo procesai, stiprėjanti konkurencija, skaitmenizavimas, „žaliosios” ekonomikos kūrimasis bei technologijų tobulėjimas sąlygoja naujus reikalavimus aukštojo mokslo institucijų veikloms. Studijų kokybė, tarptautiškumas ir jo plėtra yra sudėtingas procesas, kuriame svarbūs ne tik instituciniai sprendimai, bet ir akademinės bendruomenės aktyvumas tarptautiškumo kontekste, siekiant ne tik aukštesnės švietimo kokybės, bet ir finansinės institucijos gerovės. Ši apibrėžtis atspindi didėjančią suvokimą, kad tarptautiškumas turi tapti labiau įtraukiantis ir mažiau elitinis. Neabejotina, kad aukštajam mokslui tapus masiniu reiškiniu, kinta aukštojo mokslo samprata, sistema orientuojama į visuomenės jai keliamus tikslus.

Studijų kokybė yra įvardijama kaip viena iš priežasčių, kuri riboja kvalifikuotos darbo jėgos pasiūlą, šalies ūkio inovatyvumą ir konkurencingumą. Lietuvos aukštojo mokslo ir studijų kokybė sulaukia tarptautinių organizacijų kritikos. Studijų tarptautiškumas įvardijamas kaip vienas iš studijų kokybės veiksnių. XVIII-iesios vyriausybės programoje tarp kitų siekių numatoma stiprinti studijų tarptautiškumą ir skatinti studentų ir dėstytojų judumą. Lietuvos aukštasis mokslas neturi patvirtinto strateginio tarptautiškumo plėtos dokumento, yra nurodomi tik plėtos prioritetai, Lietuvos aukštasis mokslas nėra pakankamai patrauklus užsienio studentams, didžioji dauguma užsienio studentų studijuoja universitetuose ir tik mažas studijuojančiųjų procentas – kolegijose. Iš dalies tai lemia, kad kolegijose yra siūlomas per mažas užsienio kalba vykdomų studijų programų skaičius. Norint pritraukti studijuoti užsienio studentus ir teikti kokybiškas studijų paslaugas, būtinas „tarptautiškumo namuose” stiprinimas, kuris suteiktų pridėtinės vertės tiek nacionaliniams studentams, tiek ir akademinėi bendruomenei, institucijai, regionui ir šaliai.

Tyrimui atlikti buvo pasirinkta kokybinė fenomenologinė metodinė prieiga apklausti 7 ekspertai iš 5 valstybinių kolegijų. Atlikus išorinės kolegijų veiklos, įtakojančios tarptautiškumą, veiksnių aplinkos analizę nustatyta, kad tarptautiškumo sąvoka dažnai naudojama strateginiuose ES, nacionaliniuose ir instituciniuose strateginiuose dokumentuose. Siekiant stiprinti mokslo tarptautiškumą, aukštojo mokslo institucijos tarptautiškumo dimensiją integruoja į institucijos viziją, misiją, strategiją bei priima sprendimus dėl studijų tarptautiškumo plėtos tobulinimo galimybių.

Išanalizavus ekspertų požiūrį į tarptautiškumą ir „tarptautiškumą namuose“ patirtį, galima teigti, kad tarptautiškumas siejamas su tarptautiniu bendradarbiavimu, judumo užtikrinimu, akademinės bendruomenės tarpkultūrinėmis kompetencijomis, studijų programomis vykdomomis užsienio kalba. Neatsiejama nuo tarptautiškumo yra naujovių diegimas studijų procese, atvirumas pasauliui bei genėjimas veikti skirtingose kultūrinėse aplinkose, kas neatsiejama nuo asmeninio ir institucinio tobulėjimo bei insticijų tarptautinio pripažinimo. Judumo dalyvių kaisčius yra plačiausia naudojamas tarptautiškumo matavimo rodiklis. Institucijos matuoja savo tarptautiškumą moksliniais projektais ir darbas, bendru su tarptautiniais partneriais studijų procesų kūrimu, vertinant kasmet išsikeltų tikslų pasiekimą. Ekspertai įvardijo, kad studijų kokybės gerinimas yra vienas iš pagrindinių tarptautiškumo tikslų. Studijų proceso tarptautiškumas, tarpkultūrinių kompetencijų plėtra, mokslo taikomosios veiklos modernizavimas yra susiję su tarptautiškumo keliamais tikslais. Judumo užtikrinimas bei veiklos konkurencingumas bei gerosios patirties sklaida prisideda prie keliamų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo. Institucijos turi pasiręngusios tarptautiškumo strategijas arba jas integravusios į bendras kolegijų strategijas, nes kolegijų strateginiai dokumentai turi derėti su nacionaliniais ir tarptautiniais teisės aktais bei politikos nuostatomis. Tiek edukacinė, tiek socialinė aplinka yra nuolat tobulinama ir pritaikoma prie „tarptautiškumo namuose“ veiklų. Institucijose naudojami įvairūs studijų kokybės užtikrinimo elementai, bet dažniausia naudojamos metinės veiklos programų ataskaitos, taip pat kokybės užtikrinimo sistemos bei standartai. Vidinėmis studijų kokybės priemonėmis tarptautinių veiklų vertinimui ir užtikrinimui naudojama vadybinė vertinamoji analizė, refleksijos, metinės veiklos ataskaitos, vidinės apklausos bei strateginių tikslų pasiekimo vertinimo kriterijų matavimas. Išorinio vertinimo rezultatų panaudojimas „tarptautiškumo veikloms” yra privalomas. Visada atsižvelgiama į ekspertų rekomendacijas, rengiami veiklos tobulinimo planai, rengiamos pažangos ataskaitos, vyksta studijų programų tobulinimas. Ekspertų nuomone „tarptautiškumo namuose“ turi įtakos studijų kokybei, nes jo įtakoje yra atnaujinamas studijų dalykų turinys, atsiranda nauji studijų dalykai, tobulinamos akademinės bendruomenės kompetencijos. „Tarptautiškumas namuose“ padeda tobulėti institucijos veiklai, akademinė bendruomenė tampa multikultūriška ir draugiška kitų šalių žmonių atžvilgiu, vyksta kokybiškesnės studijos, didinamas institucijos žinomumas, kuriami ir įgyvendinami tarptautiniai ir moksliniai projektai, stiprinamos strateginės partnerystės.

Magistro darbą sudaro įvadas, teorinė, metodologinė ir tiriamoji dalys, pateikiamos išvalgos ir rekomendacijos. Raktiniai žodžiai: tarptautiškumas namuose, studijų kokybė, valstybinės kolegijos.

Jurgelionienė, R. (2024). "Internationality at Home" as a Factor of Study Quality in State Colleges: Master's Thesis. Supervisor Prof. Dr. Algirdas Monkevičius. Mykolas Riomeris University, Faculty of Business and Public Management, Institute of Public Administration, 2024. 71 p.

SUMMARY

Lithuanian higher education, influenced by the international, national, social and economic context and responding to the challenges of globalisation and the development of international relations, contributes to the development of the global higher education system and to the solution of domestic and international problems. At the same time, the accelerating processes of globalisation and internationalisation, intensifying competition, digitalisation, the emergence of the green economy and technological developments are placing new demands on the activities of higher education institutions. Quality of education, internationalisation and its development is a complex process, involving not only institutional decisions, but also the active involvement of the academic community in the context of internationalisation, in order to achieve not only a higher quality of education, but also the financial well-being of the institution. This definition reflects the growing awareness that internationalisation must become more inclusive and less elitist. There is no doubt that, as higher education becomes a mass phenomenon, the concept of higher education is changing, and the system is being oriented towards the goals set for it by society. The quality of education has been identified as one of the reasons that limit the supply of skilled labour and the innovativeness and competitiveness of the economy. The quality of Lithuanian higher education and studies is criticised by international organisations. The internationalisation of studies is identified as one of the drivers of study quality. The 18th Government Programme includes, among other objectives, strengthening the internationalisation of studies and promoting the mobility of students and lecturers. Lithuanian higher education does not have an approved strategic document for the development of internationalisation, only development priorities have been identified. Lithuanian higher education is not sufficiently attractive to foreign students, with the vast majority of foreign students studying at universities and only a small percentage studying at colleges. This is partly due to the fact that colleges offer too few foreign language study programmes. In order to attract international students and to provide quality study services, there is a need to strengthen 'internationalisation at home', which would add value to national students as well as to the academic community, the institution, the region and the country. A qualitative phenomenological methodological approach was chosen for the study, interviewing 7 experts from 5 state colleges. The analysis of the external environment of the colleges' activities influencing internationalisation revealed that the concept of internationalisation is frequently used in EU, national and institutional strategic documents. In order to strengthen the internationalisation of education, higher education institutions integrate the dimension of internationalisation into the institution's vision, mission and strategy and take decisions on how to improve the development of internationalisation of studies. An analysis of experts' views on internationalisation and the experience of 'internationalisation at home' suggests that internationalisation is associated with international cooperation, mobility, intercultural competences of the academic community, and study programmes in a foreign language. Inseparable from internationalisation are innovation in the study process, openness to the world and the ability to operate in different cultural environments, which is inseparable from personal and institutional development and international recognition of institutions. The number of mobility participants is the most widely used indicator for measuring internationalisation. Institutions measure their internationality through research projects and work, co-designing study processes with international partners, and measuring the achievement of annual targets. Experts identified improving the quality of studies as one of the main objectives of internationalisation. The internationalisation of the study process, the development of intercultural competences, and the modernisation of research applications are all linked to the objectives of internationalisation. Ensuring mobility and the competitiveness of activities and the dissemination of good practice contribute to the achievement of the objectives and targets. Institutions should have internationalisation strategies in place or integrated into overall college strategies, as college strategic documents need to be consistent with national and international legislation and policies. Both the educational and social environment is continuously improved and adapted to 'internationalisation at home' activities. Institutions use a variety of elements of quality assurance, but the most common are annual performance reports, as well as quality assurance systems and standards. Internal quality measures for assessing and assuring internationalisation activities use managerial evaluative analysis, reflection, annual activity reports, internal surveys and measurement of criteria for assessing the achievement of strategic objectives. The use of external evaluation results for 'internationalisation activities' is mandatory. Expert recommendations are always taken into account, improvement plans are drawn up, progress reports are produced, and curriculum improvements are made. In the opinion of the experts, "internationalisation at home" has an impact on the quality of studies, as it leads to the updating of the content of study subjects, the creation of new study subjects, the improvement of Expert advice is always taken into account, performance improvement plans are drawn up, progress reports are produced, and curricula are improved. In the opinion of the experts, "internationalisation at home" has an impact on the quality of studies, as it leads to the updating of the content of study subjects, the creation of new study subjects, and the improvement of the competences of the academic community. IaH contributes to the improvement of the institution's activities, the academic community becomes multicultural and friendly towards people from other countries, the quality of studies improves, the visibility of the institution is raised, international and scientific projects are developed and implemented, and strategic partnerships are strengthened.

The Master's thesis consists of an introduction, theoretical, methodological and research parts, as well as insights and recommendations.

Keywords: internationalisation at home, quality of studies, state colleges.

Gerb. tyrimo dalyvi,

Rūta Jurgelionienė, Mykolo Riomerio universiteto Švietimo ir mokslo politikos ir vadybos studijų programos studentė, rengdama magistro baigiamąjį darbą atlieka kokybinį tyrimą.

Tyrimo tiklas įvertinti „Tarptautiškumo namuose“ poveikį studijų kokybei. Tyrimas yra konfidencialus, jo metu gauta informacija bus naudojama tik magistro darbo rengimui. Tyrimo dalyvių asmeninė informacija nebus atskleista.

Klausimai:

Kaip jūs suprantate tarptautiškumą?
Kaip jis matuojamas?
Kokie jūsų nuomone pagrindiniai tarptautiškumo tikslai?
Ar jūsų institucija yra parengusi tarptautiškumo strategiją?
Jei taip, kaip jūs vertinate kolegijos tarptautiškumo strategiją?
Kokia stiprioji jūsų institucijos tarptautiškumo veiklų pusė?
Kokios tarptautiškumo veiklos jūsų institucijoje yra svarbiausios?
Kokias tarptautiškumo veiklas, jūsų nuomone, būtina tobulinti jūsų institucijoje?
Kaip jūsų kolegijoje koordinuojamos tarptautinės veiklos tarp padalinių?
Kaip jūs vertinate turimus žmogiškuosius išteklius įgyvendinat ir užtikrinant tarptautines kolegijos veiklas?
Kiek jūsų nuomone Jūsų kolegijos edukacinė aplinka yra tinkama kokybiškoms „tarptautiškumo namuose“ veikloms?
Kiek jūsų nuomone Jūsų kolegijos socialinė aplinka yra tinkama kokybiškoms „tarptautiškumo namuose“ veikloms?
Kiek kreipiamas dėmesys į tarptautiškumo aspektus įgyvendinant studijų programas?
Kokie tarptautiškumo aspektai integruojami į studijų programas?
Kokie studijų kokybės užtikrinimo elementai taikomi „tarptautiškumui namuose“ užtikrinti?
Kokias vidines studijų kokybės užtikrinimo priemones naudojate tarptautinių veiklų vertinimui ir užtikrinimui?
Kokias priemones naudojate tarptautinių veiklų dalyvių nuomonėms įvertinti?
Kaip išorinio vertinimo rezultatai panaudojami tobulinant „tarptautiškumo namuose“ veiklas?
Koks „tarptautiškumo namuose“ poveikis jūsų institucijai?
Kaip tarptautiškumo veiklos prisideda prie „tarptautiškumo namuose“ ir tarptautiškumo plėtros efektyvumo?